

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЙ ЖУРНАЛ

2/2011 www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

ЧИ СКАЗАВ БОГ?..
ЗАКОХАНІ В СЛОВО
Б'ЄМО НА СПЛОХ
НАРОДЖЕНА БУТИ ГАРНОЮ

ПРОЩАТИ. ЛЮБИТИ. ЖИТИ

Християнський духовно-просвітницький часопис	
«СЛОВО ВЧИТЕЛЮ» № 2(16)/2011	
Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожний учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Редакційна колегія:	Тетяна Артерчук Олег Блощук Олександр Бондарчук Руслана Ковальчук Юрій Ліщинський Євген Никонюк Ольга Новікова
Літературний редактор	Світлана Філіпчук
Дизайн і верстка	Аля Біла
Коректор	Оксана Сірооченко
Менеджер з розповсюдження	Артем Приступа
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон:	(0362) 63-79-76
Факс:	(0362) 62-05-12
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
www.hopetopeople.org	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідोцтво про державну реєстрацію: серія KB № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Пожертви на видання часопису просимо надсилати поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26005301588849, Промінвестбанк м. Рівне, МФО 333335, код 21081735 з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.	
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6-11, 13-20, 25-28; 1 Кор. 1:18-24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;).	
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Олександра Осіпова.	
Надруковано: РТМКФ «Християнське життя», 43006, м. Луцьк, вул. В. Стуса, 3, тел. (0332) 71-08-74. Наклад 2000 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Ще одну весну Господь подарував для людства, і ми маємо ще одну нагоду всім серцем вклонитися Величному Творцю, прославивши Його в захопленні від краси Божого творіння та мудрості Його величного творчого задуму. Щороку навесні ми з насолодою спостерігаємо, як оживає природа, невимушено й ненав'язливо готуючи нас до найбільшого в історії людства свята — Христового Воскресіння. Ні, смерть — не кінець! Про це щовесни промовляє природа, про це проголошує Христове воскресіння, про це нагадує кожна зернина, що помирає в землі, щоб незабаром перед нашим поглядом збути новим життям.

Тож вітаючи наших читачів словами «Христос Воскрес!», хочу нагадати, що на темному тлі щоденних негараздів, людського горя й відчаю, виблискує вічна надія життя, породженого смертю Христа.

Цього величного й вічного Христового життя щоденно потребують людські душі, поневолені й знівечені численними гріхами настільки, що в Божому Слові цей стан названо смертю. Так визначив Творець. Ми часто бачимо самі себе запеклими, жорстокими, зрадливими, безсоромними й дуже наполегливими в цьому, а для Бога це смерть. Наскільки ж вражаюче протилежні наше і Боже бачення людського життя! Наскільки по-різному оцінюємо реальність ми і Бог? Звідки ж таке протиріччя? Невже так було задумано Богом?

Зовсім ні. Це людський гріх спотворив так наше життя. Це ми самі захотіли бути богами, забувши про Бога і Його славу, порушивши першу заповідь, яка наказує любити Того, Хто є нашим Творцем, Хто в любові створив нас, людей, щедро наділивши Своїми благословеннями, Своєю присутністю й божественним піклуванням. Так і почалася смерть. Відтоді, як ми зішли з Божої дороги й пустилися на свої шляхи, ми ненавидимо, зраджуємо й убиваємо. Це ми самі дали собі таке право, забувши й про другу заповідь, адже ж ми — боги, готові переступити через усіх, по-рабськи поклоняючись собі й своїм власним бажанням.

Запрошуючи вас, шановний читачу, на сторінки нового випуску часопису «Слово вчителю», пропонуємо заглибитись у значення та сенс до болю знайомих для всіх християн заповідей «не вбивай» і «не чини перелюбу». Здавалося б, усе зрозуміло й просто. Нічого складного й таємничого. Чому ж навколо стільки горя, сліз, відчаю? Чому?! Так діє смерть! Смерть, яка оповила людський розум, волю і почуття, усе людське серце, усю душу. Щоб перемогти цю смерть, помер і воскрес Христос. Це Він зробив, щоб перемогти гріх у серцях тих, до кого прийшов, чиє життя осяяв воскресінням. З Його приходом ми не зазіхаємо на чиєсь життя, а прагнемо привести людей до життя, яким є Сам Христос, не зраджуємо, а любимо, бо й самі Ним улюблені. Він — єдине джерело вічної любові, яка відрізняється не пристрастю, а вірністю, посвятою, самопожертвою.

Христос воскрес! Воістину воскрес!

**Тарас Приступа,
головний редактор**

4	ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ
<i>А. Кириченко. Усе починається з дитинства (інтерв'ю з Тетяною Кузіною-Івановою)</i>	

	АКТУАЛЬНА ТЕМА	6
<i>О. Коломійцев. Небезпека ворожнечі</i> <i>О. Блощук. Чи сказав Бог?..</i> <i>М. Дубовик. Збережи вірність!</i>		

12	СТУДІЇ БІБЛІЇ
<i>Ю. Ліщинський. Книга пророка Осії</i> Пісня над піснями	

	ЗНАЙОМСТВО	16
<i>В. Ризуліч. Закохані в Слово</i> <i>В. Сиротюк. Бог змінює мислення і життя</i> <i>К. Вітевська. Подарунок, який треба берегти</i>		

20	НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО
<i>О. Прокопович. Віра і наука (ч. 11)</i>	

	КОНТРАСТИ	24
<i>О. Аскальонок. Від «пufика» до чоловіки, або Розмова про те, як перестати бути «мумієм ходячим»!</i> <i>О. Клімчук. Б'ємо на сполох</i>		

32	МЕТОДИКА І ДОСВІД
<i>О. В'ялов. Любов до ближнього, або «Ох вже ці однокласники..!»</i> <i>О. Новікова. Християнська любов</i> <i>Г. Поплавська. Життя у взаємній любові (урок для 2 класу)</i> <i>Н. Захарчук. Вміння прощати (урок для 5 класу)</i> <i>О. Нагорнюк. Не судіть! (урок для старших класів)</i> <i>О. Ярмушко, О. Грицюта. Оригінал чи підробка? (урок для старших класів)</i> <i>К. Ридош. Християнство про дошлюбні статеві відносини (виховна година для 9 класу)</i>	

	ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО	46
<i>О. Блощук. Штрихи до портрета Гілберта Честертона</i>		

48	АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я
<i>Н. Зайчук. Фен-шуй</i> <i>А. Приступа. Що таке порнографія</i> <i>О. Блощук. Хвороби Венери... або Поклоніння сучасного світу</i>	

	СПРАВИ СІМЕЙНІ	52
<i>А. Алексєєва. Народжена бути гарною</i>		

54	РОЗДУМИ ДУШІ
<i>Р. Обшарська. Неначе пташка...</i>	

	З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ	56
<i>О. Засименко. До Скадовська з перемогою</i> <i>А. Кириченко. Літня практика</i>		

Усе починається з дитинства

Інтерв'ю з Тетяною Кузіною-Івановою

У цьому навчальному році 10 грудня в місті Южному вперше за роки незалежності пройшла олімпіада з християнської етики (міський етап). У ній брали участь учні з трьох шкіл Южного (всього в місті чотири школи). П'ятдесят три учасники з 1 по 11 клас змагались за звання кращого знавця Біблії.

— Тетяно Михайлівно, що стало поштовхом до такого нововведення?

— По-перше, я сама виховувалась у сім'ї, де вже декілька поколінь вивчають Слово Боже. Іще прабабуся була глибоко віруючою людиною, тому й нас, дітей, теж виховували у вірі. Я вважаю, що в наш жорстокий час тільки віра в добро допомагає людині вижити, а цьому добро навчає нас Біблія.

По-друге, в Авторській школі М. П. Гузика працює дуже старанна, талановита, добра, чуйна, наполеглива вчителька Алла Михайлівна Кириченко, яка викладає християнську етику. Вона своїм ентузіазмом та наполегливістю змогла взяти участь зі своїми вихованцями у Всеукраїнській олімпіаді «Юні знавці Біблії» та отримати досить високі результати. Це був її перший самостійний крок; наш відділ освіти підтримав її в цих починаннях. Звичайно, були перешкоди, адже це було вперше в нашому місті, бо атеїзм настільки вкоренився у суспільстві, що зараз досить важко людям знову повернутися лицем до віри в Бога. Тому в цьому році, коли Алла Михайлівна звернулася до нас знову з пропозицією провести олімпіаду з християнської етики, тільки вже на міському рівні, відділ освіти все ж таки підтримав цю ідею.

Учні 7–11 класів на олімпіаді «Юні знавці Біблії», м. Южне

Тетяна Михайлівна Кузіна-Іванова, методист відділу освіти міста Южного Одеської області.

Закінчила Одеський педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського, учитель початкових класів.

— Шкільну програму ускладнюють, кількість годин, відведених на реалізацію програми, зменшують. Можливо, треба більше звернути уваги на фізику, математику, а не на християнську етику? Наскільки цей предмет потрібний?

— Так, фізика, математика потребують уваги, рівень їх викладання та рівень підготовки учнів на цей час, як показує моніторинг та результати учнів при тестуванні, на досить низькому рівні. Але наша духовність настільки низько впала, що потребує термінових змін. Наркоманія, алкоголізм, що породжують жорстокість, насильство, настільки поглинули нашу молодь!.. Де порядність, чистота, сункив, доброта, чесність?

Тому введення цього предмета в навчальний процес — дуже важливий крок у освіті, адже все починається з дитинства. І як ми виховуємо наше підрастаюче покоління, таке й суспільство в майбутньому отримаємо.

— Яка, на Вашу думку, головна мета таких олімпіад? Чи лише тільки озброїти новими знаннями?

— Я вважаю, що ці олімпіади — це перш за все спосіб, за допомогою якого діти спілкуються, адже в спілкуванні, у живому слові людина знаходить себе.

— Яке значення має Біблія — Боже Слово — у Вашому житті?

— Я про це не люблю говорити багато, це моє внутрішнє, тільки додам: Бог, віра в Нього повинні жити в кожного в душі, і наскільки ця віра міцна, показують учинки людини, її життя. Намагаюся жити за Законом Божим, дотримуюсь Його заповідей, учу своїх дітей, щоб не було соромно найперше перед самою собою.

— Коли Ви були ще маленькою дівчинкою, на яких світоглядних принципах Вас виховували?

— Я ще змалечку разом з бабусею й мамою відвідувала церкву. На той час це було під заборону, але створювалися осередки (це групи віруючих християн у селах, а також містах, які збиралися на богослужіння, вивчали Слово Боже, просто спілкувалися між собою). Пам'ятаю стареньку хатинку з лавками. Мені тоді дуже подобалося співати разом із дорослими пісні про Ісуса, Його життя, відчувати себе теж дорослою серед них. Можливо, я і не до кінця розуміла всього, що відбувалося, але той дух, ті стосунки між дорослими, ті слова, які промовляли, на завжди закарбувалися в моїй свідомості.

Тепер життя змінилося, змінилося саме суспільство. Не існує заборон, і людям потрібно лише повернутися до нашого Отця, впустити Його в свої зранені серця та душі.

— Яким Ви бачите майбутнє цього предмета, різних заходів, з ним пов'язаних?

— Наша українська школа позбавлена дієвої виховної ідеології. Діти в ній навчаються, а не виховуються. Тому християнські цінності мають бути покладені в основу ідеології нашого суспільства. У майбутньому, я думаю, лише за підтримки держави викладання цього предмета в закладах освіти дасть нашому суспільству високоморальних та високодуховних молодих людей, які будуть не лише носіями знань, а й носіями високих чеснот.

Працівники міського методкабінету Т. М. Кузіна-Іванова, В. С. Маслова, І. А. Єльчанінова, В. М. Ачарова

— Що Ви хочете побажати освітянам, колегам?

— Божого благословення, віри, вміння прощати, вміння любити. Донести до своїх вихованців, за яких ми в сьогоднішній день несемо велику відповідальність, ті знання, ту культуру, які не будуть фальшивими, а справжніми, і наповнять їх життя гармонією.

Розмовляла Алла Кириченко

У нас збереглося інтерв'ю з учасниками міської олімпіади. Ось що вони думають.

Яків Буряк, 5 клас, ЗОШ №1

Мені дуже сподобалось на олімпіаді. Найбільше, коли ми співали пісню і коли нам вручали грамоти й подарунки.

Марічка Мельникова, 6 клас, НВК ім. В. Чорновола

Готуючись до цієї олімпіади, я відкрила для себе багато нового. Ця олімпіада принесла мені багато користі.

Анастасія Цупяк, 6 клас, НВК ім. В. Чорновола

Я дуже хотіла перемогти, перед тим багато займалася, займалася, і Бог мені допоміг.

Орина Калашенок, 8 клас, НВК ім. В. Чорновола

Християнська етика дуже близька мені.

Владислав Авдєєв, 4 клас, НВК ім. В. Чорновола

На перше місце я не дуже розраховував, але помолився, щоб Бог

мені допоміг. І так сталося. Можна сказати, що це Бог «заробив» перше місце. Далі буду й на Бога надіятися, і Біблію більше читати.

Костянтин Васильченко, 8 клас, НВК ім. В. Чорновола

Я вірю в Бога, і Він направляє мене на правильний шлях. Коли я молюся, то мені навіть здається, що з Богом я можу все: не боюся нічого, не хвилююся. На олімпіаді посів друге місце.

Софія Григорчук, 7 клас, Авторська школа М. П. Гузика

Половину мені батьки допомогли, а половину Бог допоміг — я молилася.

Владислав Дмитрієв, 8 клас, Авторська школа М. П. Гузика

Я відвідую церкву, там ми вивчаємо Біблію. Крім того, я відвідую додаткові заняття з вивчення Біблії. У школі в нас є уроки християнської етики. Все це допомогло мені зайняти призове місце.

Нелля Калашенок, мама учасниці олімпіади

Ми, батьки, дуже раді, що проводяться такі олімпіади. Свою доньку

намагалися всіляко заохочувати під час підготовки.

Іррадія Мойсеєнко, бабуся учасника олімпіади

Я дуже рада, що мій онук брав участь у такій олімпіаді. Він росте без батьків. Дуже важливо, щоб наші діти розуміли, що є Той, Хто може покрити ту нестачу, яку вони відчують у житті, щоб вони трималися Бога.

Це незвичайна олімпіада, тому що Головною Постаттю в ній є наш Господь. Діти, які беруть участь у цій олімпіаді, також незвичайні, тому що вони перебувають під Божою опікою, вони відчують дію Святого Духа, вони читають Слово Боже. Я переконана, що ці діти не підуть слизьким шляхом. Я рада, що тут були присутні священнослужителі з різних церков, які благословили дітей, що тут були батьки, які небайдужі до того, що відбувається в школі, чим займаються їхні діти. Сподіваюся, що надалі кількість учасників буде збільшуватися, рейтинг буде підвищуватися, авторитет Біблії серед дітей і молоді зростатиме.

Небезпека ворожнечі

У Нагірній проповіді Ісус Христос попереджує людей про небезпеку ворожнечі. Він застерігає, що ворожнеча — це гріх, який Бог суворо засуджує, ворожнеча робить неможливим поклоніння Богові, і ворожнеча завжди призводить до втрат.

«Ви чули, що було стародавнім наказане: «Не вбивай, а хто вб'є, підпадає він судові». А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже «дурний», підпадає геєні огненній. Тому, коли принесеш ти до жертovníка свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертovníком, і піди, примирись перше з братом своїм, — і тоді повертайся, і принось свого дара. Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддавав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не кинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси ти й останнього шеляга!» (Мт. 5:21–26).

Якби ворожнеча не контролювалася державними законами або принципами порядності в суспільстві, то всяка ворожнеча приводила б до вбивства.

Ворожнеча з'явилася ще в Едемі. Тобто, скільки існує людство після гріхопадіня, стільки існує ворожнеча. Ми настільки зжилися з нею, що важко навіть уявити собі світ без ворожнечі. Конкуренція, політичні ігри, інтриги — усе це складові одного ланцюжка або мережі, яка називається ворожнеча.

Перший вияв ворожнечі закінчився вбивством. Ворожнеча в серці Каїна призвела до того, що він убив свого рідного брата Авеля. Взагалі, вбивство, яке здійснив Каїн, — це логічне завершення будь-якої ворожнечі. Якби ворожнеча не контролювалася державними законами або принципами порядності в суспільстві, то всяка ворожнеча приводила б до вбивства.

Ворожнеча виникає тоді, коли ви фокусуєте свій погляд на негативних якостях людини і не хочете бачити нічого іншого.

Ворожнеча полягає в тому, що людина бере на себе роль верховного судді. Цим спокусив перших людей диявол: «Ви будете як боги. Ви отримаєте першість. У ваших руках буде влада». Ворожнеча також базується на уявній перевазі, коли одні люди безпідставно вважають себе вищими, правильнішими, розумнішими за інших.

Існує багато причин для ворожнечі. Насправді, все це різні варіанти відстоювання своїх прав.

Часто причиною ворожнечі є заздрість. Так, Каїн побажав того, що було в Авеля.

Ще одна причина — бажання підпорядкувати собі ближнього. Коли хочемо, щоб люди, які навколо нас, вели себе так, як нам подобається, як ми вважаємо правильним. Якщо вони так не роблять, тоді виникає протистояння, ми намагаємося підпорядкувати інших своїм інтересам, своїй точці зору, своєму розумінню, своїм цілям.

Який контраст з характером Ісуса Христа! Ісус Христос говорить про дві заповіді: «Люби Господа Бога і ближ-

нього, як самого себе». Це означає, що людина повинна шукати можливості підпорядкувати себе інтересам ближнього, і саме це повинно бути метою кожного християнина.

Інша причина для ворожнечі — це помста. Вона також пов'язана з хибною ідеєю справедливої відплати, ми вважаємо, що люди це заслужили й ми повинні це зробити. Насправді, це найчастіше одна з форм свого вищеньня над іншими.

Ворожнеча виявляється по-різному. Є агресивна форма (що була в Каїна), а є пасивна, коли людина замикається в собі. Один активно сварить другого, другий пасивно ігнорує першого. Але суть та сама: в серці ми не сприймаємо цієї людини, не хочемо бачити її в об'єктивній перспективі.

Кожен із нас має достатньо негативних якостей. Ворожнеча виникає тоді, коли ви фокусуєте свій погляд на одній або кількох із цих негативних якостей і не хочете бачити нічого іншого. Ви не хочете побачити позитивний бік цієї людини. Ваш погляд повністю заповнили її негативні дії, слова, ставлення.

Ворожнеча — це завжди вибір. Це не те, що раптом виникло, це завжди наше рішення. На будь-яку людину можна дивитися лише з позитивного або лише з негативного боку. І це викликати або любов, або ворожнечу, в агресивній чи пасивній формі. Наше конкретне ставлення до людей залежить від того, з якого боку ми вирішили на них подивитися.

Необмежена ворожнеча призводить до катастрофічних наслідків. Тому Бог впровадив засоби для обмеження ворожнечі, щоб зупинити розповсюдження зла й розтління серед людства. Першим таким засобом було повеління, записане в Бут. 9:6: «Хто виллє кров людську з людини, то виллє та кров його кров...» Шоста заповідь звучить: «Не вбивай!». Таким чином держава, старійшини міст мали право застосовувати суворе покарання до злочинців. За певні переступи людей повинні були карати навіть смертю.

Але цього права не мала особа, окремо взята людина. Божа заповідь забороняла зводити рахунки з ближнім.

Коли ж на землю прийшов Ісус Христос, Він пояснював людям принципи Божого Царства і розтлумачував, що виконання Божих заповідей найперше визначається не діями чи бездіяльністю людини, а станом її серця. Тому не лише вбивство, але й ворожнеча є злочином, який суворо карається Богом.

Бог впровадив засоби для обмеження ворожнечі, щоб зупинити розповсюдження зла й розтління серед людства.

Мова не про те, щоб не помічати поганих учинків людей, а про те, що в будь-якої людини крім її негативних якостей є багато позитивних, багато доброго. І наше завдання навчитися дивитися на людей об'єктивно, навчитися сприймати їх, будувати стосунки, не лише фокусуючи увагу на якомусь негативі в їхньому житті. Це наше рішення, це те, що ми вибираємо, те, що формується нашим бажанням і нічим іншим.

Ісус Христос указує на три рівні ворожнечі: перший рівень — той, що захований у серці, другий виходить назовні, але він менш агресивний, і третій — повна агресивність.

1. Гнів. «...Кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові...» (Мт. 5:22а).

Ми ж найчастіше гніваємося, ображаємося або приховуємо в серці своєму щось проти ближнього з причини нашого приниженого самолюбства, виправдовуючи це найрізноманітнішими праведними причинами. Спробуйте пригадати хоча б одну ситуацію, коли ви гнівалися й

не було задіяне ваше «я». Ісус Христос чітко говорить, що той, хто гнівається на брата свого, підпадає судові. Що означає «підпадає судові»? Бог встановив покарання за гнів. Бог встановив покарання за ворожнечу. Будь-яка ворожнеча буде Ним засуджена. Якщо у вашому серці є місце для ворожнечі, ви обов'язково дійдете до тієї точки, коли ви пожнете суд за цю ворожнечу. Наше життя — це дуже складна мозаїка, іноді нам дуже важко уникнути негативних почуттів. Але щоразу дитя Боже звертається до Бога з проханням звільнити від гніву, звільнити від ненависті, допомогти не дивитися на негативні якості інших. Чому? Тому що я сам був таким, тому що я сам чудом врятувався, тому що я не кращий від цих людей, просто Бог помилював мене в Ісусі Христі.

2. Приниження. «...А хто скаже на брата свого: «рака», підпадає верховному судові...» (Мт. 5:22б).

Це ігнорування людини. Мовляв, навіщо його слухати, хто він такий, цей чоловік негідний, щоб на нього зважати. Ми не маємо права не лише гніватися, але й ігнорувати людей. Якщо подивитися навколо себе, то всі люди дуже різні. У людей різний духовний рівень, різні характеристики, різне сприйняття того, що відбувається навкруги. Але Бог помістив нас саме в таке оточення, щоб ми навчилися цінувати кожного, навчилися жити разом.

3. Прокляття. «...А хто скаже «дурний», підпадає геєні огненній» (Мт. 5:22в).

Це коли ми вважаємо, що людина не може зробити абсолютно нічого розумного, не здатна на щось путнє. Можливо, ми так буквально не називаємо людей, але часто вішаємо на них певні ярлики (москалі, хохли, жиди, чукчі...), і на цих ярликах будемо свою оцінку людини. Людей, що так чинять, також чекає Божий суд.

Бог засуджує всі три форми ворожнечі, і Божі діти відрізняються тим, що вони перемагають ворожнечу. Ми не говоримо, що не потрапляємо в спокуси ворожнечі. Потрапляємо. Але перемагаємо! «Ми знаємо, що ми перейшли від смерті в життя, бо любимо братів. А хто брата не любить, перебуває той в смерті» (1 Ів. 3:14). Ненависть до людини — це перший крок до вбивства.

А як ставитися до тих, хто чинить неправильно? Як з ними не ворогу-

вати? Ми ж повинні відстояти правоту, захистити істину? Відповіді на ці питання можна знайти, згадавши зустріч Ісуса Христа з самарянкою. Безперечно, ця жінка була грішницею, гідною засудження. Якби вона жила в Єрусалимі, то цілком імовірно, що фарисеї могли б схопити її і побити камінням. Але Христос починає з нею розмову, починає будувати з нею стосунки, хоча при цьому дуже чітко засуджує її гріх. Ми ж іноді відразу підходимо упереджено, настовбурчившись, і тому не здатні ані сприйняти людину, ані позитивно на неї вплинути. Христос був готовий показати їй не лише її гріх, але й шлях спасіння. Христос був конкретний до гріха, конкретний до істини, Він не допускав компромісу, але разом із тим Він не ворогував з самарянкою, не принижував її. Це приклад для нас, як підходити до людей, які чинять неправильно.

Наше завдання – навчитися дивитися на людей об'єктивно, сприймати їх, будувати стосунки з ними, цінувати кожного.

Ми повинні завжди тримати відкритою лінію комунікації з людьми, наскільки це можливо. Ніколи не слід вивищувати себе, бо ми ж самі чудом спасенні. Христос не відштовхнув її, Христос продовжував з нею діалог.

Ворожнеча не лише є гріхом, який Ісус Христос прирівнює до вбивства, вона унеможлиблює наші стосунки з Богом. Щоразу, коли ми приходимо до церкви, щоразу, коли ми поклоняємося Богові, то приносимо Йому певний дар, чи то своїм служінням, чи пожертвою, чи своєю присутністю. Щоб цей дар був прийнятий, необхідно виконати певні умови: «Тому коли принесеш ти до жертovníка свого дара, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, — залиши отут дара свого перед жертovníком, і піди, примирись перше з братом своїм, — і тоді повертайся, і принось свого дара» (Мт. 5:23–24). Перед тим, як поклонятися Богові, потрібно звільнитися від почуття ворожнечі. Ми не можемо «замолити» зло, компенсувати його якимось до-

брим ділом, збалансувати чимось позитивним. Перш ніж стати перед Богом, нам треба звільнитися від ворожнечі, позбутися гніву, ненависті, образ, недобрих почуттів у своєму серці.

Ми не можемо гарантувати мир з усіма. Є ситуації, коли це неможливо. Але чи звільнили ви своє серце від ворожнечі? Чи подивилися ви на ближнього, з яким у вас виникли напружені стосунки, з об'єктивної точки зору?

Ніколи людина, яка має ворожнечу в серці, нічого не надбала. Усі люди лише втрачали. І чим довше ви будете тримати ворожнечу в серці, тим більше ви втратите. «Зо своїм супротивником швидко мирися, доки з ним на дорозі ще ти, щоб тебе супротивник судді не віддав, а суддя щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язниці не вкинули. Поправді кажу тобі: Не вийдеш із відти, поки не віддаси ти й останнього шеляга!» (Мт. 5:25–26). Якщо ми дозволимо ворожнечі керувати нашими діями, коли ми виносимо цю ворожнечу зі свого серця на суд оточуючих, на суд правителів, то чим далі це йде, тим біднішими ми стаємо, біднішими внутрішньо й біднішими матеріально.

Ворожнеча унеможливорює наші стосунки з Богом.

Тому ворожнеча — це те, від чого потрібно втікати, як від вогню, звільнятися, як від чуми. Чим довше ви триматимете її в серці, тим більших збитків вона вам завдасть у вашому житті. Якщо у ваших думках, словах, діях було щось неправильне, хоча б невеличкий відсоток, прагніть до того, щоб звільнитися від цього, а не намагайтеся виправдатися й довести неправоту іншого. У протилежному випадку ви втратите більше.

Коли Ісус Христос висів на хресті, Він мав дуже багато причин, щоб ворогувати з людьми, які Його розп'яли, які стояли під хрестом і сміялися. Вони не прийняли Його добра, вони відкинули Його любов, вони не погодилися з Його миром. Але Він дивиться на них і звертається до Небесного Отця: «Отче, прости їм!» Чому? «Бо не знають, що чинять вони». Він став на їхнє місце, Він побачив їхній стан, Він зрозумів, хто вони.

Напередодні Пасхи й щоразу перед Святим Причасттям перегляньмо свої серця, відкривмо їх для Бога, попросімо прощення й звільнення. Скажімо Господу: «Я хочу сьогодні бути вільним від ворожнечі. Я хочу, щоб Твоє Царство стверджувалося в моєму серці». Це залежить лише від нас і ні від кого іншого.

Олексій Коломійцев

Олексій Коломійцев — пастор Біблійної церкви «Слово життя» м. Ванкувер, США, магістр богослов'я.

Зовсім недавно мені довелося побачити фільм «Час відьом» з Ніколасом Кейджом у головній ролі, у якому події відбуваються в період хрестових походів. І однією із сюжетних ліній картини була боротьба людей і демона, який вселився в дівчину. Усе б нічого, якби не так стереотипно було зображено злого духа. Знову ця істота була схожа на великого потворного кажана з демонічними здібностями. Тоді подумалось: як часто ми свої фобії переносимо на те, що є злом. А нелюбов людей до холоднокривних чи хітинових відома здавна. І ось люди звикли зображати диявола і його демонів у вигляді істот, що так чи інакше схожі на тих створін, які нам брідкі.

Зрештою, не в цьому проблема. А в тому, що ми очікуємо, що тоді, коли диявол буде мати справу з людством, то обов'язково набуде вигляду якоїсь брідкої істоти. Саме тому не помічаємо його роботи, яку він проводить у душах людей у зовсім іншій іпостасі. Найчастіше він приходить не зі словами: «Я диявол, бійся мене», а як ангел світла, говорячи дуже розумні й, як нам здається, слушні слова.

Бо від самого початку творіння зброєю ангела темряви є брехня. Про це казав Ісус Христос, коли ще був на цій землі: «Він був убивцею з самого початку і ніколи не був на боці істини, бо немає її в нього. Коли він каже неправду, то це природно для нього, бо він сам брехун і породжує брехню» (Ів. 8:44)¹. Іншими словами, Спаситель указував на те, що брехня диявола — це те, що впливає з його природи. Навіть ім'я його означає «обманщик» або «противник, наклепник». Тобто всі його дії спрямовані на те, щоб привнести неправду в Божий хід подій.

Ще потрібно зауважити, що цей противник — ангел, тобто істота створена й нічого сама по собі не може творити. Все, що йому вдається вчинити, — це перебрехати чи перекрутити істину. І за прикладом далеко не потрібно ходити. Коли ми читаємо про гріхопадіння людини, то відразу можна помітити принцип, за яким відбувається захоплення людини в тенета. Коли змії розмовляв із Євою, то першим питанням було: «А чи правда, що Бог казав?..» (Бут. 3:1). Здається, це було невинне запитання про те, що насправді Бог казав. Проте сама побудова питання вже має в собі думку, що потрібно перевірити, чи правдою є те, що каже Бог. І такі питання сьогодні звучать всюди: «Хто сказав, що потрібно жити так, як каже Бог?», «Чому ті чи інші речі не можна робити, навіть якщо Бог це каже?», «Ні! У мене все вийде по-іншому!», «Звідки ви знаєте, що Бог не помиляється?». Таких питань просто безліч, їх корінь — хибна уява про те, що Бог може чогось і не знати, чи помилятися.

Після такого початку йде наступна стадія: «...і станете ви, немов боги...» (Бут. 3:5). Іншими словами, людина вибиратиме, що їй робити, що є добро, а що — зло, кого слухати й кому коритися, що вибирати за фундамент свого життя, а що відкидати. І ми насправді можемо відчувати себе богами своєї долі. Біда лишень у тому, що творіння ніколи не стане творцем...

¹ Новий Заповіт сучасною мовою. – К., 1996. – 272 с.

Чи сказав Бог?..

Власне це все, що потрібно тому, хто обманює. Бо таким чином досягнена головна мета — заволодіти нашими серцями. Адже те, що є важливим для нашого серця, буде визначати наш стан. Більше того, на цьому будуються навіть цілі фортеці брехні — такі собі укріплені місця, у які ми нікого не впускаємо і з яких дуже добре обороняти свої позиції.²

Ось, наприклад, ми всі віримо в торжество правди. Тобто ми знаємо, що правда — це найкращий захист і зброя у побудові стосунків. Проте, коли настають важкі часи й людям необхідно казати правду, вони часто ховаються за брехнею, не вірячи в те, що правда має таку силу, що ладна захистити їх. Або вірять у те, що за допомогою неправди вдасться уникнути покарання. Звісно, усі знають, що наслідки від брехні будуть ще більш сумними, але твердять: «А раптом...» І таким чином обманюють самі себе. А найгірший із видів обману у світі — це самообман, про що Сам Бог не раз нагадує нам у Слові.³

Така схема брехні просочується в усі сфери нашого життя. Однією із них є сфера наших інтимних стосунків. Якщо ви сьогодні скажете, що не потрібно мати великого сексуального досвід для того, щоби бути щасливим у шлюбі, — вас просто висміють. Сучасний світ побудував цілий культ навколо стосунків протилежних статей. Відверті емоційні сцени у фільмах, уроки сексуальної освіти в школах, фото оголених людей у таблоїдах, роздавання й реклама безкоштовних презервативів — це лишень верхівка айсбергу поклоніння сексуальності.

І ніхто не задумується над тим, що найважливішим у шлюбі чи взаєминах хлопця і дівчини є глибина особистих стосунків і посвяти один одному. Що в сім'ї надважливим є служіння один одному й прийняття один одного такими як ми є, у інтимі ж — дарування себе іншому, а не споживання для своєї насолоди.

Проте, ми ж боги... Ми самі обираємо той шлях, який нам вигідний. І забуваємо про те, що навіть сама побудова виразу «я обираю свій шлях» коріниться на вчинкові Адама і Єви і є наслідком неправильного вибору перших людей.

Наприклад, ми знаємо про те, що вбивство — це великий гріх. І мало хто з людей іде на свідоме вбивство. Але як часто, коли нас ображають, нам вельми кортить у відповідь сказати таке, що зразу ж «поставить на місце» нашого кривдника. І ми кажемо, незважаючи на те, що слово — надзвичайно сильна зброя, якою можна і вбити, і лікувати⁴. Але ми не віримо в це. Адже слова — це лише слова й нічого більше.

До речі, не обов'язково брехати в очі й вигадувати те, чого не було. Достатньо переставити факти таким чином, щоб висновок був іншим, — і це вже буде брехнею. Саме

² 2 Кор. 10:4.

³ Гал. 6:7.

⁴ Пр. 12:18.

це зробив диявол у Едемі. Саме це він робить і зараз. У його словах є «глузд». Проте мета цього «раціонального зерна» — відвернути нас від правди. І коли ми не будемо вірити в те, що є істиною, то почнемо шукати їй замітника. А в цьому світі в кожній людині є лише два джерела інформації: те, що каже Бог, і те, що (як їй здається) думає людина. Проте при такій позиції чомусь не беруть до уваги те, що Бог створив усі закони і знає, як їх краще дотримуватись.

В одній із розмов Христос сказав, що нам потрібно пізнати правду й вона нас зробить вільними⁵. Одним словом, щоби не впадати в тенета неправди, нам необхідно добре знати правду: про світ, про людину, про життя і, найголовніше — про Бога. А пізнати правду можемо лише із того джерела, яке дав Сам Господь — із Його Слова.

І наостанок. Однією зі складових сучасної релігії поклоніння «собі улюбленому» є заповідь: «щоб мені було добре». Так, ми із захопленням дивимось фільми про героїв, читаємо книги про пригоди й захоплюємось подвигами людського духу. Та у своєму житті ми не готові жертвувати чимось заради Добра. А життя, що базується на істині, призводить до кривавих ран нашого «я», до відмови від своєї «божественності» й визнання своєї неспроможності втілити щось власними силами. Тому ми й не рухаємось нікуди, ховаючись за високими мурами «твердинь брехні» самообману. Дозволяємо собі вірити лише в те, що не буде зачіпати нашої зони комфорту. Адже вийшовши із неї, ми побачимо, що голі.

Так, ми знаємо це. І пристрасно хочемо змін у житті. І навіть наважуємось про це почати говорити. Але коваємо ще одну «істину», яку пропонує нам обманець. Він каже: «Так, тобі потрібні зміни в житті. Ти їх вартий. Проте, не сьогодні — завтра...» І ми, вірячи в це, полегшено зітхаємо й споглядаємо своє майбутнє, у якому проходять такі великі переми. Ми вже уявляємо той час, коли ми нові й змінені будемо жити новим життям.

Та от біда — ніхто не знає, скільки відміряно йому сьогодні. Будь-якого моменту наше життя може перерватись, і ми просто запізнимось. Адже ми не володіємо часом. Це — це одна омана нашого життя...

Олег Блощук

Олег Блощук — пастор церкви «Скеля», м. Рівне. Закінчив Рівненський інститут культури (диригент хору, викладач), Українську біблійну семінарію (магістр теології). Координатор відділу молодіжного служіння МГО «Надія — людям».

Одружений, батько двох дітей.

Збережи вірність!

Я дуже люблю лебедів. Багатьох людей захоплює не лише їхня краса та грація. Існує багато віршів, оповідань, у яких оспівується лебедина вірність. Лебеді паруються на все життя, і якщо один птах помирає, то інший не шукає заміни, а іноді навіть повністю втрачає сенс життя. Ми захоплюємося вірністю цих птахів. На жаль, людство чимраз більше й більше заглиблюється в невірність, і, можливо, з часом лише у світі тварин і птахів ми зможемо спостерігати епізоди вірності, а у світі людей це стане надзвичайно рідкісним явищем.

Сьогодні розглянемо сьому Божу заповідь: «Не чини перелюбу!» (Вих. 20:14). В одному з перекладів вона звучить: «Не чужоложитимеш!», іншими словами — «збережи вірність!».

Буквальне значення сьомої заповіді

Історичний аспект

Ця заповідь була дана в Синайській пустелі ізраїльському народові, який щойно вийшов з єгипетського рабства. 430 років народ провів у Єгипті, у країні, де було поширене ідолопоклонство. Розпуста була обов'язковою частиною поклоніння неправдивим богам. Ізраїль увібрав у себе й це ідолопоклонство, і цю розпусту.

Загальновідома історія про єврейського юнака Йосипа, молодшого сина патріарха Якова, який служив у домі Потіфара, якщо сказати на сучасний лад, голови адміністрації президента Єгипту на той час. Дружині Потіфара сподобався цей молодий раб, і вона тривалий час домалася його. А одного разу просто схопила його і сказала: «Лягай зі мною!». Йосип змушений був залишити в її руках свій верхній одяг і втекти, за що потім жорстоко поплатився, опинившись на багато років у в'язниці (Бут. 39:7–12). Тобто, перелюб був звичним гріхом людей високого суспільного рангу.

Перелюб був і гріхом простих людей. У Книзі Вихід, 32:6, читаємо: «І повставали вони завтра рано-вранці, і принесли цілопалення, і привели мирну жертву. І засів народ до їди та до пиття, і встали бавитися» (в іншому перекладі «забавлятися»).

Це вже не про Єгипет, це вже про Ізраїль, про той народ, який Господь вибрав для Себе й вивів із Єгипту. В цей час Мойсей перебував на горі й розмовляв з Богом, люди ж, не дочекавшись його повернення, зробили собі золоте теля й почали вклонятися йому, і в процесі цього поклоніння «забавлялися». Це не значить, що вони почали гратися в дитячі іграшки, це означало займатися сексуальною розпустою. І ви можете уявити, як дивився на все це Бог. Зовсім недавно цей народ обіцяв Богові, що виконає все, що Господь наказав...

Завітний аспект

Зрозуміло, що це не були ідеальні, високоморальні люди. Найменшу причину (тривалу відсутність Мойсея) вони використали для того, щоб знову пожити єгипетським життям. І ось із таким народом Бог укладає завіт.

Ми знаємо, що Бог є автором шлюбу, Бог є автором завіту й Бог є автором закону. А тому в цей момент, коли Господь давав цю заповідь, вона мала значення для всіх цих трьох аспектів: і для збереження шлюбу, і як умова для збереження завіту, і як виконання закону, який Господь постановив, щоб ізраїльтяни не були знищені в тій землі, яку вони мали посісти.

Шлюбний аспект

Що ж таке перелюб? — Це сексуальні стосунки поза шлюбом. Але варто розпочати з дошлюбних стосунків. Блуд — рідний брат перелюбу. Для більшості з тих, хто вступає в дошлюбні статеві стосунки, їхні партнери ніколи не стануть їхніми дружинами й чоловіками, а значить, це чужі майбутні чоловіки й дружини. Отже, це порушення Божої заповіді «Не чужоложитимеш!».

По-друге, це порушення подружньої вірності з представником протилежної статі. І сьогодні це дуже розповсюджена практика. Це те, що пропагується майже в кожному кінофільмі, і вже ніхто цьому не дивується. Навпаки, рідкістю є фільми про вірність у шлюбі.

Крім того, це одностатеві стосунки. Гомосексуалізм і лесбійство — це гріх. Зараз такі люди намагаються довести, що це Бог їх такими створив, але то неправда. Достатньо лише згадати, що однією з головних причин знищення Содому й Гоморри був гріх гомосексуалізму.

Є ще одне жахливе збочення, коли люди спаровуються з тваринами. Це й зараз відбувається, особливо, у країнах Сходу, де будь-які прояви невірності з боку жінок суворо караються, а батьки стоять на сторожі цноти своїх незаміжніх дочок, тому молоді хлопці нерідко розпалюються й використовують для свого сексуального задоволення тварин.

Можливо, більш «інтелектуальним» видом порушення цієї заповіді є емоційна подружня зрада, коли довіреною особою, найближчим другом стає не дружина чи чоловік, а інша людина (друг, подруга, діти, батьки), а то й річ чи заняття (футбол, телевізор, риболовля, автомобіль, робота, кар'єра).

Духовне значення сьомої заповіді

Коли Господь Ісус Христос говорив до народу, що слухав Його на горі, Він розкрив духовне значення цієї заповіді: «Ви чули, що сказано: «Не чини перелюбу». А Я вам кажу, що кожен, хто на жінку подивиться із пожадливістю, той уже вчинив із нею перелюб у серці своїм. Коли праве око твоє спокушає тебе, — його вибери, і кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєни все тіло твоє було кинене. І як правиця твоя спокушає тебе, — відітни її й кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєни все тіло твоє було кинене. Також сказано: «Хто дружину свою відпускає, нехай дасть їй листа розводного». А Я вам кажу, що кожен, хто пускає дружину свою, крім провини розпустити, той доводить її до перелюбу. І хто з відпущеною побереться, той чинить перелюб» (Мт. 5:27–32).

Якщо згадати контекст Нагірної проповіді, то бачимо, що Христос не звертався до поганського народу. З самого дитинства кожний єврей і єврейка знали цю заповідь, знали, що перелюб — це гріх, і кара за цей гріх — смерть. Початок цієї проповіді починається з блаженств, Христос говорить про щастя людей. Дуже часто люди шукають щастя саме в сімейних стосунках. І коли зраджують одне одного, то говорять: «Не знайшов щастя в сім'ї. А от вона... А от він... Ось там моє щастя».

Насправді центром і змістом щастя для кожної людини є Сам Бог. І щаслива сім'я — це реальність, це Божий задум для людини, але слід будувати її на правильній основі.

Рабини тлумачили сьому заповідь буквально, а Христос розкриває її глибинний зміст, зазначаючи, що перелюб починається в серці. Невипадково Він згадує око, через яке приходиться спокуса. Безпосереднє порушення заповіді є кінцевою ланкою в ланцюжку, який бере свій початок із думки, що оселяється в серці.

На той час існували дві теологічні школи, які по-різному ставилися до розлучення: одні дозволяли відпускати дружин з будь-якої причини (якщо чоловікові щось не сподобалось), інші — лише з причини перелюбу. Ісус Христос підкреслює, що Бог не підтримує цього, що Мойсей не звелів, а дозволив розлучатися через жорстокість людських сердець, адже чоловіки готові були фізично знищувати своїх дружин, аби позбутися їх, якщо розлучатися не можна. Фактично, розлучення — це узаконена форма перелюбу, перелюб із документом. Заповіддю «Не чини перелюбу!» Бог захищає шлюб.

Практичне застосування сьомої заповіді

Виконання сьомої заповіді, як і всіх попередніх, починається з виконання першої заповіді — з налагодження й підтримання наших стосунків з Богом. Чи справді ми поклоняємося єдиному Богові? Чи справді Бог, Якому ми поклоняємося, є істинним Богом, нашим Творцем і нашим Царем? Чи справді Його слово є для нас незмінним авторитетом?

Наповнюйте ваш розум істиною. Без істини Божої Слова неможлива перемога над гріхом.

Покладайтеся на силу Святого Духа. Без сили Божої ми нездатні зрозуміти істину, пам'ятати істину й жити істиною.

Плакайте духовну єдність у шлюбі. Читайте Слово Боже й молитесь разом, розмовляйте на духовні теми, служіть Богові разом.

Будуйте стосунки в шлюбі. Ми розуміємо, що будинок потрібно будувати, бізнес, кар'єру треба будувати. А шлюб? Ми не отримуємо його в завершеному стані. Весілля — це закладення першого каменя, а далі потрібно разом будувати.

Виділяйте час одне для одного. Проблема чоловіків у цьому плані — це робота, проблема жінок — це діти. Навіть якщо ви в шлюбі багато років, призначайте побачення одне одному, це важливий час, коли ви можете побути разом, лише чоловік і дружина, щоб оновити стосунки, помолитися, поговорити. Соціологи підрахували, що після 9 років подружнього життя сімейні пари спілкуються в середньому 6 хв. на добу. Для взаєморозуміння між подружжям дуже важливо, щоб чоловік чув свою дружину, а дружина чула свого чоловіка.

Думайте одне про одного. Пам'ятайте, що гріх перелюбу починається з серця, бо з серця походять злі думки. Думайте про вашу дружину, коли ви на роботі, коли ви в дорозі. Думайте про свого чоловіка, коли ви готуєте їсти чи коли проводите час із дітьми. Це формує в нас правильне ставлення одне до одного.

Дивіться одне на одного. Не на спокусливих дівчат на рекламних плакатах і не на героїв телесеріалів, а на своїх дружин і чоловіків. Не дозволяйте сатані спокушати вас, коли ви кудись не туди дивитесь. Коли око твоє спокушає тебе, коли ти зупинився поглядом на чужій дружині (чужому чоловікові), треба вжити негайних і радикальних заходів, а не чекати, коли з'являться недобрі думки й гріховні бажання.

Насолоджуйтеся одне одним. «...Радій через жінку твоїх юних літ, — вона ланя любовна та серна прекрасна, її перса напоять тебе кожнотчасно, — впивайся ж назавжди коханням її! І нащо, мій сину, ти маєш впиватись блудницею, і нащо ти будеш пригортати груди чужинки?» (Пр. 5:18). Утішатися одне одним у шлюбі — це законно, це благословенно, це приносить щастя й задоволення вам і радість Тому, Хто створив шлюб. Виявляйте ніжність, ласкавість одне до одного. Майте інтимні стосунки. Секс придумали не чоловіки. Інтимні стосунки створив Бог для щастя в шлюбі. Сатана ж украв це все й виставив на посміховисько. І тому, коли зараз люди чують слово «кохання», то це часто викликає в них «дурнувату» посмішки. Але Бог створив ці стосунки, щоб ми були щасливими. «Нехай віддає чоловік своїй дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина. Дружина не володіє над тілом своїм, але чоловік; так же само й чоловік не володіє над тілом своїм, але дружина. Не вхилийтесь одне від одного, хіба що дочасно за згодою, щоб бути в пості та молитві, та й сходьтєся знову до купи, щоб вас сатана не спокушував вашим нестриманням» (1 Кор. 7:3–5).

Цінують одне одного як дар із неба. «Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відмінні» (Як. 1:17). Ваша дружина — це дар з неба, ваш чоловік — це дар від Бога. Якщо він вам не подобається, то, можливо, ви на такого заслуговуєте, а можливо, він був кращим і щось із ним трапилося з плином часу? Можливо, і ви долучилися до того, щоб таке відбулося з вашою дружиною чи вашим чоловіком? Цінують, оберігайте, підтримуйте одне одного!

Понад 600 заповідей, згаданих у законі, Бог записав на скрижалях у «стислому форматі», вмістивши в десять основних. Згодом, коли Ісуса Христа запитали про найбільшу заповідь, Він узяв ще й ці десять «стиснув» і сказав: «Люби Бога всім серцем і люби ближнього. Оце вам весь Закон». Найближчою людиною для нас є наша дружина чи наш чоловік. Любімо їх, і таким чином виконаємо Божу заповідь і Божу волю.

Михайло Дубовик

Михайло Дубовик народився 1967 р. в Харкові. Закінчив місіонерське відділення Донецького біблійного коледжу, понад два роки був місіонером у Калмикії. Закінчив Українську біблійну семінарію, магістр богослов'я. Директор Міжнародної громадської організації «Надія — людям», місіонерський пастор церкви «Община Доброго Пастиря» м. Рівне. Одружений. Батько трьох дітей.

Книга Пророка Осії

«В Юдеї мені показували чимало легендарних місць: ось печера, де переховувався пророк Єремія, ось руїни будинку, в якому жив пророк Осія...»

І я дивився на купу необтесаних сірих каменів — розвалений кістяк первісної хатини, пророслої величезним кактусом, під яким подекуди стирчали краї розбитих черепків... Невже й справді тисячоліття тому жили вони тут, Осія і Гомер? Я довго стояв у заціпенінні, думаючи про нього і про неї, дивлячись на потворно завалене каміння, на товсті, вусато-колючі лопаті кактуса, що цвів своєю отруйною жовтою квіткою...

Книга Осії — одна з найбільш незрозумілих, а тому забутих пророчих книг. Але історія його особистого життя, якби вона була написана, можливо, нічим би не поступилася незрівнянній Книзі Рут. Бо, за переказами, пророка Осію зробило пророком сімейне горе: Гомер була зовсім дівчинкою, а Осія був уже немолодим. Він був поміркований, задумливий, сумний, а вона, незважаючи на своє дитинство, була безмірною розпусницею» (І. О. Бунін «Пророк Осія»)¹.

Перед тим, як розпочати знайомство з Книгою пророка Осії, дозволяйте поділитися власними переживаннями, пов'язаними з нею. Багато років читаючи Біблію, я помітив, що схильний ніби уникати пророчих книг. З часом довідався, що таке ставлення притаманне не лише мені. Сторінки наших Біблій часто бувають потертими в одних її частинах і виглядають як нові в інших. Коли я замислився над причинами такого ставлення, то зрозумів, що пророки зазвичай не викликають читацького інтересу, тому що їх важко зрозуміти. Книги пророків наповнені викриттями зла, у них багато повторень і сильних емоцій, причину яких важко вловити при першому знайомстві з книгою. Але спробуємо подолати це упередження.

Книга пророка Осії — одна з дванадцяти книг так званих малих пророків. Оригінальність методу, який обрав Бог для того, щоб говорити до Свого народу, просто вражає, виникає відчуття, що вся книга написана на підвищених тонах, що пророк спокійно не говорить, а кричить. Який зміст переходів від сильного обурення до майже з ніжністю висловлених обіцянок, які щедро висипають на тих, кому щойно докоряли? Чи можна віднайти певний ключ до розуміння книги в цілому?

Книга Осії залишалась для мене книгою за сімома замками, аж поки я не збагнув, що став свідком певної сімейної драми. Читаючи Осію, ми бачимо, як Божа любов перемагає основну перешкоду для стосунків між Ним і Його народом — зраду, невірність останнього. Ніхто особливо не здивується, якщо знатиме, що за криком, сильними почуттями під час сімейної драми стоять ревності. Швидше, нас здивує, якщо зрада сприйматиметься спокійно й обговорюватиметься без емоцій. У людських стосунках це сигналізуватиме про те, що кохання померло. А що відбувається, коли Богові невірний Його власний народ?

Особистість пророка і його час

Пророк Осія (євр. Гоше — порятунок) жив і пророкував у Ізраїльському царстві з 750 по 725 рр. до Р. Х. Біографічних відомостей про Осію майже не збереглося. Деякі історики вважають, що він був священиком, оскільки добре знайомий з життям духовенства. Він був одружений на жінці Гомер. Вона названа «блудливою» (Ос. 1:2), очевидно мається на увазі невірність своєму чоловікові. Пророк не віддав її до суду за законами того часу, але чекав на каяття грішниці. Ця життєва драма Осії «підказала» йому сюжет притчі, у якій Ізраїль представлений в образі невірної дружини.

Час пророчого служіння Осії був дуже бурхливим у політичному й релігійно-моральному житті. У країні панував уведений Єровоамом I культ тільця з центрами поклоніння у Бет-Елі та Дані. Представляючи Єгову в образі тільця, ізраїльтяни все більше й більше прирівнювали Бога до поганських богів. Служіння тільцям, таким чином, стало перехідним ступенем від богоодкровенної релігії до бруталного поганства. Відступлення від Господа відбувалося й на моральному стані ізраїльтян. Зник страх перед святістю Бога і Його Законом. Як відомо, «через розріст беззаконства любов багатьох охолоне» (Мт. 24:12). Поміж людей не було ні істини, ні милосердя; порушення клятв, убивства, обман, злодійство, перелюб, згідно з описом пророка, проникли в усі верстви ізраїльського суспільства (Ос. 4:2, 12; 8:14).

Зміст книги

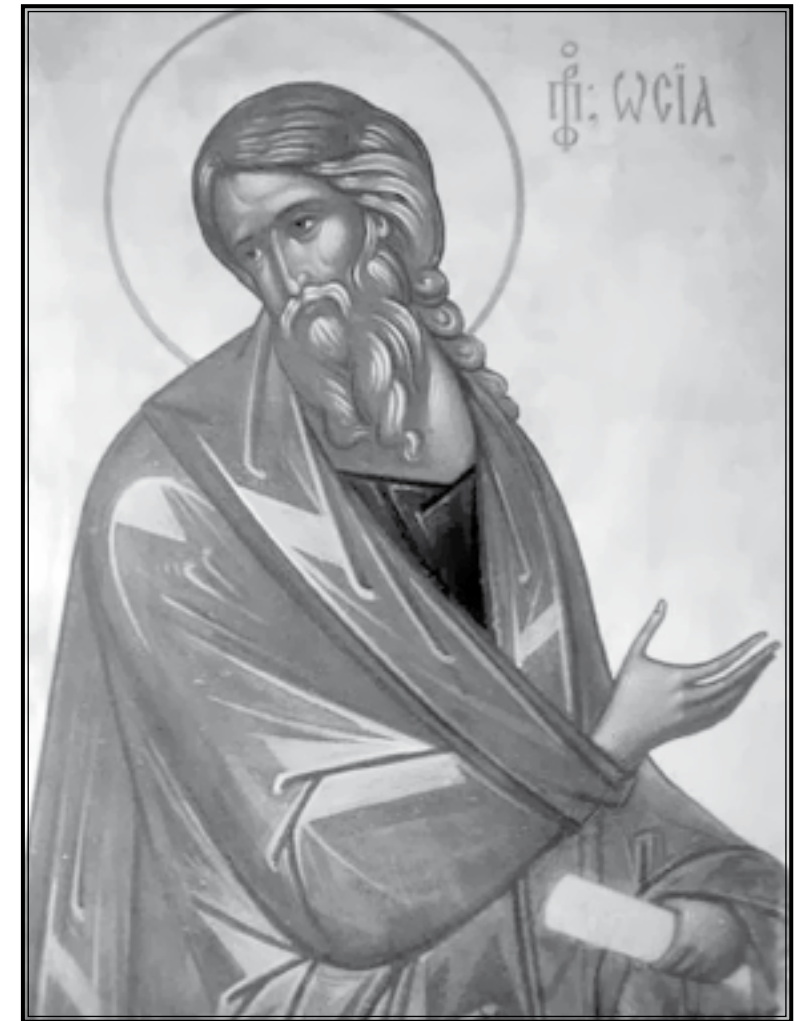
Книга пророка Осії складається з 14 розділів і за змістом може бути розділена на дві частини: символічну (1–3 розділи) і пророчу (4–14 розділи).

Усю книгу об'єднує одна ідея: кохання та шлюб як символи стосунків між Богом і обраним народом. Перша частина містить опис епізодів з особистого життя пророка в перший період його служіння при Єровоамі II, що мали символічне значення. За велінням Божим Осія взяв собі за дружину розпусницю (Гомер, дочку Дівлаїма), і вона народила йому двох синів і дочку, яким пророк дав символічні імена: Їзреел («Бог розпорошив»), Ло-Рухама («непомилювана»), Ло-Аммі («не Мій народ»). Ці символічні імена вказують на зраду Ізраїлю свого Бога й на покарання, яке настане в майбутньому, — відкинення і полон. Але потім Господь помилує напоумлений лихом народ, і він знову стане народом Божим. За те, що Ізраїль зрадив Бога, як дружина свого чоловіка, і духовно вчинив перелюб з ідолами, він буде покараний. Але після його каяття Господь знову прийме його: «І заручуся з тобою навкі... І заручуся з тобою вірністю... і змилюся над Ло-Рухамою, і скажу до Ло-Аммі: «Ти народ Мій», а він скаже: «Мій Боже!» (Ос. 2:21–25). Це пророцтво говорить про Новий Завіт у Крові Ісуса Христа.

У третьому розділі описується нова символічна дія. За велінням Божим Осія повернув у свій дім дружину, яка зрадила його з іншим чоловіком, дав за неї викуп і в покарання за невірність наказав їй тривалий час перебувати на самоті. Така ж доля спіткає і синів ізраїлевих за невірність Господу. Але потім вони будуть шукати Господа, Бога свого. Апостол Павло пише, що це навернення євреїв до Христа станеться, коли в Церкву ввійде повне число язичників (Рим. 11:25–27).

Дехто з теологів заперечував історичний факт шлюбу Осії з Гомер. Ось що думав з цього приводу блаженний Феодорит: «Я вкрай дивуюся тим, що дехто наважується повірити, ніби слова «І він пішов, і взяв Гомер, дочку Дівлаїма, і вона зачала, і породила йому сина» (Ос. 1:3) не були виконані насправді, ніби Бог наказав, але пророк не прийняв Його веління, що слова сказані, але в дію не приведені... Пророк не запозичив скверни від розпусної дружини, тому що погодився на цей союз не з рабської покорності грішному прагненню, але заради виконання веління, даного йому Богом... Якщо чудовий Осія не з похоті, але підкоряючись Божому наказу, взяв розпусницю, то цей союз був чистішим від будь-якого шлюбу»².

Друга частина книги містить три пророчі промови. Тут докладно описуються гріхи ізраїльтян, розповідається про покарання за них, містяться обітниці про порятунок. Говорячи про майбутні страждання, Осія пророкує, що в скорботі народ покається і скаже: «Ходіть, і вернімось до Господа, бо Він пошматував і нас вилікує, ударив і нас перев'яже!» (Ос. 6:1). У нинішньому своєму стані, говорить пророк, вони невинні: брехню, крадіжки та розбій чинять відкрито, все благо пожерло ідолопоклонство, «мов піч, яку пекар розпалює» (Ос. 7:4). Але незважаючи на людське зло, Господь вірний Своїм обітницям. Він через пророка нагадує Ізраїлю про Свій промисел у дні його юності: «Як Ізраїль був хлопцем, Я його покохав, і з Єгипту покликав Я сина Свого. Як часто їх кликав, так вони йшли від Мене, — приносили жертви Ваалам, і кадили бовванам. Я ж Єфрема ходити навчав, Я їх брав на рамена Свої, та не знали вони, що Я їх лікував» (Ос. 11:1–3). А тепер «Ашшур — він буде для нього царем, бо вони не хотіли вернутись до Мене. А містами його ґрасуватиме меч, і засуви його повиламлює він та й пожере їх за задуми їхні», — говорить пророк, передіраючи полон. Але далі він говорить про милосердя і любов Божу: «У Мені перевернулося серце Моє, розпалася разом і жалість Моя! Не вчиню жару гніву Свого, більше нищити Єфрема не буду, бо Бог Я, а не людина, серед тебе — Святий, і не прийду в люті гніву» (Ос. 11:5–9). Останні три розділи — це підсумок усього, що було сказано в попередніх одинадцяти розділах.

Іконостас Нікольської церкви Псково-Печерського Успенського монастиря. (Архим. Зинон, 1985)

Усі промови в книзі побудовано за одним планом: спочатку викриття, потім загроза покарання і, нарешті, обітниця порятунку.

Месіанські пророцтва Осії

Обітниці спасіння в Книзі пророка Осії мають месіанське значення й стосуються Ісуса Христа і Його Церкви.

Вірші 1:10 і 2:23 містять у собі пророцтво про новий Ізраїль — віруючих у Ісуса Христа. Апостол Павло наводить ці вірші в Посланні до римлян, 9:25–26, де каже про покликання Церкви Христової не тільки з євреїв, але й із поган.

У вірші 6:13 пророк зображує майбутнє спасіння як зцілення й воскресіння в третій день. «Оживить він нас до двох днів, а третього дня нас поставить, і будемо жити ми перед обличчям Його» (Ос. 6:2). В історичній перспективі слова «два дні, третій день» позначають кратність часу, після якого полоненим буде даровано визволення. У месіанському сенсі це пророцтво містить пророкування про загальне духовне воскресіння людей, звільнення їх від рабства гріха через Ісуса Христа й спадщину вічного життя після воскресіння з мертвих, яке стало можливим через воскресіння Ісуса Христа. Тому багато екзегетів вважають, що апостол Павло, сказавши, що Христос «третього дня... воскрес за Писанням» (1 Кор. 15:4), мав на увазі це пророцтво.

¹ <http://bunin.niv.ru/bunin/rasskaz/prorok-osiya.htm>

² <http://semynaria.narod.ru/old/vz4/p-16-osia.html>

Слова «Як Ізраїль був хлопцем, Я його покохав, і з Єгипту покликав Я сина Свого» (Ос. 11:1) буквально пов'язані з визволенням євреїв з єгипетського полону. Євангеліст Матвій наводить це пророцтво, коли описує втечу святого сімейства до Єгипту й повернення Христа в Назарет (Мт. 2:15). На першу з цих подій (перебування і вихід євреїв з Єгипту) євангеліст дивиться як на прообраз другої. Як перебування Ізраїлю в Єгипті (в той час, коли народ був ще «немовлям») було потрібно для його спасіння від голоду й згубного впливу в Ханаані, так і перебування Христа в Єгипті було необхідним для збереження Його від меча Ірода. Підставою для такого розуміння є факт, неодноразово засвідчений у священних книгах, що старозавітний Ізраїль був прообразом Месії і в найважливіших подіях свого життя він відображав окремі події земного життя Христа.

«З рук шеолу Я викуплю їх, від смерті їх вибавлю. Де, смерте, жало твоє? Де, шеоле, твоя перемога?» (Ос. 13:14). Такими словами пророк описує визволення з полону як порятунком від смерті. Апостол Павло згадує цей уривок у своєму Першому посланні до коринтян, 15:55. Він розглядає асиро-вавилонський полон як прообраз духовного полону, а визволення з нього й повернення в землю обітовану як прообраз звільнення людей від гріха й смерті через Ісуса Христа³.

Актуальність книги в наш час

Чи є ця древня пророка книга Біблії актуальною сьогодні? Незалежно від того, як саме ми сприймаємо біблійне вчення про форми пророцтва, навряд чи хтось наважиться стверджувати, що сучасному світові воно взагалі не потрібне. Незважаючи на існування віровчень, які утверджені релігійним інститутами, люди завжди потребували безпосереднього Слова від Бога. Власне кажучи, священство й служіння пророків у Стародавньому Ізраїлі були покликані доповнювати одне одного. Тоді, коли перше було пов'язане з більш організованим і впорядкованим релігійним життям, друге зберігало певну автономність від цих інститутів і залежало від одного лише Бога. На жаль, і сьогодні в поклонінні Богові часто ставлять на перший план речі несуттєві, намагаючись приховати брак любові й вірності Богові. Промови пророків уживались у життя людей, які заспокоювали свою совість думкою про те, що вони віруючі і Бог на їхньому боці, що б вони не чинили. Звичайно цьому є аналогії і в сучасному світі, в якому душа, яка любить Бога, вглядається в обличчя Церкви з осторогою: а раптом це не обличчя, а маска. Показовим є те, що пророків ніколи не любили ті, хто привласнив поклоніння Богові. Кому й сьогодні хочеться знати правду, яка псує картинку «істинного християнства»: православного, католицького чи протестантського? Але це тільки підкреслює незмінність пророчого слова. Той, хто спилує гілку, на якій сидить, має право почути, що його чекає незабаром. У Книзі Об'явлення сказано, що свідчення про Ісуса — то є дух пророцтва (Об. 19:10). Про Нього — книга Осії, від Нього — Новий Завіт, у якому Бог вірний, незважаючи на нашу невірність (2 Тим. 2:13).

Юрій Ліщинський

³ <http://semynaria.narod.ru/old/vz4/p-16-osia.html>

Розглядаючи тему любові в Біблії, не можна обминути Книгу Пісня над піснями, яку можна назвати піснею любові. Ця невелика за обсягом книга займає особливе місце серед інших книг Святого Письма, залишаючи такою ж загадковою в Старому Завіті, як і книга Об'явлення Івана Богослова — у Новому Завіті.

Стародавні християнські екзегети вбачали в ній містичний зміст. На їхню думку, настільки чиста, глибока й піднесена любов непритаманна жодному людському серцю, а в усій своїй повноті властива лише Богові, тим більше, що порівняння взаємин Бога й людей з подружніми стосунками звичне для біблійних текстів (Пс. 44; Іс. 62:5; Єр. 3:1; Єз. 16:23; Ос. 2; Мт. 9:15; Ів. 3:29; Гал. 3:28). Ті, хто вбачав у Пісні над піснями духовний зміст, проводили відповідні паралелі: Бог і ізраїльський народ, Христос і Церква, Христос і людська душа, предвічне Слово (Логос) і Його пречисте Тіло і навіть Христос і Пріснودی Марія. Інша категорія християнських теологів сприймає цю книгу буквально й захоплюється її унікальним описом краси людських стосунків, цінності любові як Божого дарунка, чистоти шлюбу й святості сімейних уз.

Шановний читачу, в наш час, коли Біблія є загальнодоступною книгою, ви маєте всі можливості для того, щоб скласти свою думку щодо цієї дивовижної перлини єврейської поезії. Сподіваємося, що поданий нижче розширений план книги допоможе вам краще зрозуміти її зміст. Будемо раді, якщо поділитися з нами своїми роздумами й відкриттями з Божого Слова.

Головна теза: благий Божий задум щодо шлюбу в житті Соломона і його дружини Суламіти: залицяння, шлюб і зростання в шлюбі.

1. Вступ: у заголовку книги її автором названий Соломон (1:1).

2. Зустріч і залицяння: стосунки між Суламітою й Соломоном виростають із почуттів, які виникли в них при зустрічі, особистого прагнення одне до одного, вияву кохання. Також ці стосунки включають необхідність терпіння, марення втрати й сам шлюб (1:2 — 3:5).

2.1. Почуття, яке виникло в Суламіті до царя, коли вона опинилася в царському палаці, посеред гарему, який хвалить Соломона (1:2–4).

2.2. Зніяковілість Суламіти через те, що її зовнішність виявляла, що вона працювала в полі (1:5–6).

2.3. Зустріч Соломона з Суламітою: потяг одне до одного взаємний і вони обмінюються похвалами (1:7–17).

2.4. Перші вияви кохання: продовжуючи хвалити одне одного, вони висловлюють своє кохання одне до одного, і Соломон закликає гарем дати коханню зростати природним чином (2:1–7).

2.5. Побудова стосунків: Соломон і Суламіта проводять час разом (2:8–17).

Пісня над піснями

2.6. Страшний сон: перед весіллям Суламіті наснилося, що вона відділена від свого коханого, але знайшовши його, вона привела його в дім своєї матері (дім шлюбу). Коли вона прокинулася, то нагадує собі про необхідність бути терплячою (3:1–5).

3. Шлюбна церемонія й поєднання: опис весільної процесії і завершення шлюбу у фізичних стосунках (3:6 – 5:1).

3.1. Яскравий опис славної весільної процесії Соломона до нареченої (3:6–11).

3.2. Соломон чудово описав свою наречену в першу шлюбну ніч, а потім вони вдвох з Божим благословенням завершили шлюбну церемонію (4:1 – 5:1).

3.2.1. Краса дружини царя (4:1–7).

3.2.2. Запитання до царя (4:8).

3.2.3. Цар хвалить кохання своєї дружини (4:9 – 11).

3.2.4. Цар хвалить чистоту своєї дружини (4:12 – 15).

3.2.5. Завершення шлюбної церемонії (4:16 – 5:1).

4. Виникнення труднощів та їх вирішення: коли наречена відмовляється від близькості, між нею і чоловіком виникає відчуження, яке зникає після того, як вона починає шукати його, згадавши про своє кохання до нього й усвідомлюючи його кохання до неї. Вони зустрічаються в саду, в якому Соломон чекав на Суламіту (5:2 – 6:13).

4.1. Виникнення труднощів: можливо, одного разу після шлюбної церемонії наречена відмовилася впустити чоловіка в свою спальню, але коли вона змінює свою думку, він уже пішов, тому вона починає його шукати (5:2–8).

4.2. Нагадування про значення стосунків з ним: у пошуках свого чоловіка наречена прийшла в гарем, який нагадав їй про його натхнення бажання, спрямоване до неї, яке виливається в екстатичний опис нареченого (5:9–16).

4.3. Інтуїтивне підтвердження вирішення проблем: коли гарем запитує Суламіту, де Соломон, вона відповідає, що він у його улюбленому саду й що з їхніми стосунками все гаразд (6:1–3).

4.4. Вирішення проблеми: коли наречена пішла в сад, щоб шукати Соломона, він побачив її і вибухнув словами хвали, якими досяг врегулювання їхніх стосунків (6:4–13).

5. Поглиблення стосунків і зростання в шлюбі з плином часу: хоча любов Соломона і його нареченої поглиблюється і виражається по-новому, відображаючи особисте зростання, усе ж вони повинні навчитися терпінню у своїх стосунках (7:1 – 8:14).

5.1. Посилення кохання: кохання між Соломоном і Суламітою поглиблюється, коли він висловлює своє кохання з точки зору її нового статусу — цариці, а вона відчуває сво-

боду, щоб висловити свою любов до нього в полях та виноградниках. Їм, як і раніше, потрібно терпіння, щоб кохання продовжувало щоденно розвиватися (7:1– 8:4).

5.1.1. Вияв кохання Соломона: ще раз, приблизно через рік після першого залицяння (порівн. 2:12 — 7:12), Соломон описує фізичну красу своєї дружини (7:1–9)

5.1.1.1. Царська краса дружини Соломона (7:1–6).

5.1.1.2. Бажання Соломона (7:7–9).

5.1.2. Початкова відповідь Суламіти: Суламіта реагує на слова Соломона, пропонуючи йому себе, але не там, де вони зараз є (швидше за все, у спальні), а в полях і виноградниках (7:10–13).

5.1.3. Постійна відповідь Суламіти: вона висловила бажання постійно виявляти свою прихильність до Соломона, як вона показує її для брата в громадських місцях, але підтверджує, що любов повинна розвиватися природним чином (8:1–4).

5.2. Зрілість у шлюбі: хоча кохання між Соломоном і Суламітою дозріло і є багато спогадів, все ж вони продовжують зростати (8:5–14).

5.2.1. Оточення: коли Соломон і його наречена підійшли до її колишнього дому, сільські жителі, здається, здивувалися, побачивши її з Соломоном (8:05).

5.2.2. Згадка про першу зустріч: Соломон пригадує свої перші почуття, коли зустрів Суламіту (8:5).

5.2.3. Бажання дружини Соломона: Суламіта бажає бути його найціннішим володінням (8:6–7).

5.2.4. Турбота братів: наречена згадує про турботу братів про її чистоту і як вона здобула прихильність Соломона (8:8–10).

5.2.5. Прохання пам'ятати про її сім'ю: наречена описує, що її родина працювала для Соломона, але тепер вона віддає своє життя Соломону й тільки просить, щоб він пам'ятав про її сім'ю (8:11–12).

5.2.6. Непохитна любов: Соломон і його наречена описують міцність і свіжість свого кохання, яке не згасло з того дня, як вони зустрілися (8:13–14).

<http://bible.org/article/argument-song-songs>

Юрій Ліщинський народився 1974 р. в м. Рівне.

Магістр мистецтв за спеціалізацією «Міжкультурні дослідження». Викладач біблійних дисциплін.

Одружений. Батько трьох дітей.

Закохані в Слово

Сьогодні ми хочемо познайомити вас із звичайною подружньою парою «звичайних» християн. Юрій та Людмила Сосновики — студенти, викладачі, друзі, батьки, наставники... Можна й далі продовжувати цей перелік, але головне — це Божі діти, які зрозуміли Божу волю щодо свого життя і намагаються її щоденно виконувати. Юрій та Людмила живуть у Білій Церкві (Київська обл.) і займаються викладанням Слова Божого для різних категорій слухачів. Однією з найбільш пріоритетних аудиторій вважають молодь, а одним із найпопулярніших курсів — «Сексуальність у світлі Біблії». Працюють на добровільних засадах, ідуть туди, куди запрошують, де є зацікавлені та небайдужі до долі дітей люди, вчителі, батьки, директори шкіл.

Юрій і Людмила Сосновики

— Юрію, розкажіть, будь ласка, як Ви розпочали проводити виховні години в школах?

— Це цікава історія. Після того, як я сам ознайомився з курсом «Сексуальність у світлі Біблії», а до того ж дізнався, що в Чернівцях цей курс уже успішно викладають у загальноосвітніх школах, я просто загорівся бажанням донести його до наших білоцерківських школярів. Ми запропонували цю програму директорам шкіл. Реакція була більш ніж стриманою. Я був дуже розчарований і навіть помолився так: «Боже, напевно Ти не хочеш, щоб ми викладали в школах». Уявіть собі, того ж вечора моя старша донька, повернувшись зі школи, сказала, що в її класного керівника за планом зараз тема про сексуальність, але вона не може розмовляти зі старшокласниками на цю тему. І моя донька запропонувала їй мою кандидатуру: «Мій тато може поговорити на цю тему, без проблем». Учителька з радістю погодилась і запросила мене на виховну годину. І ось так я вперше потрапив до школи в ролі вчителя. Я дуже хвилювався, але в той же час розумів, що це відповідь на мої молитви. Майже дві години ми читали біблійні тексти, виписували цитати та роби-

ли висновки. І я ще раз переконався, що Біблія — це книга, доступна всім поколінням, людям різного віку, це цікава й завжди актуальна книга, що описує реальне життя і дає конкретні відповіді на питання, що хвилюють наших сучасників.

Після такого вдалого дебюту я продовжував викладати в цьому класі, а мою дружину запросили для викладання в паралельний клас. За короткий час уже в 65 класах у різних школах Білої Церкви викладали цей курс. Ми підготували команду, яка могла це робити на професійному рівні.

— Яким було ставлення до вас адміністрації шкіл, учителів?

— Ми йшли туди, де нас хотіли чути. Учителі чудово бачать усі проблеми, які є в нашому суспільстві, вони люблять своїх учнів і небайдужі до їхньої долі, тому вони хочуть завчасно застерегти дітей від фатальних помилок. Директори деяких шкіл представляли цю роботу на вчительській раді міста, закликали до співпраці з нашою командою, в усьому сприяли нам. Хоча були й такі, що категорично забороняли, мабуть, щоб не мати «зайвих клопотів».

— А як діти реагували на уроки сексуальності?

— Стосовно учнів, то скажу, що більше було випадків, які приносили не радість, а біль. Ми дізналися, що дуже багато дітей уже мали інтимні стосунки, навіть досвід статевого життя, та від цього вони не мали задоволення, а лише багато ран, сліз, болю. Були такі випадки, що в 7-му класі дівчинка хотіла зробити аборт, у 8-му класі теж були дівчата, що вже зробили або планували робити аборт. З багатьма доводилося розмовляти після уроків, вони підходили й запитували: «Що мені тепер робити? Як жити далі, якщо я вже встиг наробити купу помилок?» І це спричиняло ще більше бажання служити цим дітям, любити їх та показувати їм єдиний вихід — Ісуса Христа.

— Юрію, а які матеріали, підручники Ви використовуєте?

— Крім курсу «Сексуальність у світлі Біблії» ми викладаємо й інші тематичні курси: «Творіння», «Істинні стосунки з Богом», на соціальну тематику: про стосунки з батьками, куріння, СНІД, окультизм. Усі матеріа-

ли ґрунтуються на Божому Слові, тому головним нашим підручником є Біблія.

— Є таке поняття як «вічний студент». Здається, Юрію, це саме про Вас. Розкажіть, де Ви зараз навчаєтесь?

— Я погоджуюсь на інше визначення — «вічний учень». Ісус Христос сказав: «Якщо перебувати будете в слові Моєму, то ви насправді Мої учні». Слово «перебувати» вказує на постійну, тривалу дію. Ось чому я називаю себе учнем. Ми з дружиною навчаємося в Міжнародному євразійському інституті індуктивного вивчення Біблії і водночас працюємо викладачами в цьому ж інституті. Принцип, якого ми дотримуємось: «Хороший учитель — це хороший учень». На землі ми ніколи не перестаємо навчатися в Ісуса Христа. У вічності ми будемо навчатися у ніг Ісуса Христа. У Нього завжди є чого навчитися...

— Отож, Ви не лише вічний учень Ісуса Христа, але й наш колега, учитель?

— Доки я не пізнав Бога, професію вчителя сприймав як найважчу з усіх існуючих, тому що вчитель — це потенційний мученик. Ніколи не мріяв стати вчителем! Ким завгодно, тільки не вчителем. Але коли я став християнином, то зрозумів, що вчитель — це той, хто знає істину, живе нею і передає її іншим. І я зрозумів, що це моє покликання — учити людей більше пізнавати Бога.

— Представте нам, будь ласка, свою другу половинку, дружину Людмилу.

— Я можу розповідати про свою дружину годинами, тому що вона в мене най-найкраща! Люда — мій найкращий друг, справжній помічник, це моє кохання, це моя команда, це все найкраще в моєму житті. Люда дуже любить Ісуса Христа, її любов до Бога глибока й палка, мене це завжди вражає й постійно надихає. А «якщо серце чисте, то око чисте, і обличчя приємне», тому що справжня краса — внутрішня, що йде від серця. А щоб описати зовнішню, у мене просто не вистачить слів...

— Людо, Ви разом зі своїм чоловіком викладаєте Слово Боже. Розкажіть, як Ви вирішили присвятити цьому все своє життя?

— Це рішення було в момент покаяння, тільки я тоді не знала, що саме Бог приготував для мене. Так трапилося, що наш будинок став будинком відкритих дверей для людей із покаліченими долями. До нас приходили і бомжі, і наркомани, і розчаровані в житті люди, які збиралися покінчити життя самогубством. Я знала тоді лише одне — потрібно розповідати людям Євангелію і служити їм. Оскільки я присвятила своє життя

Молодь із м. Сарни вивчала курс «Сексуальність у світлі Біблії» в християнському таборі

Учні працюють в одній команді зі своїми вчителями

Студенти Інституту індуктивного вивчення Біблії на сесії «Шлюб без розчарувань»

Юрій і Людмила Сосновики з наставниками — Кастелом і Мією Огліче

Богові, то тепер головне моє призначення в цьому житті — виконувати Його волю. Він став любов'ю мого життя. І ось, люди, слухаючи Євангелію, пізнавали Бога, деякі присвячували себе Богу, і один з них — Юра... Нас з'єднав Сам Бог, давши однакове бачення, спільне служіння, єдину мету життя.

— **Розкажіть, будь ласка, як Ви працюєте над Вашими стосунками, будете свою сім'ю?**

Юрій. Найкраща основа для побудови стосунків — це Біблія. На початку нашого сімейного життя ми будували нашу сім'ю на нашому життєвому досвіді, а не на біблійних істинах. Коли ми пройшли разом курс «Шлюб без розчарувань», то зрозуміли, що хочемо змінювати наші стосунки, ґрунтуючись на Біблії. Це процес, і ми продовжуємо й зараз навчатися цій нелегкій справі. Бог дарує нам успіх і радість у нашій сім'ї, і чим далі ми в цих стосунках, тим глибшими вони стають, більш зрілими і красивими. Багато хто згадує першу любов, час, коли тільки познайомились і одружились, а ми бачимо, що в нас зовсім по-іншому. Навпаки, ми зараз більше любимо й цінуємо одне одного. Кожного року ми беремо відпустку й проводимо час лише вдвох, аналізуємо, наскільки ми виростили в стосунках із Богом і одне з одним, і ми спостерігаємо за роботою Бога в нашій сім'ї.

Людмила. Ми зрозуміли, що мета шлюбу — пізнавати любов-аґапе в сім'ї і вчитися передавати її іншим. По суті, шлюб — це зустріч двох еґоїстів, які впродовж життя мають стати єдиним цілим і таким чином відобразити Бога. Ось у цьому й є краса шлюбу.

Юрій. Ми щасливі від того, що Бог реально присутній у нашому житті. Навіть коли трапляються проблеми, біль, переживання, ми бачимо, щоб Бог працює над нами, ми бачимо плоди, і це щастя, адже наш шлюб є прикладом для наших учнів та багатьох сімей, і вони теж прагнуть біблійних стосунків, вчать бути щасливими в Бозі...

— **Ваші побажання нашим читачам.**

Юрій. Наскільки я знаю, цей журнал буде присвячений темі «Не чини перелюбу!», тому я хочу нагадати всім нам, що історія ізраїльського народу, історія Церкви, історія мого й Людиного життя, життя кожної людини складається з якихось захоплень. І дуже небезпечно, коли ми захоплюємося чимось більше, ніж Богом, тоді ми стаємо ворогами Богу (Як. 4:5). Ми стаємо перелюбниками, Бог

Риболовля — одне з улюблених занять подружжя Сосновичів

ревнує нас, коли ми відходимо від Нього, коли щось стає для нас важливішим. Тоді Бог робить усе можливе, щоб відвернути нас від «коханців», що відволікають нас від Нього. Бог бажає бути нашим єдиним справжнім коханням, центром нашого життя.

Тому завжди пам'ятайте, що в цілому світі немає нічого кращого від Бога. «Ісус Христос — це дорогоцінна перлина, діамант Всесвіту», — сказав Джон Пайпер. Ще одна людина сказала: «Коли у вас уже нічого не залишилося, крім Бога, тоді ви вперше усвідомлюєте, що Бога достатньо». Мені хочеться, щоб для всіх людей на землі Бога було достатньо, щоб Ісус Христос був відповіддю на всі ваші питання, проблеми, потреби, щоб люди зрозуміли, що лише в Ньому є повнота, цінність, радість і найбільше щастя...

Людмила. Кожного дня ми можемо пізнавати Бога по-новому, тому що Він — краса, безодня премудрості й любові. І чим глибше ти занурюєшся в цю любов, тим більше можеш задовольнятися Ним. Ти не можеш зупинитись, у тебе завжди є чого досягати, до чого йти, чого прагнути, адже Він є твоєю метою, а Він — нескінченність, немає межі у пізнанні Христа.

Юрій. Тому насолоджуйтесь Ним, дихайте Ним, живіть Ним, дивіться на Нього, зосереджуйтесь на Ньому, наповнюйтесь Ним, перетворюйтесь у Нього, радійте з Ним і плачте перед Ним, вмирайте з Ним і воскресайте в Ньому.

Бог — це любов усього нашого життя, ця любов мотивує нас, вона досягає нас кожного дня, вона завжди ініціативна. Єдине, що нам потрібно, — це приєднатись до цього Джерела Любові, адже Він чекає, щоб ми закохувались у Нього щодня.

Ніколи не переставайте Його любити й не зраджуйте Його любові!

Розмовляла **Вікторія Ригуліч**

Вікторія Ригуліч народилася в м. Рівне. Закінчила Рівненський державний гуманітарний університет. Працює в інформаційному відділі МГО «Надія-людям». Навчається в Інституті індуктивного вивчення Біблії. Викладає іноземну мову й біблійні уроки для молоді.

Бог змінює мислення і життя

Сьогодні тема інтимних стосунків між чоловіком і жінкою заповнила весь інформаційний простір. Реклама, фільми, шоу — усе наповнене еротичними сценами, вульгарними розмовами. Інтернет просто «кишить» порносайтами та банерною рекламою, в яких пропонують інтимні послуги та товари. Навіть просто на вулицях, на рекламних щитах, той чи інший товар рекламують практично неодагнені моделі!

Це, безперечно, має величезний вплив на формування поведінки людини й суспільство в цілому. А особливо на молодь: жодна молодіжна зустріч чи звичайна розмова не обходиться без вульгарних жартів, анекдотів, байок та натяків про секс. Сьогоднішня манера одягатись також є яскравим прикладом цього впливу.

Я теж у свій час «наповнився» цією інформацією, та зараз розумію, що вона хибна, адже Біблія — Слово Боже — учить зовсім іншого. Я знав тільки те, що чув через ЗМІ, від друзів та оточуючих. Та одного разу я потрапив у християнський молодіжний табір, у якому проводили вивчення біблійного курсу «Сексуальність у світлі Біблії». Розглядалися питання: хто створив секс? як потрібно будувати відносини між хлопцем і дівчиною? до яких наслідків призводять сексуальні відносини до шлюбу? як потрібно боротись зі спокусами? чи потрібно зберігати незайманість? Мені було дуже цікаво дізнатися, що написано в Біблії з цього приводу.

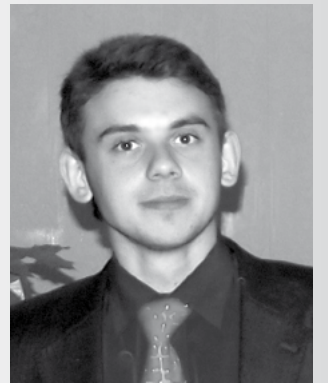
Я отримав відповіді на багато питань, які мене хвилювали. Бог відкривав мені істину через Біблію, яку ми вивчали із захопленням. Особливо запам'ятався урок

про незайманість, під час якого нам говорили про важливість цноти як для дівчат, так і для юнаків. Бог хоче, щоб люди зберігали себе в чистоті до шлюбу, і називає інтимні стосунки до моменту створення сім'ї гріхом.

Зізнаюся чесно: цей курс на основі Слова Божого просто відкрив мені очі й змінив мене. Тепер я знаю, як правильно будувати стосунки з дівчатами. Цей курс спонукав мене прийняти важливе рішення: берегти себе для своєї другої половинки і без серйозних намірів не зустрічатись із дівчиною.

Сьогодні, на жаль, сексуальні стосунки до шлюбу — це нормально, навіть добре, а незайманість вважають ганьбою. Але ж ми знаємо, що внаслідок хаотичних статевих стосунків поширюються смертельні хвороби і це є великою проблемою, але головне навіть не це, а те, що Бог проти таких стосунків. Хочеться, щоб кожен це знав. Я впевнений, що вивчення цього курсу було би корисним і цікавим для молоді. Потрібно досліджувати Писання, адже тільки Бог може навчити та змінити людські серця.

Вадим Сиротюк,
18 років

Подарунок, який треба берегти

Курс «Сексуальність у світлі Біблії» відкрив мені багато речей, про які я навіть і не задумувалася. Коли я його вивчала, мені було всього 13 років, і я вдячна Богові, що Він відкрив мені Свою істину в тому віці, коли я ще не встигла вчинити безліч помилок.

Багато хто з дівчат — моїх однолітків — уже зустрічалися з хлопцями, і від них я тільки й чула, як це класно, як вони кохають своїх «пупсиків». На той час це були мої єдині враження про те, що таке сексуальні стосунки.

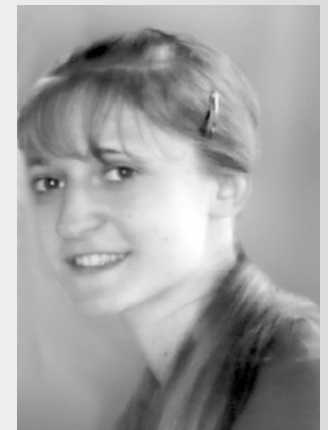
Дізнавшись про те, що в молодіжному клубі «Алетя» (м. Сарни Рівненської обл.) ми будемо вивчати цей курс, я була трохи збентежена. Ніколи не думала, що Біблія відповідає і на такі запитання також. Курс «Сексуальність у світлі Біблії» відкрив мені чимало істин із Біблії, які закарбувалися в моєму серці на все життя. Тому я хочу поділитися ними з вами. Найперше і найголовніше це те, що сексуальні стосунки — від Бога, що це Божий задум. Саме Бог створив секс і це був Його подарунок. Та до цього подарунку потрібно ставитися із відповідальністю. Незайманість потрібно берегти й охороняти, щоб подарувати її своєму чоловікові, якого для тебе обрав Господь. Часто дівчата помиляються, думаючи про секс як про обов'язок перед своїми хлопцями. Але це не так! Це повинно бути Божим благословенням, а не «обов'язком», який зазвичай приносить

розчарування, образу та порожнечу в серці. Сексуальні стосунки створені Богом, щоб приносити повноту, задоволення та близькість людей у шлюбі.

Другим відкриттям для мене було те, що сексуальні стосунки можуть бути небезпечними. Адже вступаючи в позашлюбний контакт, ми порушуємо Слово Бога. А це найбільша небезпека, яка може бути.

Третє, що дотримуватися цього рішення буде не просто. У світі багато спокус. «Невже це погано — іноді дати свободу своїм почуттям?» — думають люди. Та слід замислитися, яка ціна цього. Варто повірити, що Бог знає краще, що мені потрібно, адже Він Творець. Слухаючись Його, виконуючи Його волю, людина матиме справжнє щастя. У Його задумі — дати людям радість, а не біль, самотність та розбите серце.

Катерина Вітевська,
16 років

Віра і наука

Частина 11

Продовження, початок див. №№ 3–4/2008, 1–4/2009, 1–3/2010, 1/2011.

Рідини в організмі людини

Внутрішнє середовище організму людини складають його рідини: кров, лімфа й тканинна рідина. За їх допомогою до клітин надходять поживні речовини й видаляються кінцеві продукти життєдіяльності. Особливістю внутрішнього середовища є відносна сталість його складу, фізичних і хімічних властивостей.

Кров

Кров складається з плазми, кров'яних клітин (еритроцити — червоні, і лейкоцити — білі клітини) і кров'яних пластинок — тромбоцитів. Клітини крові вперше відкрив 1665 р. італійський анатом і лікар М. Мальпігі. Він вважав, що це жирові міхурці. Деякі інші дослідники вважали, що еритроцити й тромбоцити — це маленькі тварини «анімалікули». Доведено, що клітини крові утворюються червоним кістковим мозком, а руйнуються в печінці та селезінці. У 1 мм³ крові дорослої людини міститься майже 5,5 млн. еритроцитів, а лейкоцитів — усього 6–8 тис. і тромбоцитів 250–400 тис. Важливою захисною реакцією, яка запобігає крововтраті, є зсідання (згортання) крові. За нормальних умов уже через 5–10 хв. після пошкодження судини відбувається зсідання крові. Для згортання крові необхідна наявність у ній багатьох речовин: білків, вітамінів, солей кальцію. Якщо хоч якоїсь із них немає, зсідання крові не відбудеться. Порушення згортання крові називається гемофілією. Ця хвороба належить до спадкових. Інколи кров може зсідатись усередині судини й утворювати в ній тромби, що є небезпечним для життя людини. Але в печінці й легенях утворюється речовина гепарин, яка запобігає утворенню тромбів.

Плазма крові на 90 % складається з води, 7–8 % — білків, 0,12 % — вуглеводів і 0,7–0,8 % — жирів. Концентрація солей у плазмі підтримується сталою й становить 0,9 %. Водний розчин солей, концентрація якого 0,9 %, називають фізіологічним розчином. Його іноді використовують для поповнення об'єму крові при значній крововтраті. Але найчастіше в таких випадках здійснюють переливання крові. Вперше вдале переливання крові було зроблене 1819 р. До 1873 р. було зроблено всього 247 переливань, з яких 176 закінчилися смертю. Так тривало доти, доки 1901 р. австрійський учений К. Ландштейнер не відкрив групи крові. Групи крові пов'язані з тим, що в еритроцитах є речовини білкової природи (антигени) А і В, а в плазмі є антитіла α і β . Коли зустрічаються однойменні антигени й антитіла, спостерігається склеювання еритроцитів. У крові однієї людини ніколи не зустрічаються водночас антигени А і антитіла α чи, відповідно, В і β , тому власні еритроцити ніколи не склеюються. Зараз розрізняють чотири групи крові:

I (0) антигенів немає, але є α і β ;

II (A) наявні А і β ;

III (B) наявні В і α ;

IV (AB) наявні А і В, але α і β немає.

У Західній Європі I групу крові мають 43 % людей, II — 47 %, III — 6 % і IV — лише 4 %. Групи крові є спадковими й упродовж життя не змінюються. У еритроцитах більшості (86 %) людей міститься речовина, яка при повторному переливанні крові людям, кров яких не містить цієї речовини, спричиняє руйнування еритроцитів. Ця речовина називається резус-фактором. Люди, кров яких містить таку речовину, є резус-позитивними, а ті, що не мають — резус-негативними. Отож, переливати кров можна тільки сумісну за групою крові і резус-фактором.

Імунітет

Здатність організму захищати власну цілісність і біологічну індивідуальність прийнято називати імунітетом. Імунітет захищає організм від інфекційних хвороб і токсичних речовин, звільняє його від власних неживих і перероджених клітин. Саме імунні реакції є причиною відчуження пересаджених тканин та органів. Л. Пастер розробив методи боротьби з інфекційними хворобами, а І. Мечников відкрив захисні функції лейкоцитів. Відомий німецький учений П. Ерліх розробив теорію гуморального імунітету — захист організму на основі діяльності ендокринних залоз. 1908 р. Мечникову та Ерліху було присуджено Нобелівську премію в галузі фізіології та медицини. Імунна система людини включає в себе червоний кістковий мозок, вилочкову залозу, лімфатичні вузли, селезінку, мигдалики та апендикс. Імунною реакцією організму може бути алергія, інфекційна хвороба тощо.

Вірус імунодефіциту людини

Понад 20 років тому виявили віруси, дія яких спрямована проти самої імунної системи. Небезпечну хворобу, яка при цьому виникає, назвали «синдром набутого імунодефіциту» (СНІД). Вірус, який є збудником цієї хвороби, відкрили 1983 р. і назвали «вірус імунодефіциту людини» (ВІЛ). Основними шляхами передачі ВІЛ-інфекції є: кров, використання заражених медичних інструментів, від хворої матері до немовляти, статевий. На сьогодні не зареєстровано випадків передачі ВІЛ через неушкоджену поверхню шкіри, повітряно-крапельним шляхом при чханні чи кашлі, побутовим шляхом, при укусах кровососних комах. Дуже небезпечним, однак, є те, що захворювання на СНІД проявляється через кілька місяців або навіть років, бо за цей час людина-носіє вірусу інфікує інших людей. З огляду на історію виникнення хвороби — це плата за порушення Божої заповіді: «Не чини перелюбу».

Реакція організму на будь-яку інфекційну хворобу залежить від його імунологічної реактивності, тобто швидкості включення імунної системи в боротьбу з інфекцією. Лікарі багатьох країн відзначають зниження в людей активності імунної системи внаслідок погіршення екологічної ситуації на Землі. На жаль, екологічна ситуація в Україні є надзвичайно загрозливою.

Значну роль у імунітеті людини відіграють лімфоцити, які утворюються в лімфатичній системі. Лімфа — це прозора рідина, що за хімічним складом подібна до плазми крові. Лімфатична система забезпечує всмоктування із міжклітинної рідини води й розчинених у ній речовин, які не можуть потрапити до кровоносної системи; затримує і знешкоджує мікроорганізми чи уламки зруйнованих клітин тощо.

Дихальна система

Діяльність будь-якої клітини, тканини чи органу пов'язана з витратою енергії. Джерелом енергії для організму є розпад і окислення органічних сполук. Забезпечення клітин киснем і виділення з них вуглекислого газу здійснюється також за допомогою крові в органах дихання.

Коли повітря, яке видихається, проходить через голову шийну, вона звужується, а прикріплені до неї м'язи (так звані голосові зв'язки) починають коливатись, і виникає звук. Голосові зв'язки можуть робити від 80 до 10 000 коливань на 1 секунду. Довжина голосових зв'язок впливає на висоту голосу людини. У жінок голосові зв'язки коротші, ніж у чоловіків, тому жіночий голос завжди вищий. Відтінки голосу залежать від так званих резонаторів, роль яких виконують порожнини рота, носа, носоглотки, глотки.

В утворенні мови беруть участь язик, губи, нижня щелепа. Багато тварин і птахів також мають голосові зв'язки, та тільки людині притаманна членороздільна мова. Ця особливість пов'язана з розвитком вищої нервової діяльності: в корі головного мозку є спеціальні центри мови. Вони узгоджують роботу м'язів усього мовного апарату й пов'язані з процесами свідомості й мислення.

Травна система

Для підтримання життєдіяльності потрібно, щоб до організму постійно надходили поживні речовини, вода, мінеральні солі та вітаміни. Основними поживними речовинами для людини є органічні сполуки: білки, жири й вуглеводи. А вони, як відомо, утворюються лише в рослинах з неорганічних речовин (вуглекислого газу, води та мінеральних солей) під впливом сонячного світла. Неорганічні речовини засвоюються в незмінному вигляді, а органічні сполуки — білки, жири й вуглеводи, що містяться в їжі, — не можуть бути безпосередньо засвоєні організмом. Насамперед тому, що це сполуки, які складаються з великих молекул, що не можуть пройти крізь стінки травного тракту. Тому, перш ніж потрапити до клітин, їжа в травній системі піддається механічній обробці — подрібнюється, перемішується, і вже потім високомолекулярні органічні речовини розщеплюються до простих низькомолекулярних сполук. Продукти розщеплення білків і вуглеводів усмоктовуються в кров, а жирів — надходять у лімфатичні судини, а потім у кров, і розносяться до всіх клітин організму. Там із них утворюються нові, властиві тільки даному організму, органічні сполуки.

Усі поживні речовини мають своє функціональне призначення: вуглеводи — джерело енергії, білки — будівельний матеріал, а вітаміни — регулятори.

Подорож їжі починається з рота. У ротовій порожнині розміщені зуби та язик, які відразу починають подрібнювати їжу. Під час жування чи навіть, коли людина тільки думає про їжу або відчуває голод, слинні залози, які також містяться в роті, починають посилено виробляти слюну. Ця рідина складається з води й особливих клейких речовин — муцинів, які зволожують і склеюють частинки їжі. Крім того, слина містить ферменти, які розщеплюють крохмаль та інші вуглеводи. Вона також розчиняє хімічні речовини, які містяться в їжі.

Зуби

Добре пережувати їжу — це означає забезпечити гарні умови для роботи шлунку. Діти мають 20 тимчасових, або молочних, зубів, а в дорослих їх 32, включаючи й «зуби мудрості». При додержанні гігієни та здоровому харчуванні зуби залишаються надзвичайно міцними. Над яснами розміщується коронка зуба, яка вкрита товстим шаром емалі — найтвердішою речовиною організму. Якщо емаль тріснула або частина її відкололась, вона не відновиться самостійно, бо після того, як зуб виростає, тканина, що виробляє емаль, гине. Під коронкою міститься дентин — речовина, за структурою близька до кістки. Дентин оточує пульпу, або зубну м'якоть, що містить нерви й кровоносні судини. Кожен зуб має 1 або 2–4 корені, які містяться в заглибленнях ясен і там міцно утримуються зв'язками. Ось деякі цікаві факти, пов'язані з зубами.

Король Франції Луї XIV народився 1638 р. з двома зубами.

У Книзі рекордів Гіннеса зафіксовано випадок, коли в людини зуби вирости вчетверте (Франція, 1896 р.).

Альбертус Хеллвігіус (1680 р.) зафіксував три ряди зубів у людини.

При розкопках етруських поховань (VII ст. до Р. Х.) на території нинішньої Тосканії (Італія) були знайдені частини зубних протезів мостового типу, а також щелепи, в яких деякі із зубів були вставлені напостійно, а деякі знімалися.

Харчування

Харчування людини повинне бути регулярним та в достатній кількості, бо це потрібно для вироблення клітинами тепла (енергії) та швидкого метаболізму (метаболізм — це весь комплекс хімічних реакцій, що відбуваються в клітинах, через які клітина одержує й втрачає енергію). Саме тому, мабуть, від початку створення Бог приділяє велику увагу харчуванню людини: Бут. 1:29 говорить про рослинну їжу для неї. Але з часом, після потопу, коли рослинна їжа вже не була такою поживною (через зміну фізичних умов на Землі), Бог дозволяє їсти м'ясо: «Усе, що плазує, що живе воно, — буде вам на їжу. Як зелену ярину — Я віддав вам усе. Тільки м'яса з душою його, тобто з кров'ю його, не будете ви споживати» (Бут. 9:3–4). У 11-му розділі Книги Левит Бог вказує на те, що можна їсти з худоби, із звірини, з птаства та з морських істот, але заборона вживати кров тварин (навіть дозволених) залишається й донині (Лев. 17:12, Рим. 14:14 та ін.). З одного боку, це пов'язано із жертвою за гріхи, а з іншого боку, очевидно, через те, щоб захистити людину від можливих хвороб, які поширюються через кров.

Температура тіла

За рахунок їжі людський організм за нормальних умов підтримує постійну температуру 36,6–37°C. Утворення поту, відносно висока частота дихання, втрата величезної частини енергетичного запасу клітин на підтримку сталої температури тіла та збереження активності людини пояснює той факт, що людина росте й розвивається порівняно повільно. Якщо температура тіла стає вищою або нижчою за нормальні межі, то ферменти, які беруть участь у всіх життєво важливих хімічних реакціях, припиняють роботу або навіть руйнуються. При температурі 31°C м'язи починають утрачати здатність скорочуватись, при 27°C — різко сповільнюється метаболізм, а при 21°C відбувається зупинка серця. Максимально припустима температура для нашого організму близько 42°C. Хоча найвищу тем-

пературу тіла 46,5°C було зареєстровано 1980 р. у 52-річного темношкірого В. Джонса, який потрапив до шпиталю із серцевим нападом (температура повітря у той час була 32,2°C, а вологість — 44 %). Найнижча температура тіла (16°C) була зареєстрована аж у трьох осіб. (Хоча від гіпотермії людина може загинути вже при температурі тіла 35°C).

Сенсорна система

Наш мозок безперервно одержує інформацію про всі зміни навколишнього середовища, а також про внутрішній стан організму. Систему, що забезпечує сприйняття й переробку цієї інформації, називають сенсорною системою (від лат. «сенсус», що означає «відчуття»). Загальна структура сенсорних систем однакова: рецептори, нервові волокна, по яких проходить нервовий імпульс, та спеціальні зони кори головного мозку. Розрізняють п'ять основних сенсорних систем: зорову, слухову, нюхову, смакову, дотикову. Часто говорять про так зване шосте відчуття, маючи на увазі здебільшого інтуїцію, тобто підсвідомі відчуття. Крім цього, людина відчуває також температуру, положення тіла в просторі, біль, спрагу, голод, рухи тощо. Існують також змішані відчуття, які важко чітко визначити. Загальною властивістю сенсорних систем є їхня здатність пристосовувати рівень своєї чутливості до інтенсивності подразника. Цю властивість називають адаптацією. Сприйняті сенсорними системами сигнали формують об'єктивні відчуття, властиві лише конкретній людині, які можна передати іншим людям за допомогою мови та рухів.

Зір

За підрахунками вчених, близько 90 % усієї інформації про зовнішній світ ми отримуємо завдяки зору. Саме він забезпечує сприйняття предметів, що відрізняються за формою, розміром, кольором, взаємним розташуванням у просторі, рухів живих і неживих тіл, графічних сигналів (букв, цифр, малюнків тощо).

Слух

Багатство й різноманітність звуків сприймає слухова сенсорна система, яка здатна не тільки сприймати інформацію про зміни в довкіллі, але й формувати цілу гаму почуттів. Згадайте, як музика може виразити й передати почуття смутку і радості, тривоги і спокою тощо. Крім того, орган слуху в людини є частиною системи, яка забезпечує її здатність до членороздільної мови.

Нюх і смак

Нюхова й смакова сенсорні системи спеціалізуються на сприйнятті хімічних подразників і формуванні специфічних відчуттів (запаху й смаку). Ці відчуття супроводжують певний психологічний настрій, впливають на емоційний стан людини, зрештою на процеси травлення. Органом нюху є ніс. Площа рецепторної зони становить 2,5–5 см², на якій міститься від одного до десяти мільйонів нюхових рецепторних клітин. Органом смаку є язик. Смакові відчуття є суб'єктивними та індивідуальними: «Про смаки не сперечаються» (лат. приказка). Більшість учених визнає чотири елементарні смакові відчуття: солодке, солоне, кисле, гірке.

Людина здатна відчувати близько 3 тис. різних запахів, що успішно використовує парфумерна промисловість. До речі, парфумерна промисловість виникла у Франції при Людовіку XIV, який мав прізвисько Брудний

король. Він не любив митися й забороняв це робити придворним. На балах, звичайно ж, був відчутний неприємний запах поту й, щоб уникати цього, король змушений був використовувати парфуми, що сприяло розвитку цієї галузі промисловості.

Відомо, що запахи можуть заспокоювати чи дратувати. В історичній мініатюрі Валентина Пікуля «Запахна симфонія життя» є досить цікавий епізод. До молоді дівчини Шарлотти залицяються двоє: відомий співак і бідний парфумер. На концерт свого суперника парфумер приніс великий кошик фіалок і поставив його на кришку рояля — співак не зміг взяти жодної високої ноти. Парфумер добре знав, що запах фіалок здатний руйнувати гармонію голосових зв'язок.

Японська фірма «Сіміцу» запропонувала навіть підвищувати продуктивність праці й знижувати ризик стресової ситуації за допомогою запахів. Її фахівці дослідили, що кількість помилок програмістів знижується на 20 %, коли вони вдихають запах лаванди, на 33 % — жасмину, на 54 % — лимона. Встановлено, що запахи лаванди та розмарину діють заспокійливо і знімають стрес, а запахи лимона та евкаліпта, навпаки, збуджують і підвищують продуктивність праці. Запахні трави широко використовують у саунах з лікувальною метою.

Дотик

Біль, дотик, температуру ми відчуваємо шкірою, яка є величезним рецепторним полем: 100–200 больових, 12–15 холодних, 1–2 теплових і 25–30 дотикових рецепторів. При захворюванні деяких внутрішніх органів стають болючими певні ділянки шкіри — їх називають больовими зонами. Впливаючи на згадані зони, можна лікувати той чи інший орган. Це стародавній метод лікування, що зародився в Китаї. Вирішення проблеми знеболювання під час хірургічної операції вперше запропонував М. І. Пирогов: 14 лютого 1847 р. у Петербурзі був успішно застосований ефірний наркоз.

Французький лікар П. Можьє у мочці вуха визначив 11 точок, які пов'язані з очима, зубами, язиком, м'язами обличчя, внутрішнім вухом. Тому проколоти вуха й вдіти сережку не так просто: невдалий прокол може зачепити одну з цих точок і зумовити подразнення зв'язаного з нею органа (наприклад, погіршити зір).

Сечостатева система

Усі речовини, що переносяться потоком крові, повинні бути розділені, щоб непотрібне для організму вивести, а потрібне (в т. ч. воду) — зберегти. Ці завдання виконує сечовидільна система, а її «фільтрами» є нирки — права і ліва (права розташована завжди трошки нижче лівої). Нирки очищують кров, регулюють водно-сольовий баланс у організмі, перетворюють вітамін D на активну форму (для росту й мінералізації кісток), виробляють гормон еритропоетин (стимулює утворення еритроцитів), виробляють фермент ренін (підтримує нормальний рівень кров'яного тиску). Як і будь-який орган людини, нирки пов'язані з іншими органами за допомогою нервової системи, яка регулює роботу самих нирок. Зокрема, сильні нервові потрясіння часто порушують роботу видільної системи. Через нирки з крові виводяться не тільки токсичні, але й просто зайві речовини, тому порушення цієї функції небезпечно для життя та здоров'я людини.

Під час функціональної діяльності нирок у організмі людини утворюється так звана первинна сеча, до складу якої входить вода з розчиненими в ній солями. Оскільки вода — найважливіший компонент крові та інших рідин організму, то одним із способів повернення води в організм є зворотне всмоктування з первинної сечі значної її кількості та деякої кількості солей натрію. У середньому за добу виводиться близько 1 л сечі, хоча в здорової людини через нирки проходить 200–225 л рідини на добу. Таким чином, 99 % води й необхідних речовин повертається назад у кров. Коли сеча досягає сечового міхура, вона складається тільки із зайвої води й непотрібних речовин, значна частина яких припадає на сечовину — токсичний побічний продукт розщеплення білка всередині клітин. У сечі можуть також виявлятися амінокислоти й гормони, невелика кількість глюкози, рештки лікарських препаратів тощо. Тому поширеним видом діагностики є аналіз сечі. До речі, з огляду на вищесказане, можна поставити під сумнів «чудодійні» наслідки уринотерапії. Хворі з порушенням функції нирок змушені постійно очищати кров поза організмом (ця процедура називається гемодіалізом), використовуючи так звану штучну нирку.

До сечостатевої системи організму людини, крім сечовидільної, належить ще й статева система, яку ми детальніше розглянемо дещо пізніше.

Таким чином, ми розглянули, в основному, матеріальну частину людини — її тіло. Навіть та неповна інформація про тіло людини, яка тут викладена, змушує в захопленні прославити Бога: **«Прославляю Тебе, що я дивно утворений! Дивні діла Твої, і душа моя відає вельми про це!»** (Пс. 138:14).

Ольга Прокопович

Фото Олександра Осіпова

Ольга Прокопович — учитель фізики, астрономії та християнської етики у Рівненській ЗОШ № 18, вчитель-методист.

Народилась на Рівненщині. Закінчила Рівненський педагогічний інститут (фізико-математичний факультет) та Національний університет «Острозька академія» (факультет релігієзнавства).

Мама двох дорослих дітей.

Від «пуфика» до мужчини, або Розмова про те, як перестати бути «мумієм ходячим»!

«От підеш у армію — там із тебе людину зроблять!» — не знаю як ви, але я частенько чув такі репліки. Усіх юнаків можна розділити на дві категорії: ті, які хочуть іти служити в армію, і ті, які за будь-яку ціну намагаються від армії «відкосити». У радянський час служба в армії вважалася почесною справою. Юнак, який відмовився служити, міг накликати ганьбу на всю свою сім'ю. У наш час «косуни» можуть розраховувати не тільки на співчуття, але й на визнання їхньої позиції в суспільстві. Часи змінилися. І справа не лише в самих юнаках; справа в системі, в армії, яка скомпрометувала себе, втратила всю колишню славу й авторитет. Уся справа в людях, керівниках, які не хочуть дивитися правді в очі.

Фото Євгена Горцева

Гасло «Є така професія — Батьківщину захищати» залишається лише гаслом і нічим більше. Патріотичні почуття практично нульові. Єдиний аргумент, здатний мотивувати на активну службу, — гроші. На такий вид взаємовідносин перейшов увесь цивілізований світ. Підписуєш контракт, віддаєш кілька років життя армії й за це одержуєш гроші. Безумовно, зустрічаються й альтруїсти, які готові йти в армію заради ідеї, але таких, на жаль, абсолютна меншість. А раніше було все навпаки.

Сам я виріс в Україні, під Києвом, закінчив військове училище й потім двадцять років відслужив спочатку в радянській, а згодом у російській армії. 1992 р. отримав пропозицію перевестися в Україну й продовжити службу в українській армії. На такий крок не зважився, про що не жалкую. Мої друзі погодилися, деякі влаштувалися, інші ледь живуть. З 1997 р. був керівником великої громадської орга-

нізації, що ставить своїм завданням моральне виховання наших воїнів. Одинадцять років займався викорінюванням дідівщини, поліпшенням взаємин між військовослужбовцями, видавничою діяльністю для воїнів і багатьма іншими справами. 1990 р. увірував у Ісуса Христа, став Його послідовником. Вивчав досвід армій НАТО, відвідував військові підрозділи в США, Німеччині, Швеції, Польщі, Угорщині, Ізраїлі, Південній Кореї, Естонії, Литві та інших країнах.

**Служити чесно, служити віддано,
не шкодуючи свого життя, як це
пропонують усі військові статuti,
можуть лише глибоко віруючі люди.**

І ось який висновок я можу зробити. Служити чесно, служити віддано, не шкодуючи свого життя, як це пропонують усі військові статuti, можуть лише глибоко віруючі люди. Не претендую на абсолютну істинність твердження, висловив просто свою точку зору. Був під сильним враженням від відвідин корейських підрозділів. У свій час президент країни видав указ, що всі солдати повинні бути віруючими. Лише віруючий не побоїться вмирати. Тому в корейській армії надзвичайно серйозно ставляться до релігійного виховання. Понад 60 відсотків офіцерів у армії Кореї — християни. Відсотків 20 — буддисти. Можна мати потужну зброю, багато грошей і ще всього-всього, але якщо дух слабкий, то ні про яку перемогу говорити не доводиться. Головне в армії — духовна складова.

Варто сказати, що Біблія дуже багато говорить про воїнів і військову службу. Причому в жодному місці військова служба не засуджується й про неї не говориться негативно. На службу в армії у християн є дві точки зору. Одні вважають, що служити — це обов'язок кожного, інші переконані, що служба в армії — це гріх, що християнинові брати зброю в руки не можна. Про це пізніше, а зараз про те, що наболіло.

**Біблія дуже багато говорить про воїнів
і військову службу. Причому в жодному
місці військова служба не засуджується
й про неї не говориться негативно.**

Думаю, що на вчителів покладена велика відповідальність саме в нашому суспільстві. А якщо говорити зовсім відверто, то вважаю, що вчителі займаються не своєю

справою. Учити й виховувати повинні батьки, чоловіки. А в нас цього й близько немає. Усе, що юнак повинен одержати чоловічого, він повинен узяти від свого батька. Батьки повинні навчити життя, а не просто дати певну кількість знань. Знання є, а от жити в нас чоловіки не вміють. Треба вчити, як сім'ю створити, як дружину любити, як дітей виховувати. І де ці батьки зараз? Тому-то й кажу, що місце батьків зайняли вчителі. Це рецидиви соціалізму. У дитячому садку нас виховують жінки, у школі — теж жінки, у вузах подібна картина. Безбаченківство. Справжнього мужчину може виховати лише справжній мужчина. На превеликий жаль, сьогоднішні мужчини мають дивний вигляд, щось середнє між жінкою і недорозвиненою істотою чоловічої статі, щось женоподібне, у якомусь безглуздому одязі, з недорозвиненими характерами, нездатні до систематичної праці, до найменших навантажень, як фізичних, так і емоційних, скиглії, слабаки. «Пуфики» якісь, одним словом. Не чоловіки, а «муміє ходяче». І потім цю істоту забирають у армію, і далі сценарії найрізноманітніші, від нормального до дуже жалюгідного.

**Справжнього мужчину може виховати
лише справжній мужчина.**

Час і учителям зрозуміти й визнати: у тому, що суспільство стало таким, є і їхня провина. Розумію, який гнів викликаю, але продовжую наполягати на своєму. Головною особливістю «безхребетного» мужчинства є нездатність брати відповідальність за себе, за сім'ю, за країну, за все. Сучасні чоловіки сильно уникають цього, бояться, як не знаю чого. Одружується така чоловіча істота, пограється в сім'ю кілька місяців, народить дитину, а потім завалиться й починає скиглити, що в нього нічого не виходить, що він у всьому розчарувався тощо. Це в кращому випадку, а в гіршому — просто покине дружину з дитиною й утече. Дурниці. Раз ти чоловік, так і вперед. Нічого нюні розпускати. Бог мізками нагородив, щоб ми думали спочатку, а потім діяли.

Трагедія в тому, що чоловіки перестали виконувати свої обіцянки. Сьогодні слово чоловіка нічого не значить. Пообіцяв — і не зробив. І це сприймається як норма. Обіцяють усі: від депутатів і уряду до останнього бомжа. Але за цими обіцянками часто лише слова. Справжній чоловік — це не просто красень із накачаними м'язами, а той, у якого різниця між словом і ділом (а саме з цього складається обіцянка) мінімальна. Вибирати чоловіка треба саме за такими параметрами. Він бере відповідальність за свої слова. Тоді все буде гаразд.

**Головною особливістю «безхребетного»
мужчинства є нездатність брати
відповідальність за себе, за сім'ю,
за країну.**

Ну, а тепер про заповідь «не вбивай». Саме на неї посилаються ті, хто говорить, що християнам не місце в армії. Це шоста заповідь, яка була записана на кам'яних скрижалях і дана Мойсею особисто Самим Господом. Сорок днів перебував Мойсей на горі Синай. Аарон і свяще-

ники були в замішанні. Народ почав панікувати й попросив Аарона вилити ідола — золотого тельця, щоб йому поклонятися. Коли ідол був зроблений і люди стали співати й танцювати перед биком, повернувся Мойсей. «І сталося, коли він наблизився до табору, то побачив теля та танці... І розпалився гнів Мойсеїв, і він кинув таблиці із рук своїх, — та й розторожив їх під горою!..» (Вих. 32:19). Тельця він спалив у вогні й потім сказав наступне: «І став Мойсей у брамі табору й сказав: «Хто за Господа до мене!» І зібралися до нього всі Левіїні сини. І сказав він до них: «Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: «Припашіть кожен меч свого на стегно своє, перейдіть, і верніться від брами до брами в таборі, — і повбивайте кожен брата свого, і кожного приятеля свого, і кожного ближнього свого». І зробили Левіїні сини за словом Мойсеевим. І впало з народу того дня близько трьох тисяч чоловік. І сказав Мойсей: «Освятить сьогодні себе для Господа, бо кожен мстився на сині своїм та на браті своїм, і щоб сьогодні Він дав вам благословення» (Вих. 32:26–29).

От така історія. І ось яке питання. Мойсей тримав у руках скрижалі, на яких була Богом написана заповідь «не вбивай». Скрижалі він у гніві розбив. Чи встиг Мойсей прочитати цю заповідь? Могла людина, яка особисто одержала від Бога веління «не вбивай», буквально відразу сказати: «Припашіть кожен меч свого на стегно своє, перейдіть, і верніться від брами до брами в таборі, і повбивайте кожен брата свого, і кожного приятеля свого, і кожного ближнього свого». Зверніть увагу, він сказав, щоб убивали не ворогів, а своїх близьких. Він ніби їм говорив, що сьогодні в нас буде незвичайне богослужіння. Ми будемо не пісні співати Богові, а вбивати своїх родичів, і ви повинні присвятити свої руки Господу й одержити від Нього благословення. Ну і як вам таке?

**Завдання держави карати винних
і захищати невинних. І якщо для цього
потрібне застосування сили,
вона може бути використана.**

Це місце змусило мене шукати на нього відповіді. Я зв'язався з рабинами й попросив їх прокоментувати це дивне місце. А справа от у чому. У єврейській мові є два слова, що означають убивство. Зміст одного зводиться до того, що ти сам не повинен робити злочинне вбивство, а друге говорить про відповідальність. Завдання держави карати винних і захищати невинних. І якщо для цього потрібне застосування сили, вона може бути використана. Мойсей не вбивав, а здійснював відплату. Це припустимо. У Біблії багато місць, які проливають світло на перспективу позбавлення життя військовослужбовцями.

Коли ж виникла необхідність застосування зброї й фізичної сили для стримування насильства? Можливо, багато хто здивується, але відповідь треба шукати в часи Адама і Єви. Після їхнього гріхопадіння відносини любові й взаємної довіри, що існували між Богом і людиною в раї, змінилися взаєминами влади й підпорядкування. Очевидно, що такі відносини можуть будуватися тільки на силі. Тому Бог відразу після вигнання Адама і Єви з Едемського саду біля воріт раю поставив першого озброєного охоронця — херувима з вогненним мечем. Сам Бог приймав таке рішення. Не херувим вибирав собі зброю, а Бог уклав меч у руки ангелові.

З того дня людям показано, що відтепер їм пропонується певний порядок, невиконання якого призведе до застосування фізичної сили. Потім відбулося перше вбивство Каїном Авеля. Старшим молодшого. Ворожнеча сімейна переросла в суспільну, родову, національну, а потім і державну. Все людство стало займатися взаємним винищенням. Відтепер грішна людина, що втратила благодать Бога, не може добровільно утримуватися від зла. Бог обмежив розгул насильства на землі, заснувавши цивільну владу, наділивши її правом вершити суд над злочинцями, аж до страти: «Хто вилле кров людську з людини, то виллята буде його кров, бо Він учинив людину за образом Божим» (Бут. 9:6). І ця вказівка була дана родоначальникові післяпотопного людства Ною. Ось де приховані джерела державної влади й підстава для існування армії.

Із цього можна зробити висновок, що в основі всіх конфліктів і воєн лежать не стільки історичні людські помилки, а первородний гріх. І як би людина не намагалася, яких би зусиль не докладала, які б переконання не сповідувала (чи то комунізм із гарними ілюзіями, чи іншу філософію), ворожнеча, злочинність і насильство не зникнуть, як і не зникне державність із усіма її елементами. Виходить, не зникне необхідність у армії й в'язницях.

Бог обмежив розгул насильства на землі, заснувавши цивільну владу, наділивши її правом вершити суд над злочинцями.

Війна, згідно зі Старим Заветом, це не відвічна постава, це нещастя і зло, викликані гріхопадінням. І ця біда триватиме доти, поки ми не одержимо нову Божу природу.

Християни вірять, що головна перемога добра й любові над злом і ненавистю здобута Ісусом Христом уже 2000 років тому. Але ця перемога не дається кожному автоматично, і зло не залишає людину доти, поки занепала людська природа не буде змінена Христом шляхом хоча б першого кроку — сповідання й покаяння. Повне звільнення від зла буде тільки на небесах, а зараз, поки зло присутнє у цьому світі, повинні залишатися влади й війства, покликані протистояти руйнівній силі й хаосу. Звичайно, бажання наших сердець, щоб якомога швидше занепале людство змогло встановити справедливість і порядок. Але це буде тільки в Тисячолітньому царстві Ісуса Христа. Із цього зрозуміло, що жити нам необхідно в реальному світі, а не в есхатологічному, що, в свою чергу, не виключає й духовних воєн, суду й покарань.

Війна — це нещастя і зло, викликані гріхопадінням. І ця біда триватиме доти, поки ми не одержимо нову Божу природу.

Ні про одного з воїнів не сказано в Біблії, щоб він віддав свою зброю й не служив у армії. Згадаймо відповідь Івана Хрестителя воїнам, коли ті поцікавилися, як їм ставитися до військової служби після покаяння: «Нікого не кривдьте, ані не оскаржайте фальшиво, удовольняйтеся платнею своєю» (Лк. 3:14). Іван, сповнений мудрості Божої, не вимагав від воїнів залишити службу в кесаря, інакше, як воїни могли б продовжувати одержувати платню?

Пригадаймо розмову Ісуса з жінкою, взятою в перелюбі, яку за це хотіли побити камінням. Вона одержала прощення від Ісуса Христа, і наприкінці він їй сказав: «Не засуджую і я тебе. Іди собі, але більш не гріши!» (Ів. 8:11). Блудодійство — гріховне заняття. Й Ісус не може не сказати про це, і наказує їй надалі не грішити. Якщо військова служба для християнина гріховне заняття, то чому жоден воїн не одержав указівку надалі не грішити?

Служба в армії не перешкоджає благочестю та щирій вірі.

Згадаймо сотника Корнилія. Ось як його охарактеризував Бог через євангеліста Луку: «Проживав же один чоловік у Кесарії, на ймення Корнилій, сотник полку, що звався Італійським. З усім домом своїм він побожний був та богобійний, подавав людям щедрі милостині, і завжди Богові молився» (Дії 10:1–2). Помітьте, що Сам Бог називає цього римського офіцера благочестивим. Говорить про нього так ще до того, як Дух Святий зійшов на сотника. Щоб зрозуміти всю глибину сказаного Богом про цю людину, треба чітко знати структуру римської армії й характер її дій. Ця армія за своїм характером була агресивною. Головним ремеслом кожного воїна в цій армії було знищення ворога. І Бог називає людину, чий головним заняттям було вбивати супротивника, благочестивим? Крім усього іншого, Бог постійно спостерігав за цим воїном. І от ангел, посланий Богом, говорить Корнилію: «Молитви твої й твоя милостиня перед Богом згадалися...» (Дії 10:4). Міг би Бог назвати благочестивою повію, чаклунку, ворожку або кілера? Якщо те, що робив Корнилій було невгодно Богові, то як він заслужив цю похвалу з уст Творця Всесвіту? Плюс до всього, Корнилій не залишив свою службу, а після хрещення став свідком Ісуса Христа в армії. Можливо, його розжалували й перевели на посаду командира роти кухарів або сільськогосподарських працівників, де йому не довелося б тримати в руках меч? — Ні! — Корнилій був першим язичником, який навернувся в християнство. І він залишився офіцером свого Італійського полку.

У цьому ж розділі розповідається ще про одного солдата, який перебував поруч із Корнилієм: «Коли ж Ангел, що йому говорив, відійшов, той закликав двох із своїх слуг домових, і вояка богобійного з тих, що служили при ньому» (Дії 10:7). Виявляється, при сотнику перебували й інші благочестиві воїни. Ну що тут скажеш?

Висновок може бути лише один: служба в армії не перешкоджає благочестю та щирій вірі. Бог не засуджує службу в армії — ось моя відповідь. Стверджую й те, що в Новому Завіті лише одній категорії людей (і вони названі «Божими слугами») дозволено перешкоджати злу й навіть карати зло — це тій самій владі, що «носить меча»! (Рим. 13:4). Меч Божої справедливості вручений солдатові Самим Богом, як колись херувиму, що охороняв рай...

Тож, нехай Бог благословить усіх, кому доручено важливу й почесну місію захищати свою Батьківщину!

Олег Аскальонов

Чи можна християнинові вбивати?

— Чи можна християнинові вбивати?

— Це питання-пастка! Застосування заповіді «не вбивай» — поняття контекстуальне. Убивство з корисливих цілей — це злочин. Але якщо ви виконуєте свій обов'язок, кровопролиття може виявитися неминучим, але навіть у цьому випадку будь-яке застосування зброї строго регламентоване в питаннях, «до кого, як і коли?» може бути застосована ця виняткова кара. Уявіть ситуацію: ви міліціонер, їдете у своїй машині до місця служби. І на шосе якийсь «крутий» вас «підрізав», змусив пригальмувати, вискочив з машини і вас же й вилаяв. Ви ж не почнете кричати, що є Божим слугою й хапатися за пістолет! Може, вам і хочеться це зробити, але ви не маєте на це права, тому що не перебуваєте на службі. У цій ситуації ви повинні звернутися до нього без роздратування й спробувати, наскільки це можливо, залагодити все мирно: «Не мститься самі, улюблені, але дайте місце гніву Божому...» (Рим. 12:19). Але ось ви прибули на місце для несення служби й заступили на охорону громадського порядку, і в цей час відбувається низка злочинів. Тут часто необхідне вже зовсім інше «умовляння». І немає тут ніякої суперечності з нашими християнськими чеснотами!

— «А Я вам кажу не противитись злому. І коли вдасть тебе хто у праву щоку твою, — підстав йому й другу» (Мт. 5:39). «Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто візьме меча, від меча і загинуть» (Мт. 26:52). Хіба ці біблійні вислови не є аргументами на користь неможливості для християнина носити зброю?

— Ці заповіді звернені до особистості, а не до суспільства й держави. Я, як християнин, не повинен відповідати образу на образ. А от держава може й повинна карати — це її функція. Одноріччю тлумачення слів Христа «не противитися злому» дезорієнтують людину в питаннях соціальної етики. Заклики до відмови від опору військовому загарбникові, як від опору злу, позбавляють народ здатності відстоювати свою волю, достоїнство й Батьківщину від зазіхань сил тьми, ведуть його до розпаду й смерті. Якщо держава не буде противитись злому, то незабаром життя всього народу перетвориться на жахіття. Бог володарює над усім, і Він перший стримує сили зла, але не всі хочуть зважати на Бога. Давид, цар Ізраїлю, пише: «Я буду навчати беззаконців доріг Твоїх, — і навернуться грішні до Тебе» (Пс. 50:15). Цікаво, яким чином Давид це робив?

— Чи ж не повинні ми любити своїх ворогів? «А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує» (Мт. 5:44).

— Це цілком конкретне веління, яке треба виконувати. Але що нам робити, коли ми стоїмо перед вибором, кого ж нам любити? Наприклад, чи будемо ми захищати свою матір, на яку напав злочинець, чи дозволимо йому скоїти злочин? Крім того, чи можна поблажливе ставлення до злочинного діяння розглядати як прояв любові до злочинця? Очевидно, що всездозволеність при вихованні дитини, швидше за все, штовхне її на шлях підліткової злочинності, а в майбутньому — до чогось ще серйознішого.

— А як же: «Блаженні миротворці...» (Мт. 5:9)?

— Це теж істина. Але якщо наші зусилля зберегти мир виявляються марними, чи повинні ми підкоритися агресорові? Апостол Павло говорить, що нам треба бути в мирі з людьми, якщо це можливо з нашого боку (Рим. 12:18). Агресор сам позбавляє нас можливості жити в мирі, якщо ми не здамося. Якщо нас б'ють у праву щоку, ми повинні підставити ліву (Мт. 5:39), тобто дати можливість агресорові зупинитися, дати ворогові шанс на примирення. Але там не сказано, що треба підставляти іншу щоку, якщо він не зупиняється й продовжує наступ. Досвід показує, що потакання агресорові (чи то хуліганові в шкільному дворі, чи Адольфу Гітлеру) тільки спонукає його до нових агресивних дій. Вимога Христа «любити ворогів» не означає любити їхні злочини, право відплачувати за зло делегується Богом державі. А вже держава делегує це право військовослужбовцям. А як щодо такої характеристики Бога: «Тепер лютість Свою незабаром Я виллю на тебе, і Свій гнів докінчу проти тебе, і тебе осуджу за твоїми дорогами, і на тебе складу всі гидоти твої! І око Моє над тобою не змилюється, і милосердя не буду Я мати, бо дороги твої Я на тебе складу, а гидоти твої серед тебе залишаться, — і пізнаєте ви, що Я — Господь, що карає!» (Єз. 7:8–9). Бог є любов. Але ось ще одна його характеристика — Він і каратель. І в цьому Він також незмінний і вічний.

Олег Аскальонов

Син

Пізня осінь. Городи чорніють.
Їх давно вже дбайливо скопали.
Все частіше дощі своє сіють,
А вітри все те листом вкривають.

І, здається, лиш я залишилась
З цим городом недавно зеленим.
То нічого, що маю я сина,
То дарма, що він вищий за мене.

Від стовпця до стовпця помаленьку
День за днем я старанно копаю,
Вибираю пирій — його корінь
Лиш полиш, все «нитками» зшиває.

Чоловік день у день на роботі,
А шкільний карантин затягнувся.
Я так само сама на городі,
Так, гляди, й до межі доберуся.

Як стомлюся, зіпруся на вила
І молюся Творцеві людини,
Щоби совість вкотре пробудилась,
Щоби в сині впізнала я сина.

Алла Кириченко

Б'ємо на сполох

(витяг з дослідницької роботи «Сутність концепції «культури життя» проти «культури смерті» в ідеології Римо-католицької церкви»)

Науково-технічний поступ відкриває сьогодні надзвичайно великі можливості для досліджень та уможливорює розв'язок багатьох проблем, що впродовж віків уважалися нерозв'язними. Проте, попри вирішення старих проблем, він дуже часто приносить нові проблеми. Зокрема, однією з таких проблем можна вважати зведення людини до рівня придатка до машин, до предмета дослідів та експериментувань.

У наше повсякдення впевнено увійшли такі поняття, як аборт, штучне запліднення, евтаназія, клонування. Їх можна розглядати в різних площинах: культурній, політичній, економічній, релігійній, демографічній, медичній тощо. Але ми зосередимось лише на одному аспекті — моральному.

Для далекої від Бога людини може видаватися дивним, чому прихильники християнських цінностей звертають таку увагу на згадані «соціальні явища», та ще й безумовно засуджують їх. Чому Церква втручається у «приватні» й навіть «інтимні» справи людей? Чи ж не має права жінка сама вирішувати, народжувати чи не народжувати свою дитину? Чи ж не має права безнадійно хвора людина припинити своє існування? Чи не слід допомогти бездітній жінці здійснити її бажання мати дитину, використавши весь науковий та медично-технологічний потенціал? А оскільки Церква, засуджуючи вищезгадані практики, спирається на Боже об'явлення та Божі Заповіді, то чи не представляє вона нам Бога-«тирана», Який позбавляє віруючих у Нього свободи й щастя?

Оцінюючи реальний стан речей, можна говорити в певним сенсі про війну сильних проти безсилих. Життя, що вимагає більшої доброзичливості, любові й опіки, вважається марним або ж видається нестерпним тягарем, і тому в різні способи відкидається. Людина, яка своєю хворобою, недієздатністю чи, простіше, самою присутністю загрожує добробуту й життєвим звичкам людей із більшим талантом і можливостями, сприймається ними як ворог, від якого треба боронитися або належить його позбутися. Таким чином, вини-

кає своєрідна «змова проти життя». Вона втягує не тільки поодиноких осіб у їхніх приватних, родинних і соціальних стосунках, але сягає далеко ширше й здобуває глобальний вимір, порушуючи й знищуючи відносини народів і держав.

«Культура смерті» є виявом цілковито індивідуалістичного розуміння свободи; вона остаточно стає сваволею сильніших і спрямовується проти слабших, приречених на загибель. Та суть цієї драми полягає в ослабленні чутливості до Бога й людини — явищі, типовій для соціального й культурного контексту, що запанував завдяки секуляризмові, впливи якого проникають навіть у надра християнських спільнот і наражають їх на випробування. Хто піддається тому впливові, легко може опинитися в замкненому колі, що затягує наче моторошний вир: разом із втратою чутливості до Бога втрачається також чутливість до людини, її гідності й життя; з іншого боку, систематичне порушення морального закону, особливо в серйозному питанні про повагу до людського життя і його гідності, поступово ослаблює здатність відчувати життєдайну присутність Бога.

Єдина мета, яка береться в цей час до уваги, є власний матеріальний добробут. Так звана «якість життя» вимірюється найчастіше категоріями економічної продуктивності, неупорядкованого споживацтва, розваги й задоволення, джерелом яких є фізичне життя; глибші виміри існування — міжособові, духовні та релігійні — нехтуються. Коли зникає надія на добробут у майбутньому, тоді людина схильна вважати, що життя втратило будь-який сенс, відтак вона відчуває щораз сильнішу спокосу застерегти за собою право покласти йому край.

Ослаблення чутливості до Бога й людини разом з усіма наслідками, згубними для життя, відбувається в глибині сумління. Тут мається на увазі сумління суспільне; воно відповідало не лише за те, що допускає або підтримує дії, скеровані проти життя, але також і тому, що формує «культуру смерті», просуючись до витворення й закріплення справжніх

«структур гріха», спрямованих проти життя.

Однак картина дійсності була б висвітлена однобоко, якби ми, виявляючи загрози життю, не вказали на позитивні ознаки, вплив яких можемо спостерігати в сучасному суспільстві. У християнській спільноті й в усьому світі, на місцевому, державному та міжнародному рівнях ця проблема вирішується. Зокрема, Церква перші кроки для вирішення проблеми життя проти смерті здійснює через Слово. Проповідування стає особливо важливим сьогодні, коли щораз численніші й серйозніші лиха загрожують життю людей і народів, а особливо життям слабкому й беззахисному. Є багато подружніх пар, які в душі самовідданої відповідальності уміють прийняти дітей як «найцінніший дар шлюбу». Не бракує також родин, котрі, не обмежуючись своїм повсякденним служінням життя, здатні прийняти дітей-сиріт, підлітків з девіантною поведінкою, недієздатних осіб, самотніх і старих. З'являються добровольці, які намагаються оточити турботою самотніх людей, а також тих, хто намагається перебороти згубні звички й повернути собі віру в сенс життя.

Медицина, яка побудована на милосерді Божому, рухається вперед у пошуку щораз дієвіших засобів лікування. Різні установи й організації намагаються зробити доступними найновіші досягнення медицини для країн, найбільш уражених злиднями та хворобами. У цій перспективі потрібно бачити щораз ширший опір громадської думки щодо застосування смертної кари — навіть якщо суспільство й вдається до неї тільки як до інструменту «законного захисту».

Ця заповнена світлом і тінню картина повинна повністю розкрити нам очі на те, що стоїмо перед драматичним змаганням між добром і злом, між життям і смертю, між «культурою життя» й «культурою смерті». Ми не тільки свідки, нас неминуче втягує в цю боротьбу, всі ми в ній учасники й через це не можемо ухилитися від обов'язку беззастережно стати на боці життя.

До нас також скеровано виразний заклик Мойсея: «Дивися: я сьогодні дав перед тобою життя та добро, і смерть та зло... життя та смерть дав я перед вами, благословення та прокляття. І ти вибери життя, щоб жив ти та насіння твоє...» (Повт. Зак. 30:15, 19). Цей заклик відповідає нашій ситуації, бо й ми мусимо щоденно вибирати між «культурою життя» й «культурою смерті».

Аборти

Сучасні словники, українські та іншомовні, подають багато значень терміну «аборт», але найчастіше це — мимовільний викидень або штучний викидень, тобто умисне переривання вагітності.

Один із аргументів на користь абортів — це право жінки розпорядитися своїм тілом, бути його господарем і не служити дітородною машиною, мати автономію у справах статевих стосунків і репродуктивної функції. Пропонують і інші аргументи:

- ♦ Жінка не готова стати матір'ю.
- ♦ Вона не може дозволити собі мати дитину.
- ♦ Вона не хоче бути матір'ю-одиначкою.
- ♦ Вона не хоче, щоб інші знали, що вона мала статеві стосунки й завагітніла.
- ♦ У неї уже є стільки дітей, скільки вона хотіла мати.
- ♦ Її чоловік, партнер або батьки хочуть, щоб вона зробила аборт.
- ♦ У неї чи в зародка виявлено проблеми зі здоров'ям.
- ♦ Вона стала жертвою зґвалтування чи інцесту.

Можна було б розгортати широкую дискусію щодо кожної із цих «підстав» необхідності абортів. Але, зауважте, тут ставляться на карту інтереси лише однієї сторони. А хто стане на захист іншої сторони, іншої людини — дитини, яка приречена на жорстоку смерть?..

Звичайно, прихильники матеріалістичних теорій, які трактують людину як згусток високоорганізованої матерії, марно говорити про не порушені права та незрівнянну гідність ненародженої людини. Їх можна обґрунтувати, лише визнавши, що людина є духовною істотою, створеною за образом і подобою Божою. Тому особа володіє:

— недоторканим правом на життя — від початку свого існування й до його природного (біологічного) закінчення;

— правом бути зачатим у гідній людині способом, тобто у подружньому єднанні в любові (а не бути про-

дуктом лабораторних технологій) та виростати при своїх «тілесних», генетичних батьках.

Уже античні мислителі та відомі діячі вбачали в аборті щось осудне. Давньогрецький лікар Гіппократ (бл. 460 — бл. 377 рр. до Р. Х.) у тексті, який відомий як «Присяга Гіппократа», пише наступне: «Ніколи не приписувати нікому на його прохання смертельного засобу й не підказувати йому способу здійснення подібного задуму. Точно так само не давати жодній жінці песарію для викликання абортів». Також маємо текст раннього періоду християнства (80–140 рр.): «Не вбий дитини в утробі, ані тієї, що вже народилася».

Рішення, спрямоване проти життя, часом народжується у важких чи навіть драматичних обставинах: глибокого страждання, самотності, відсутності економічних перспектив, депресії і страху перед майбутнім. Обставини таких причин можуть значно пом'якшити особисту відповідальність і, зрештою, вину тих, хто приймає такі злочинні за своєю природою рішення. Проте ця проблема сьогодні виходить за межі особистих обставин, адже поширюється тенденція вважати названий злочин проти «культури життя» законним виявом особистої свободи, котрий належить визнавати й захищати.

Проголошення права на переривання вагітності, на дітовбивство та його узаконення, означає сприйняття спотвореного образу людської свободи. Життя стає просто річчю, яку людина вважає за свою виняткову власність. Розглядаючи в такому світлі генезу абортів, відомий англійський лікар Філіп Ней пише: «Сильніші, не заглиблюючись у сутність проблем, прагнуть покарати, «виправити» або вбити найневинніших, призначаючи їм на роль «жертвовного козеняти». Таке трапляється, коли люди не можуть або не хочуть піднятися до рівня вимог, що стоять перед ними, неспроможні залагодити конфлікти, перебороти страхи, виправити невдалий вибір та подолати деструктивні тенденції».

Отже, з'явилася категорія людей, нібито позбавлених людської сутності або «дегуманізованих», — діти вже зачаті, але ще ненароджені. На цих людях — цілком реальних, проте для суспільства невидимих і німих — найзручніше «помститися» за свої помилки, сексуальну всюдозволеність, матеріальні нестатки та брак відповідальності.

Таким чином, Церква, безумовно та незмінно засуджуючи абортівні практики, не зазіхає на свободу та щастя людей, не намагається над

Фото Євгена Беглецова

ними панувати, використовуючи для цього Божий авторитет, а навпаки — стоїть на стороні гідності та «культури життя» кожної людини, незалежно від її віку, стадії розвитку, раси, стану здоров'я чи переконань. Вона прагне справжнього, об'єктивного добра для людей, навіть якщо вони цього ще не розуміють.

Сексуальна революція

Сутність ідеї полягає у відокремленні прокреації від статевого акту. Бунт молодого покоління, який припадає на середину XX століття, часто сприймають, насамперед, як намагання протистояти духовному й моральному застою й лицемірству минулого, мимоволі обминаючи його чисто фізіологічний аспект. Проте впадає у вічі, що культура «сексуальної революції» дуже виразно збігається з часом появи на ринку сучасних контрацептивів, зокрема, гормональних, які вперше стали виготовляти на промисловій основі наприкінці 50-х років (аборт тоді майже у всіх розвинутих країнах можна було зробити лише нелегально).

Складається враження, що для того, аби фірми — продуценти контрацептивів — завойовували ринки збуту, певні сили навмисне культивували в найбільш сексуально активну групу населення, тобто молодь, переконання в необхідності нерозбірливого співжиття із практикою так званого «безпечного сексу» заради задоволення чи співжиття без перспективи вагітності. Те, що контрацепція неспроможна запобігти абортів, підтверджує наступна хронологічна послідовність: запровадження гормональної контрацепції припадає на кінець 50-х — початок 60-х років, а легалізація абортів в країнах, де контрацепцію найактивніше впроваджували, — на 10 років пізніше (зокрема, в Канаді — на 1969 р., у США — на 1972 р.). Отже, «законодавче замовлення» на можливість легального переривання небажаної вагітності з'явилося на десятиліття пізніше, ніж методи її запобігання, що можна трактувати лише як неефективність контрацептивів, які увесь цей час удосконалювалися.

Відомий прихильник абортів д-р Малькольм Потис ще в 1973 р. заявив: «Коли люди почнуть застосовувати контрацепцію, кількість абортів збільшиться, а не зменшиться». У 1981 р. д-р Юдит Бурі з консультативного центру Брука заявила: «Існують неспростовні докази того, що всупереч очікуваному, широкий доступ до контрацепції призвів до зростання кількості абортів». За даними ВООЗ, щороку у світі здійснюють до 60 млн. абортів. Водночас фармацевтичні фірми докладають шалених зусиль для винайдення все досконаліших контрацептивів. Теза про те, що «запобігання ліпше від абортів», виявилася хибною.

На плечі «експериментального» покоління звалився ще один гіркий досвід, який, за іронією долі, віддалений від легалізації абортів знову ж на десять років. Мається на увазі постабортний синдром — різновид посттравматичного стресового розладу, який трапляється в осіб, які перенесли психічну травму, яка виходить за межі звичайного людського переживання. Через кілька чи навіть кільканадцять років після того злочасного переривання вагітності, яке повинно було стати символом «звільнення від тиранії материнства», з'явилася неймовірно велика когорта депресивних та однаково нещасних жінок, які серед людей страждають від самотності, ночами мучаться від кошмарів і живуть у безнадії.

Проте трагедія на цьому не закінчується: вона поширюється на наступне покоління, яке стало «поколінням уцілілих» у низці вагітностей. Парадоксально, що ці діти, народжені як «бажані», найбільше страждають від занедбання й насильства з боку батьків. Живучи під постійним тягарем провини за виживання (адже їхні брати чи сестри загинули), такі діти неспроможні відкрити свого серця близькій людині, тому страждають від самотності. Вони не будують планів на майбутнє, бо виросли з підсвідомим переконанням, що для цього майбутнього потрібно, щоби хтось постійно прагнув їхнього існування, інакше — катастрофа. Безнадія перекреслює бажання народжувати дітей, а виснажлива самотність у поєднанні з неспроможністю нав'язувати сердечні взаємини з іншою людиною непереборно підштовхує до пошуків усе нових статевих партнерів, оскільки секс («захищений») стає для та-

ких осіб єдиною формою близького контакту з іншою особою. Залишається лише додати, що «уцілілі» — це когорта найвірніших користувачів контрацептивів. Отже, хибне коло набирає оберті: демон торжествує.

Національна програма «Репродуктивне здоров'я» констатує, що «впродовж останніх років набули значного

Фото Олександра Осіпова

поширення хвороби, що передаються статевим шляхом», і як вихід пропонує «активізувати співробітництво з Міжнародною федерацією планування сім'ї, іншими міжнародними організаціями з питань охорони репродуктивного здоров'я», яка робить особливий акцент на доступність і пропагування контрацепції й так званого безпечного абортів. Інформацію про це можна почерпнути на інтернет-сторінці цієї організації www.ippf.org. На жаль, ви не знайдете там жодної згадки про інші види запобігання ризикам статевого та репродуктивного здоров'я. Наприклад, про елементарну подружню вірність та передшлюбну стриманість, до яких закликає людей Святе Письмо.

Евтаназія

За визначенням, це дія чи бездіяльність, яка сама по собі та з наміром спричиняє смерть із метою усунути всі страждання. Чимало наших сучасників вважає прогресом здатність контролювати «культуру смерті» та могти «лагідно» закінчити своє чи чуже життя (евтаназія досьогодні легалізована лише в Нідерландах, однак доволі широко застосовується за її межами). За словами американського священика Андреса Ляуна, «сьогодні в Центральній Європі багато говорять про голоко́ст, виявляють рішучість «надолужити» минуле й карають найменшу спробу його «поновити». Але одночасно вбивства тривають далі, тільки іншими засобами, вони стосуються інших груп людей та узаконені відповідним законодавством...» Однак християнство дотримується ін-

шої позиції, однозначно та незмінно засуджуючи евтаназію як злочин проти створеної, бажаної та шанованої Богом особової природи та культури людського життя та захищаючи гідність і життя людини незалежно від того, на якій стадії розвитку чи в якому стані здоров'я та свідомості вона перебуває.

При розгляді цього питання ми стикаємося з одним із найтривожніших симптомів «культури смерті», яка процвітає особливо в заможних суспільствах, позначених настаном посиленого зацікавлення ефективністю. Вони розглядають зростаючу кількість літніх та упосліджених людей як нестерпний тягар. Сім'ї та суспільство, організовані майже виключно на основі критеріїв продуктивної ефективності, дуже часто ізолюють цих людей. Це тому, що з погляду ефективності безнадійно ушкоджене життя не має жодної цінності.

Лише на початках застосування евтаназії її виправдовують та обґрунтовують «милосердям», «гуманністю», «усуненням страждання». Пізніше коло людей, до яких може бути застосована чи практично застосовується евтаназія, розширюється за рахунок інших груп, відносно яких уже не йде мова навіть про таке «квазі-милосердя», як у першому випадку. Це тому, що в основі будь-якого виправдання чи обґрунтування евтаназії лежить твердження, що «існує культура життя», який не варто жити. Спочатку така «невартість жити» стосується страждальчих, невеликою хворих, старих. Але ж можна визначити й за іншими критеріями: культурно-соціальна непродуктивність, ідеологічна небажаність, расова приналежність тощо. Саме таким був розвиток законодавства щодо евтаназії в нацистській Німеччині. Зі «співчуття» до хворих та страждальчих розвинулася сумнозвісна програма евтаназії «Т4».

Фото Івана Мулика

Оскільки безумовне засудження евтаназії ґрунтується на природному праві, у конкретному випадку — на недоторканості гідності людської особи та культурі людського життя, то жодна держава, жоден законодавчий авторитет, незалежно від його прихильності до того чи іншого віровизнання або ж повної арелігійності, не має права ним нехтувати! Не має права також і трактувати це засудження як дійсне тільки в межах певного релігійного вчення і необов'язкове для інших, посилюючись на секулярність держави, узаконювати аборти, як це є в більшості країн, включно з Україною, чи евтаназію, як це недавно зробили поки що тільки Нідерланди. Позитивне право не є єдиним існуючим правом, і, відповідно, держава не може бути джерелом усього права.

Отже, існує право, яке стоїть понад законами та повинно служити останнім критерієм. Це — природне право, яке встановлює людському законодавству безумовні та останні межі. Є остаточні правові положення, які так глибоко закорінені в природі, що все, що повинно бути дійсним як право і закон, як мораль і звичай, як культура, історія, мусить остаточно відповідати цьому природному праву. Праву, яке стоїть понад законом.

Клонування

Сучасні методи біотехнології дозволяють маніпуляції з генетичною інформацією: редагувати, різати, вставляти, склеювати, тобто рецензувати тексти, які ми не писали, не прочитали, а коли прочитаємо, то ще довго не зрозуміємо. А може й неправильно оцінимо інформацію. Тому клонування людини¹ — це небезпечна гра з генетичною інформацією, адже при цьому обминаються природні бар'єри, що не допускають до реалізації хибної інформації. Клонування передбачає тиражування певної інформації у великій кількості примірників. Але чи треба нам 400–500, а може згодом і тисячі Сталінів, Мао-Дзедунів та інших правителів та мільйонерів, бо ж саме заможні люди і ті, хто при владі, зможуть творити соботворів. Виникне чистий генофонд (мрія євгеніків), а він бідний на різноманітність; сягне догори кількість

¹ Розрізняють два види клонування людини: репродуктивне — створення людини, яка генетично ідентична іншій живій або померлій людині, шляхом перенесення в залицю без ядра жіночу статеву клітину ядра соматичної клітини людини; терапевтичне, яке передбачає, що розвиток ембріона закінчується через 14 днів, використовується для отримання стовбурових клітин з ембріона.

Фото Марії Якименко

споріднених шлюбів, що призведе до вищеплення хворих гомозигот. А навіщо? Жити, неначе в дзеркальній кімнаті? Навряд, адже збожеволіти можна від кохання до себе. Варто наголосити, що клоновані соботвори потрібні як донори запасних частин. Але хто вони? Люди чи не люди?

В умовах сьогодення перш за все треба створювати моральний Всесвіт, усередині якого тільки можна вижити. Як сказав один із філософів сучасності: «Етика (мораль) — це розкіш учора, необхідність сьогодні та єдина умова для виживання завтра». Завтра вже настало. Тому християнські канони — це єдина умова для виживання. Найстрашнішим забрудненням середовища є його забруднення антигуманними ідеями.

Багато людей вважають усі експерименти з ембріонами людини неетичними й переконані, що клонування людини має бути заборонене через: а) мету, яка при цьому ставиться; б) застосовану методику — маніпулювання тілом людини чи його частинами, або ж комбінування генів різних видів для створення химер, особливо з фінансових інтересів.

Клонування є парадоксом. Отриманий таким чином індивід, з одного боку, буде точною хромосомною копією індивіда, від якого він походить, але, з іншого боку, він буде радикально відрізнятися від першої особи, оскільки отриманий цілком іншим методом репродукції. Індивід, створений шляхом клонування, буде одночасно й нащадком, і двійником дорослого донора, від якого взяли ядерний матеріал.

Якщо виходити із співіснування в одній популяції людей, народжених шляхом запліднення від двох батьків, і хромосомно сконструйованих шляхом клонування, то це безумовно породить різноманітні ризики появи нових форм дискримінації. То ж чи виправдане таке «жертвоприношення» отриманих таким чином індивідів?

Таким чином, репродуктивне клонування людей зустрілося з великою кількістю етичних, релігійних, юридичних проблем, що на сьогоднішній день не мають конкретного вирішення. У більшості країн світу репродуктивне клонування заборонене законом. Швидше за все справа просуватиметься в напрямку створення біороботів, штучного біологічного інтелекту, подібного до гуманоїдів із НЛО. В романі А. Сент-Екзюпері «Планета людей» є вислів: «Один лише Дух, який, торкнувшись глини, творить із неї Людину!». Аби так було при тиражуванні, необхідно запліднену біомасу помістити у відповідні умови, тобто в жінку. Знаючи, наскільки важкохворим є сучасне суспільство, чи може бути абсолютна гарантія, що всі біороботи будуть запрограмовані лише на добро? Чи зможуть вони, як люди, творити культуру? І чи не буде це «культура знищення або смерті»? Від століття до століття безперервно розвиваючись, ми тільки тепер усвідомили, який небезпечний високорозвинений інтелект, якщо його діями керують егоїстичні бажання.

Реальна можливість створення біороботів потребує високої духовності від людини й сприяє нашому усвідомленню того, що Суд Божий — справедливий і сучасний. Усвідомивши це, ми повинні зрозуміти і сприйняти Суд Божий як виявлення божественної любові до віруючих, тобто до тих, які живуть за Його законом. Адже розвиток людей продовжується, і є ще істина, про яку свідчив Ісус Христос: «Тож що Я говорю, то так говорю, як Отець Мені розповідав... Хто вірує в Мене, той учинить діла, які чиню Я, і ще більші від них він учинить...» (Ів. 12:50; 14:12).

Тепер зрозуміло, для чого потрібен Суд Божий. Перш ніж дати людям такі надможливості, повинна бути повна гарантія того, що людина не застосує їх на зло іншому.

Олена Клімчук

Олена Клімчук — магістр історії і теорії культури, викладач релігієзнавства та філософії, працює вчителем християнської етики ЗОШ №28 м. Рівне

Любов до ближнього, або «Ох вже ці однокурсники..!»

Цей вечір вони запам'ятали назавжди... І річ не в тому, що стіл прикрашали вишукані страви, і не в тому, що було надмірно весело й безтурботно, і навіть не в тому, що зібралося чимало неабияких гостей... Просто в цей вечір відбулося визволення. Син Людський повернув зашарпаному людми слову ЛЮБОВ його справжнє значення. І спосіб, у який Він це зробив, відшліфував до блиску вкриті іржею егоїзму грані ЛЮБОВІ.

Сумна реальність полягає в тому, що ті, хто був створений на образ Божий, навіть найшляхетніші з них, втратили не лише здатність любити, а й навіть адекватне розуміння сутності любові та її краси. Говорячи про любов, вони, здається, блукають далеко від неї...

- ♦ *Любов — це спосіб почути «дорогий» чи «дорога» після занять сексом* (Джуліан Барнс, англ. письменник).
- ♦ *Любов — остання й найтяжча дитяча хвороба* (невідомий автор).
- ♦ *Любов — найкраща з прикрас, але прикраси купити легше* (Ів Сен-Лоран, фр. кутюр'є).
- ♦ *Справжня любов схожа на привид: всі про неї говорять, але мало хто її бачив* (Франсуа Ларошфуко, фр. письменник).
- ♦ *Любов — це гра, у якій усі шахрують* (Оноре де Бальзак, фр. письменник).
- ♦ *Любов — пихата й самолюбна від початку до кінця* (Джордж Байрон, англ. поет).
- ♦ *Те, що янголи називають небесною радістю, а демо-ни — муками пекла, люди називають любов'ю* (Генріх Гейне, нім. поет).

Учням, що зібрались у скромній кімнаті для спільної вечері, різним за віком, темпераментом, досвідом і талантами, але об'єднаним у один «клас», Христос промовляє незабутні слова: «Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви! По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою» (Ів. 13:34–35). «Новизна» заповіді одночасно й жахає, і надихає: старозавітний стандарт «любити ближнього як самого себе» замінено на «як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!». Любити як Христос? Навіть суперме-

ни у фантастичних романах неспроможні на таке, а що вже казати про нас, простих смертних? Але Христос не просто радить любити, а наказує, звертаючи, до того ж, увагу на вагомість заповіді: «По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою»... Ось воно, справжнє учнівство, справжня віра, справжня проповідь про Христа... Більше того, оскільки Сам Христос називає цю заповідь серед найважливіших, то її порушення, тобто виявлення байдужості, егоїзму, є одним з найбільших гріхів...

Але що значить «як Я полюбив вас»? Як полюбити за зразком Христа свого чоловіка, дружину, дітей, своїх батьків, учнів, їхніх батьків, колег, начальника, сусідів? Що саме Він мав на увазі, підкреслюючи необхідність наслідування Його прикладу? Вчинки Учителя випереджували не лише запитання учнів, а й Його власні настанови. Готуючи учнів до сприйняття правила, Христос демонструє на власному прикладі, що значить любити як Він полюбив: «Перед святом же Пасхи Ісус, знаюши, що настала година Йому перейти до Отця з цього світу, полюбивши Своїх, що на світі були, до кінця полюбив їх» (Ів. 13:1). Виявлення Його любові вражає урочистою буденністю: Христос омиває учням ноги! На Сході цей звичай мав практичний зміст: люди мали лягати навколо обідньої трапези після подорожі босоніж курним шляхом, і брудні ноги ближнього могли зіпсувати все задоволення від обіднього спілкування...

Отже, розглянемо **сім ознак справжньої любові**, що доводять нашу справжню сутність як учнів Христа.

1. Справжня любов не залежить від сприятливих обставин і не поширюється лише на окремих людей: «Під час же вечері, як диавол уже був укинув у серце синові Симона Юді Іскаріотському, щоб він видав Його...» (Ів. 13:1–2).

Не знаю, що б я робив за кілька днів до гарантованої, тяжкої, невчасної і незаслуженої смерті... Тим більше не знаю, як би поставився до відомого мені зрадника й малодушних друзів, які розбіжались, як тільки «запахне смаженим»... Знаю інше — навіть думка про те, щоб омити їм ноги, пригостити, провести з ними час і сказати їм добрі слова, здалася б мені божевільною... Це притаманно нам, людям, любити тих, хто гідний любові, і робити це тоді, коли цьому сприяють обставини. Христос же вражає

Своїм унікальним підходом. Його кредо: любити всіх (жоден із учнів Христа не був гідний Його любові, у тому числі — я з вами) і любити завжди.

2. Справжня любов свідомо й походить від розуміння Бога: «...то Ісус, знаюши те, що Отець віддав все Йому в руки, і що від Бога прийшов Він, і до Бога відходить...» (Ів. 13:3).

Безперечно, любов пов'язана з почуттями. Я категорично не згоден з тими, хто намагається викреслити почуття з життя як щось другорядне й недуховне. Втім було б помилкою обмежити любов лише емоційними рамками. Любов — це також дія, а джерелом її є розуміння Божого задуму стосовно себе та інших. Сказав «джерелом» і одразу виправляю самого ж себе: справжнім першоджерелом любові є Бог, але в нас любов може виявитися, коли ми сфокусовані на Ньому, коли переймаємося Його задумом. Це надихало Сина Божого, і це має надихнути нас. Ось чому такою важливою є чистота й дисципліна думки, ось чому так важливо звертати свій розум до Святого Письма, що розкриває перед нами Бога та Його задум!

3. Справжня любов ініціативна: «...устає від вечері, і здійснює одягу, бере рушника й підперізується...» (Ів. 13:4).

Христос не просто відповідав добром на добро, Він ініціював добро. Сьогодні часто можна почути про «потреби» (цим словом замінили слово «цінності», узаконивши «споживацьку етику»). Багатьом здається, що світ, люди й навіть Бог існують, перш за все, для задоволення їхніх потреб, однією з яких є потреба в любові. Звісно, підкреслюючи наявність власних потреб, ми не поспішаємо любити, а чекаємо, поки полюблять нас. Нам страшно проявити ініціативу в любові, адже тоді ми станемо відкритими, вразливими, незахищеними. Люди зможуть висміяти, знехтувати, спробувати маніпулювати нами, завдати нам болю, плюнути в душу. І ми замикаємо на три оберти двері власного серця, ховаючись за ними від людей, — так безпечніше і спокійніше... Серед дванадцяти учнів не було бажаючих служити, тому Христос зі Своєю ініціативою був у меншості... Він не чекав, коли Його попросять, тому що справжня любов не чекає прохань, а випереджує їх.

4. Справжня любов практична: «Потому налив Він води до вмивальниці, та й зачав обмивати ноги учням, і витирати рушником, що ним був підперезаний» (Ів. 13:5).

Як ми вже помітили, любов починається в розумі, але не обмежується суто інтелектуальними проявами. Слова «знати» і «чинити» в нашому тексті (Ів. 13:1–17) зустрічаються, не вступаючи в конфлікт, а доповнюючи одне одного. До речі, ця практичність — не святкова, не виняткова, а буденна, повсякчасна. Така любов перетворює буденність на свято... Якось я купив дружині квіти (не з нагоди дня народження, просто так), а друг, якого зустрів дорогою, питає: «Що у вас за свято сьогодні?»

Практичність любові також виявляється в тому, що вона знає, що справді потрібно тому, на кого вона спрямована (і тому не буде марнувати сили й часу на непотрібні речі...). Якщо треба помити ноги, вона помие ноги! І сюди ж: якщо треба помити ноги, вона не буде мити голову! Відтак, не чекайте, коли на вас найдуть «святі му-

рашки любові», спитайте себе: «Що я можу зробити для іншого?». Привчайте себе до дій любові, навіть якщо бракує почуттів. З ласки Божої вони приєднаються згодом як вагони до локомотива!

5. Справжня любов вимагає приниження: «І підходить до Симона Петра, а той каже йому: «Ти, Господи, митимеш ноги мені?» Ісус відказав і промовив йому: «Що Я роблю, ти не знаєш тепер, але опісля зрозумієш». Говорить до Нього Петро: «Ти повік мені ніг не обмиєш!» (Ів. 13:6–8).

Хіба ноги Петра були чистішими від ніг інших учнів? Хіба він встиг помити їх самостійно? Звідки такий протест? Петро добре знав, що, за звичаєм, процедуру обмивання ніг здійснював раб, який служив хазяїнові дому. Навпевно, саме тому жоден із учнів не схотів допомогти друзям та Учителю. «Ми не раби, раби не ми!»... От якби можна було й у річці скупатись, і ніг не замочити! І любити, і не принижуватись!

Приниження — це своєрідна жертва, коли ми зрікаємось свого пихатого «Я» заради ближнього. Безперечно, жертва може бути й без любові, але не буває любові без жертви! Якщо ми — учні Христа, то не вважаємо за надвисоку жертву послужити іншим, так само як Він не вважав надвисокою ціною виконати обов'язки раба... До речі, здатність принизити себе (померти для себе, зректися себе, пожертвувати собою, впокорити себе) — дар Божий. Без цієї благодаті ми потонемо в неспроможності прощати, в образах на інших, у жаданні помсти.

6. Справжня любов освячує: «...Ісус відповів йому: «Коли Я не вмию тебе, ти не матимеш частки з Мною». До Нього проказує Симон Петро: «Господи, не самі мої ноги, а й руки та голову!» Ісус каже йому: «Хто обмитий, тільки ноги обмити потребує, бо він чистий увесь. І ви чисті, та не всі». Бо Він знав Свого зрадника, тому то сказав: «Ви чисті не всі...» (Ів. 13:8–11).

Христос говорить загадками... Як зрозуміти «коли Я не вмию тебе, ти не матимеш частки з Мною»? Хіба це не звичайна гігієнічна процедура? Втім Христос не роз'яснює парадокс. Фактично, ті, кому треба було це почути, мали все зрозуміти... Обмивання ніг водою готує їхні душі — думки, почуття, бажання — для очищення святою кров'ю Сина Божого... А вмивальниця скоро перетвориться на хрест, звідки потече благодать очищення для всіх, хто спрагне мати частку з Христом у Його Царстві.

Даючи настанови чоловікам, апостол Павло пізніше напише: «Чоловіки, — любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе, щоб її освятити, очистивши вод'яним купелем у слові, щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була свята й непорочна!» (Еф. 5:25–27). Як любов Христа здійснила вплив на грішних, перетворивши їх на святих, так і любов чоловіка до жінки має сприяти її очищенню й наближенню до Бога. Ми, каже Павло, не придумуємо проект любові, ми реалізуємо зразок, що залишив для нас Христос. Так само мають чинити не лише чоловіки, але всі, хто покликаний любити ближнього, — в сім'ї, на роботі, у суспільстві. Цей аспект справжньої любові дає зрозуміти провідну ідею: «Якщо мої стосунки не допомагають іншій людині стати ближчою до Бога — це не любов!»

7. Справжня любов навчає: «Коли ж пообмивав їхні ноги, і одіжу Свою Він надів, засів знову за стіл і промовив до них: «Чи знаєте ви, що Я зробив вам? Ви Мене називаєте: Учитель і Господь, і добре ви кажете, бо Я є. А коли обмив ноги вам Я, Господь і Вчитель, то повинні й ви один одному ноги вмивати. Бо то Я вам прикладав, щоб і ви те чинили, як Я вам учинив. По правді, по правді кажу вам: Раб не більший за пана свого, посланець же не більший від того, хто вислав його. Коли знаєте це, то блаженні ви, якщо так чините!» (Ів. 13:12–17).

У книзі «Як насправді любити дітей?» Росс Кембелл стверджує: «Діти — як дзеркала. Вони не мають власного світла, але віддзеркалюють те світло, що отримують у дорослих...». Щось подібне трапляється і з нами: ми не маємо власної любові, але віддаємо іншим ту любов, яку перейняли в Христа. Учитель показав учням, як потрібно любити, але не обмежився ділом. Для Нього є вкрай важливим, щоб учні не просто побачили, а й засвоїли урок. Звідси й питання: «Чи знаєте ви, що Я зробив вам?». Христос іде від практики до слова, щоб учні згодом пройшли свій шлях — від слова до практики. Бо лише так вони скуштують справжнє щастя: «Коли знаєте це, то блаженні ви, якщо так чините!». Зверніть увагу, блаженство любові відчувається не до, не після, а під час служіння іншим!

Замість післямови...

Дозвольте підсумувати нашу розмову, залишивши декілька практичних порад щодо застосування уроку про учнівство. Нехай вони допоможуть вам жити так, щоб ото-

чуючі люди побачили в вас справжніх учнів Справжнього Вчителя!

Проаналізуйте себе. Якщо ви вважаєте, що навчилися любити, чи вдається вам виконувати всі сім пунктів? Які з них найбільше «западають»? Запишіть собі перелік якостей справжньої любові та почніть молитися, щоб Бог допомагав вам проявляти їх.

Перегляньте, чи любите ви своїх ближніх — чоловіка (дружину), дітей, батьків, колег (підлеглих, начальство), сусідів. Складіть список тих, кого вам найтяжче вдається любити й сфокусуйте на них свою увагу протягом, бодай, найближчих 3–5 місяців.

Пам'ятайте, що любов, якої вимагає Бог, — надприродна й нам непритаманна. Для того щоб любити такою любов'ю, потрібна Божа сила, яка дається через віру в Христа Духом Святим. Тому молимося разом з Блаженним Августином: «Господи! Дай те, що наказуєш, і наказуй, що захочеш!».

Олександр В'ялов

Олександр В'ялов, директор приватної школи «Початок мудрості» (м. Харків), заступник директора Культурно-просвітницького центру сприяння розвитку християнської культури й освіти.

Коли говорять серця

Одного разу Вчитель запитав своїх учнів:

— Чому, коли люди сваряться, вони кричать?

— Тому, що втрачають спокій, — відповів один.

— Але ж навіщо кричати, коли інша людина поряд з тобою? — запитав Учитель. — Хіба не можна говорити з нею тихо? Навіщо кричати, якщо ти розсердився?

Учні пропонували свої відповіді, але жодна з них не підійшла Вчителю. Урешті він пояснив:

— Коли люди незадоволені одне одним і сваряться, їхні серця віддаляються. Для того щоб подолати цю відстань і почути одне одного, їм доводиться кричати. І чим сильніше вони сердяться, тим голосніше кричать.

— А що відбувається, коли люди закохуються? Вони не кричать, а, навпаки, говорять тихо, тому що їхні серця дуже близько і відстань між ними зовсім невелика.

— А коли закохуються ще сильніше, що тоді відбувається? — продовжував Учитель. — Не говорять, а тільки перешіптуються і стають ще ближчими у своєму коханні. Згодом навіть перешіптування стає їм непотрібним. Вони тільки дивляться одне на одного і все

розуміють без слів. Таке буває, коли поряд двоє людей, які люблять одне одного.

Коли сперечаєтесь, не дозволяйте вашим серцям віддалятися одне від одного, не промовляйте слів, які тільки збільшуватимуть відстань між вами. Тому що одного разу відстань може стати настільки великою, що ви не зможете відшукати зворотного шляху.

Християнська любов

«Діточки, — любимо не словом, ані язиком, але ділом та правдою!» (1 Ів. 3:18)

Якою має бути ця любов?

«Ця любов неегоїстична, яка охоплює і волю, і дію. Вона виражається в служінні тому, хто цього не заслуговує тією ж мірою, як і тому, хто заслуговує. Істинна людська любов базується на тій любові, яку Господь Ісус Христос виявив на хресті» (Дерек Пройм. Біблійний довідник).

Читаючи Біблію, ми не можемо не помітити, що любов Бога до людей виявилася саме в жертві й у служінні. Писання відкриває нам Бога, Який Сам є джерелом любові.

- ♦ Бог є любов (1 Ів. 4:8, 16).
- ♦ Біблія називає Його Богом любові (2 Кор. 13:11).
- ♦ У ставленні до Свого народу Бог керується любов'ю (Ос. 2:16).
- ♦ Бог проявив до нас Свою любов: Він послав у світ Свого Сина (Рим. 8:32), Який став жертвою за наші гріхи (Ів. 3:16; Рим. 5:8; Гал. 2:20).
- ♦ Бог проявив безмежну любов, коли дозволив тим, хто вірить у Нього, називатися Його дітьми (Еф. 1:4; 1 Ів. 3:1; Юди 1).
- ♦ Ми знаємо про Божу любов і покладаємося на неї (1 Ів. 4:16).
- ♦ Бог дав нам Духа любові, Який живе в нас (Гал. 5:22; 2 Тим. 1:7).
- ♦ Наша любов до Бога — це вдячність за Його любов (Лк. 7:47; 1 Ів. 4:19).
- ♦ Проявляючи любов, ми показуємо світу, що ми діти Божі й учні Христа (Ів. 13:35; 1 Ів. 3:14; 4:7).
- ♦ Християнська любов абсолютно відрізняється від тієї любові, що відома у світі (Ів. 13:34).

Переваги любові

Любов займає перше місце серед інших духовних дарів:

- ♦ вона вища, ніж дар мов (1 Кор. 13:1);
- ♦ любов вища за дар пророцтва (1 Кор. 13:2);
- ♦ любов вища за дар пізнання (1 Кор. 13:2, 8). Знання без любові легко породжує в людині відчуття зверхності над іншими (1 Кор. 8:1);
- ♦ любов навіть вища за дар віри, що здатна творити чудеса (1 Кор. 13:2; пор. 12:29; Мк. 11:23);
- ♦ любов вища, ніж особливі жертви (1 Кор. 13:3; пор. Рим. 12:8);
- ♦ любов вища за посвячення ідеї, навіть якщо людина віддає за цю ідею своє життя (1 Кор. 13:3).

Господь дав нам нову заповідь: «Любіть», і в цьому проявляється перевага любові (Ів. 13:34). «Любіть» — одна з перших заповідей, яку ми приймаємо, повіривши в Ісуса Христа (1 Ів. 3:23).

Любов — наш вічний обов'язок один перед одним (Рим. 13:8).

Ми ще краще розуміємо перевагу любові, коли усвідомлюємо, що любов до інших людей є любов'ю до Ісуса Христа (Мт. 25:33–40).

Основні характеристики і дії любові

- ♦ Терпіння (1 Кор. 13:4).
- ♦ Милосердя (1 Кор. 13:4; Еф. 4:15).
- ♦ Радість (1 Кор. 13:6).
- ♦ Прощення (1 Кор. 13:7; Еф. 4:2; 1 Петр. 4:8).
- ♦ Віра. Любов — джерело істинної віри (Гал. 5:6; 1 Сол. 3:6; 5:8; 1 Тим. 1:14).
- ♦ Надія (1 Кор. 13:7).
- ♦ Стійкість (1 Кор. 13:7).
- ♦ Служіння. Любов проявляється в добрих справах (Євр. 10:24), вона намагається виконати те, чого очікує Бог у ставленні до ближнього (Рим. 13:10).
- ♦ Щедрість (2 Кор. 8:8–12; 24). Любяча людина відгукується на потреби інших (1 Ів. 3:17).
- ♦ Збудування (1 Кор. 8:1), об'єднує віруючих (Кол. 2:2)
- ♦ Віддзеркалення любові Божої. Любов проявляється в милості навіть до ворогів (Мт. 5:44, 45; Лк. 6:27, 35).

Протилежності любові:

- ♦ ревності (1 Кор. 13:4);
- ♦ хвалькуватість (1 Кор. 13:4);
- ♦ пихатість (1 Кор. 13:5);
- ♦ грубість (1 Кор. 13:5);
- ♦ егоїзм (1 Кор. 13:5);
- ♦ роздратування (1 Кор. 13:5);
- ♦ гнівливості (1 Кор. 13:5);
- ♦ злорадності (1 Кор. 13:6);
- ♦ ненависті (1 Ів. 3:11–18).

До чого прагне любов:

- ♦ до зростання (Фил. 1:9; 1 Сол. 3:12; 2 Сол. 1:3);
- ♦ не вибирає, кого любити, а проявляється до всіх (Фил. 2:2; Гал. 6:10);
- ♦ до щирості й чесності (Рим. 12:9; 2 Кор. 6:6; 1 Пет. 1:22; 1 Ів. 4:18);
- ♦ до постійності (Еф. 5:2). Справжня любов є незмінною (1 Петр. 4:8);
- ♦ намагається допомогти іншим зростати духовно (1 Кор. 8:1), при цьому не шукаючи користі для себе (Рим. 15:1–4);
- ♦ відображати любов Христа. Якщо треба, любляча людина готова пожертвувати собою (Ів. 13:34; Еф. 5:2, 25, 28);
- ♦ мета люблячої людини — все робити з любов'ю (1 Кор. 16:14).

У житті християнина існує три основи: віра, надія, любов. Найбільша із них — любов (1 Кор. 13:13).

Ольга Новікова

ЖИТТЯ У ВЗАЄМНІЙ ЛЮБОВІ

Урок для 2 класу

Автор Галина Поплавська, учитель початкових класів
Новоград-Волинської ЗОШ І-ІІІ ст. № 5

Мета: навчити дітей на прикладі біблійної історії виявляти любов у дії; виховати милосердя як свідчення любові до ближнього.

Обладнання: набір із символічними зображеннями: а) вчинки, що є проявом любові, б) вчинки, що є проявом зневаги або ненависті; ілюстрації з зображенням субтропічного пейзажу та ілюстрація до біблійної історії (див. кольорову вкладку).

Біблійна основа: Мт. 22:36–40; Мк. 12:29–31; Лк. 10:25–37; 1 Ів. 4:8.

Ключовий вірш: «Люби ближнього свого, як самого себе» (Мт. 22:39).

Міжпредметні зв'язки: читання, природознавство.

Література

1. Єпископ Тимофей Дадли-Смит. Книга об Ісусе Христе, Спасителе мира. — НВЗ, 1994.
2. Ілюстрована Біблія для молодих. — Загреб, 1989.
3. Кеннон В. Библийская энциклопедия. — Российское Библийское Общество, 1996.
4. Мюллер-Пиккет Бригитта. Пособие для занятий с детьми дошкольного и младшего школьного возраста. Вып. 3. — М.: Молодая гвардия, 1991.
5. Програма предмета «Християнська етика» (Основи християнської моралі) 1–11 класи. — Острог, 2000.
6. Черепова Ч., Селиванова О., Колибнюк Е. Новые встречи в клубе Суперкниги. — Еммануил, 1998.

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний етап

Вітання. Налагодження контакту з дітьми.

Учитель. Мир вам! Я рада зустрічі з вами! Вирушаймо в подорож до країни Небесної Благодаті. Тема уроку: «Життя у взаємній любові».

Я знаю одну цікаву гру, в яку ми зараз пограємо. Вона називається «Коло доброти». Правила такі: сказати добрі слова тому, хто поряд з вами. Починаймо!

Учитель. Що ви відчули, коли вам казали добрі слова? Вам було приємно? Назвіть людей, які найчастіше кажуть вам добрі слова. Чому вони це роблять? (Відповіді дітей.)

Коли нам від серця кажуть щось приємне, ми відчуваємо себе щасливими. Добрими словами висловлюють любов.

Учитель показує Біблію.

— Що це за книга? Ми нещодавно вивчали один уривок з неї: «Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог є любов» (1 Ів. 4:8). Бог — джерело любові. Тому найбільше дізнатися про любов ми зможемо в Бога і з Його допомогою. Я запрошую вас до молитви.

Молитва

Бог присутній поміж нами.
Він на небі й на землі.
Все Він бачить, все Він чує,
Усім світом Він керує.
Господь любить усіх нас,
Він із нами повсякчас.

2. Актуалізація знань, перевірка вивченого.

ІІ. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Виклад нового матеріалу

Учитель. Ісус Христос залишив нам заповідь любити ближнього, як самого себе. Діти, а хто для нас ближній? Ви хочете знати, що каже Біблія про ближнього? Отже, вирушаймо в подорож.

Далеко на півдні, за морями, є країна Палестина, де сонце гаряче й рідко йдуть дощі. Тому в Палестині немає так багато зелених, як у нас. Лише в окремих місцях (там, де є вода) ростуть пальми, кипариси та гарні квіти. Там, де немає води, гаряче палестинське сонце витримують лише невеликі кущики.

Усюди гори, пісок і синє-синє небо зі сліпучим сонцем. А хто скаже, які тварини живуть у Палестині? Так, верблюда, віслюки, ящірки, а також різні птахи. Повітря в Палестині таке гаряче, що хочеться сховатися в тінь і подрімати.

І ось такого дня — спекотного та сухого — один єврей ішов у своїх справах з Єрусалима в Єрихон. Шлях був важкий і небезпечний, бо поміж скелями ховалися розбійники. Вони зненацька напали на подорожнього, зірвали з нього одяг, побили, пограбували й пішли геть, лишивши його ледь живим.

Нещасний подорожній! Він лежав під пекучим сонцем на гарячому піску й не мав сил навіть покликати на допомогу. Раптом він почув чийсь кроки. Стежкою йшов священик. «Він мені допоможе», — подумав немічний. Але марна була його надія — священик лише глянув у його бік і пішов далі. Тим самим шляхом ішов левит (помічник священика). Коли зранений побачив його, він застогнав, бо кликати на допомогу не мав сил. Левит підійшов і по-

думав: «Мабуть, на нього напали розбійники. Але чим я можу йому допомогти? Я ж бо не лікар. Хай хтось інший допоможе йому», — і пішов.

Сонце схилилося на захід, коли вдалині почулося тупотіння — шляхом їхав на віслюкові третій подорожній. Це був самарянин. У ті часи євреї та самаряни ворогували між собою, тому наш зранений утратив усяку надію: «Хто-хто, а самарянин мені не допоможе...» — думав він. Що ж зробив самарянин? Він співчутливо схилився над нещасним, умастив цілющою олією й перев'язав його рани. Потім обережно підняв, допоміг сісти на віслюка й відвіз до найближчого готелю. Але це ще не все. Усю ніч самарянин доглядав пораненого, а вранці заплатив господареві й попросив попіклуватися про нього до свого повернення.

— Так хто був ближчим до зраненого єврея? (Відповіді дітей.)

— У чиєму серці була любов: у серці єврейського священика, левита чи самарянина? (Відповіді дітей.)

— Чому ви так думаєте? (Відповіді дітей.) Так, він засвідчив свою любов добрим учинком.

— Молодці! Ви уважно слухали історію. Отже, як ми повинні ставитися до ближнього? (Відповіді дітей.)

Священик і левит, які не допомогли подорожньому, мабуть, поспішали, у них були важливі справи, або вони не хотіли зайвих клопотів чи боялися. У будь-якому випадку вони свої власні інтереси поставили вище інтересів ближнього. А це гріх егоїзму, який перешкоджає людям любити ближніх і служити їм. Бог хоче звільнити нас від цього гріха. Він послав на землю Свого Сина Ісуса Христа, Який, як Милосердний Самарянин, зглянувся над нами. Адже серце кожної людини, навіть дитини, зранене гріхом (неправди, обману, непослуху, гніву, невір'я тощо). І тільки через віру в Ісуса Христа, Його заступницьку жертву ми можемо отримати нове серце, здатне любити. Тоді Сам Бог через наше нове серце любитиме людей і робитиме їм добро. І лише тоді ми зможемо виконати заповідь: «Люби ближнього свого, як самого себе» (Мт. 22:39).

2. Вивчення ключового вірша Мт. 22:39

Фізкультхвилинка

Усі дітки рівно стали,
Один з одним привітались,
Посміхнулись, потяглись,
До роботи всі взялись.
Усміхнися сонечку: «Здрастуй, золоте!»
Усміхнися квіточці: «Хай вона цвіте!»
Усміхнися дощику: «Лийся, мов з відра».
Друзям усміхнися. Побажай добра.

3. Закріплення знань, виховання характеру

Гра «Школа добрих учинків»

Учитель. А зараз я вас запрошую до школи добрих учинків. У мене є картки, на яких записані вчинки людей. Але вітерець війнув із квартирки й переплутав їх. Допоможете мені відрізнити вчинки, які робить людина з люблячим серцем, від учинків, які робить людина, в серці якої немає любові.

Перелік учинків: слухатися батьків, відвідувати хворих друзів, нагодувати голодну тварину, захищати слабшого; засмучувати маму, сміятися, коли друг плаче, ламати дерева й бити тварин, ображати слабшого.

Робота в групах «Що ти зробиш?»

І група

Узимку, граючись на вулиці, ти побачив, що у твого друга нема рукавичок.

ІІ група

Мама прийшла втомлена з роботи.

ІІІ група

На вулиці ти побачив покинуте кошеня.

ІV група

Ти помітив, що у твого друга поганий настрій.

Контрольні запитання

Чому ніхто, крім самарянина, не допоміг чоловікові, на якого напали розбійники?

Як самарянин проявив милосердя до цього чоловіка?

Яким чином ми можемо бути схожими на милосердного самарянина?

Як проявив Свою любов до нас Господь?

4. Домашнє завдання

Вивчити ключовий вірш напам'ять.

Намалювати те, що запам'яталося з уроку. Але малювати не для себе, а для того, чиє прізвище написано на тому аркуші, який я вам роздам. Хай це буде сюрпризом для тієї людини. На наступному уроці ви подаруєте своєму ближньому свій малюнок, виконаний з любов'ю.

5. Молитва

«Боже, дякуємо Тобі за те, що любиш нас. Дякуємо Тобі за те, що вчиш нас любити тих, хто поряд з нами. Допоможи нам бути такими ж милосердними, як самарянин. Амінь».

Добрі слова

Добрі слова, як легенькі пушинки,
Всюди по світу літають,
Тішать серця, підбадьорюють душі —
Їх пам'ятають.

Слово лихе, як маленька колючка,
Боляче вп'ється у тіло.
Ранити ними людей широсердих —
Ворога діло.

— Звідки беруться слова? — запитаю.
— З серця виходять, я знаю.
Прошу у Бога для серця добра,
Щоб, як пушинки, летіли слова.

Віра Муляр

ВМІННЯ ПРОЩАТИ

Урок для 5 класу

Автор *Наталія Захарчук, учитель християнської етики
Новоград-Волинської ЗОШ І-ІІІ ст. № 2*

Мета

Освітня: розкрити та підкреслити особливе значення для людини вміння прощати.

Виховна: виховувати повагу до особистості іншої людини, її гідності, моральності, показати учням, що людині, яка щиро кається, Бог беззастережно прощає і нічого не вимагає натомість.

Розвиваюча: сприяти формуванню в дітей уміння прощати одне одного.

Обладнання: вірші з Біблії, конверт формату А4, схема «Моя душа», ілюстрація до біблійної історії (див. кольорову вкладку), проектор для перегляду мультфільму.

Біблійна основа: Пс. 31:1; 1 Ів. 1:9; Мк. 11:25–26; 15:21–37; Ів. 8:1–11; Рим. 5:8.

Ключовий вірш: «А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос помер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8).

Практичне завдання: розуміючи сенс прощення, спонукати учнів прощати своїм кривдникам, щоб зберегти мир у своїй душі й уникнути конфліктів.

Моральний аспект: навернення до Христа — питання самостійного вибору кожної людини. На наших заняттях ми ознайомлюємо з християнським ученням як морально-етичною основою суспільства. Стати християнином чи ні — вирішувати кожному індивідуально.

Література

1. Дидактичний матеріал. Здатність прощати // Слово вчителю. Християнський духовно-просвітницький часопис. — № 3(5), — 2008. — С. 40.

2. Анатолій Багнюк. Християнська етика. Тематичний довідник. 5–6 класи. — Тернопіль: ТзОВ «Видавництво Астон», 2008. — С. 92–95.

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Привітання. Організаційний момент

Учні по черзі висловлюються за наступною схемою:

сподівається на...
болить через...

Моя душа ⇒ мріє про...
хвилюється через...
співає через...

2. Перевірка знань минулого уроку

3. Мотивація до вивчення нової теми

Петро та Андрій училися в одному класі, але грали в різних хокейних командах. І під час кожної зустрічі їхніх команд Андрій діяв агресивно стосовно Петра. Він увесь час найжджав на нього й штовхав. Або намагався вдарити Петра хокейною ключкою та ще й додати разочок, коли той падав. Усе це він робив дуже хитро, щоб суддя не помітив.

До кінця гри залишалася хвилина, рахунок був нічийним. І тут у Андрія з'явилася можливість забити шайбу. Петро ж побачив у цій ситуації шанс помститися за себе. Він сильно штовхнув Андрія, і той розтягнувся на льоду. Можливість забити гол Андрій прогавив. Тієї ж миті шайбу забила команда Петра й виграла матч.

Наступного дня Петро почув, як Андрія дражнять, але той нічого не відповідав, а потім зі злістю поглянув на Петра...

Помстившись Андрієві, Петро деякий час відчував задоволення. Але відтоді йому завжди доводиться бути напготові: він знає, що Андрій при нагоді також буде мстити.

Запитання для обговорення та роздумів

1. Що спонукало Петра шукати нагоди для помсти? Чи мав він на це серйозні причини?

2. Що відбулося б, якби Андрій, у свою чергу, помстився Петрові?

4. Повідомлення теми та мети уроку

Відомстити тому, хто тебе образив, — це природна реакція будь-якої людини. Іноді все, про що думає потерпілий, це — як «зрівняти рахунок», віддати болем за біль.

Тема помсти червоною ниткою проходить через багато оповідань і романів. А християни говорять, що потрібно вчитися прощати одне одному. Саме питання прощення й уміння прощати є темою нашого сьогоднішнього заняття.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Виклад нового матеріалу

Коли людина відчуває сильну образу, прощати не легко. Нелегко було й Христу помирати на хресті, щоб Бог міг простити людству його гріхи. В Євангелії від Марка, 15:21–37, ми читаємо як страждав Ісус, помираючи на хресті, щоб кожен, хто повірив у Нього, був прощений і мав життя вічне. Син Божий мав таку здатність прощати, що Він молився навіть за римських вояків, які прибивали Його до хреста.

Про необхідність прощати Ісус говорив багато разів. Одного разу Його учні стали сперечатися про те, скільки разів потрібно прощати того, хто образив. Ісус відповів, що цьому немає обмеження: стільки разів, скільки людина хоче, щоб Бог простив їй самій, вона повинна прощати іншим. У Господній молитві Ісус учить прощати іншим, як Бог прощає нам самим.

Послухаємо біблійну історію про Боже прощення.

Біблійна історія «Прощена грішниця», Ів. 8:1–11

♦ Про що, на вашу думку, буде ця біблійна історія, якщо вона так називається?

Одного разу, коли Ісус сидів біля храму й навчав народ, до Нього привели звинувачену в перелюбі жінку, щоб її засудити. Ця жінка порушила закон подружньої вірності й була схоплена на місці злочину. За зраду своєму чоловікові за законом Мойсея її слід було побити камінням до смерті.

♦ Що відчувала в той момент жінка, знаючи, що її покарають?

Бідна жінка ховала обличчя від сорому й не знала, як підняти очі на Ісуса. Ті, хто привів її, голосно кричали й розмахували руками. Вони були готові негайно виконати закон і побити її камінням.

♦ Як вчинив Ісус?

Але Ісус у цей час, нахилившись низько, щось писав на піску. Він ніби не звертав уваги на тих людей, які привели жінку. Здавалося, що Він зайнятий Своїми думками й не чує всіх їхніх звинувачень.

Коли ж обвинувачі почали наполегливо вимагати відповіді, Ісус, піднявши голову, сказав їм те, чого вони ніяк не чекали почути. На їхню думку, Ісус, якщо Він справді шанував закон, повинен був так само засудити жінку. Але Ісус, звертаючись до них, сказав...

♦ Що, на вашу думку, сказав Ісус?

Ісус сказав: «Хто з вас без гріха, — нехай перший на неї той каменем кине!»

Можливо, обличчя обвинувачів завмерли від здивування, адже такої відповіді вони не очікували. Спокушаючи Ісуса й бажаючи звинуватити Його хоч у чому-небудь, вони опинилися винні самі.

Жоден із обвинувачів не міг сказати, що він безгрішний. Ймовірно, всі вони знали свою провину, і ці справи тепер спливали в них у пам'яті. Що вони могли відповісти? Опустивши голови й ховаючи очі, вони всі, починаючи зі старших і закінчуючи молодшими, почали залишати майдан. Жінка, побачивши, що її обвинувачі розходяться, підняла голову. Навколо неї нікого не було, окрім Ісуса, Який продовжував щось писати на землі.

Коли затихли кроки останнього з обвинувачів, Ісус підвів голову й подивився на жінку. Та, розгублена, стояла на місці, не знаючи, що їй робити. Ісус добре розумів стан її душі і, щоб вивести її з цього стану, запитав:

— Жінко, де твої обвинувачі? Чи засудив тебе хто-небудь?

Жінка, дивлячись на Ісуса, відповіла: «Ніхто, Господи».

І тут же Ісус додав:

♦ Що сказав жінці Ісус?

— Не засуджую й Я тебе. Іди, але більш не гріши!

Світло любові Христової пролилося на душу бідної грішниці. Вона зрозуміла, що безумовне прощення міг дарувати тільки Бог в особі Ісуса Христа. Як радісно було жінці відчувати себе прощеною і вільною!..

2. Закріплення вивченого на уроці

Шлях навернення до Бога починається з нашого покаяння, з молитви сповідання наших гріхів.

— Що нам про це каже Біблія?

«Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:9).

«Блаженний, кому подарований злочин, кому гріх закрито» (Пс. 31:1).

При покаянні людина отримуємо Боже безумовне прощення. Надалі стосунки людини з Богом прямо залежать від її ставлення до інших (Мк. 11:25–26).

Ми повинні прощати інших, оскільки Бог простив нас у ім'я Христа. «А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос помер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8). Отже, безумовне прощення приходить через безумовну любов Божу.

III. ПІДСУМОК УРОКУ

1. Практичне застосування набутих знань

Учитель показує дітям грошову купюру.

♦ У мене на долоні лежить те, за що я можу купити деякі речі. Що це?

♦ А як ви думаєте, що я можу купити за ці гроші?

♦ Чи можна купити собі друзів?

Передбачувана відповідь. Звичайно, ні! За гроші не можна придбати собі справжніх друзів.

♦ А чи можливо сплатити велику суму грошей — і тебе відразу полюблять?

Передбачувана відповідь. Ні, це неможливо. Любов не можна купити за гроші. Батьки люблять дітей такими, які вони є. І за цю любов не треба платити гроші.

♦ А чи можна отримати прощення гріхів за гроші? Чи можна відкупити свої гріхи за гроші?

Передбачувана відповідь. Не можна! Ісус Христос — єдиний викуп за наші гріхи. І прощення гріхів можна отримати задарма тільки після покаяння, з ласки Божої.

Прощення розмикає порочне коло. Воно не вирішує питання на кшталт: хто винуватий? як учинити справедливо в цьому випадку? Однак прощення дозволяє людям знову почати свій шлях.

Перегляд фрагменту м/ф «Кім Леопольд».

Вправа «Я хочу попросити пробачення»

Учні на аркуші паперу просять пробачення в тих, кого вони образили чи не слухали. Згорнуті аркуші прикріплюють на великий конверт на дошці.

2. Домашнє завдання

Продовжити ситуацію.

Зайшовши після перерви до класу, Андрій побачив, що всі його речі: ручки, зошити, підручники — розкидані на підлозі. Обурений хлопець зірвався на крик. Зопалу Андрій брутально вилаявся, обізвав однокласників, а Петра, який був слабший від нього, навіть ударив...

НЕ СУДІТЬ!

Урок для старших класів

Автор Ольга Нагорнюк, заступник директора, учитель історії Харківської приватної ЗОШ І-ІІІ ст. «Початок мудрості»

Мета: розкрити дітям істину, що прощення краще за осудження; істинний суд у руках Бога.

Біблійна основа: Мт. 7:1–5; 25:31–46; 26:57–68; 27:11–31; Ів. 18:28–19:16.

Ключовий вірш: «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви» (Мт. 7:12).

Обладнання: Біблія, фланелеграф, ілюстрація до уроку (див. кольорову вкладку).

Чим більше ми судимо, тим менше любимо.
Шамфор

ХІД УРОКУ

І. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання. Створення сприятливої атмосфери на уроці.

ІІ. ОСНОВНА ЧАСТИНА

На попередніх уроках ми говорили про те, хто такий суддя і яким він має бути. А сьогодні поговоримо про нас, тому що ми теж дуже часто судимо й засуджуємо людей: їхню поведінку та вчинки.

Прочитаємо уривок з Євангелія від Матвія, 7:1–5, і подумаймо, про який суд розповідається: «Не судіть, щоб і вас не судили; бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам. І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш? Або як ти скажеш до брата свого: «Давай вийми я заскалку з ока твого», коли он колода у власному оці? Лицеміре, — вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого».

Слово «судити», яке вживається в цьому уривку, має декілька значень:

- а) думати, розважати, обговорювати будь-що, а також мислити, роздумувати;
- б) засуджувати, ганьбити, критикувати кого-небудь або що-небудь;
- в) чинити суд над людьми, тобто розглядати та вирішувати суперечки, тяжби та справи й виносити вирок над винними.

Наказ «не судіть» не забороняє людям мислити. У євангеліста Луки ці ж слова Ісуса Христа про суд передає дещо по-іншому: «Також не судіть, щоб не суджено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осуджено; прощайте, то прощать і вам» (6:37). У поясненні того, чому людина не по-

винна судити (засуджувати) інших людей, чітко вказано на закон Божої відплати за вчинки людей. Судити ближнього в розумінні пліткувати, злословити, звинувачувати й викривати не можна тому, що «чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви» (Мт. 7:12).

Ісус Христос має владу судити, тому що Бог дав Йому цю владу: «Бо Отець і не судить нікого, а ввесь суд віддав Синові...» (Ів. 5:22). Ісус Христос дав право й владу судити людей і Своїм апостолам, котрі також вершили суд. «Проповідуй Слово, допомагайся вчасно-невчасно, докоряй, забороняй, переконуй з терпеливістю та з наукою...» (2 Тим. 4:2). «Оце говори та нагадуй, та з усім наказом картай» (Тит. 2:15) «на будівництво, а не на руйнування» (2 Кор. 13:10).

Ісус Христос не відміняв суди людські, але навчав як здійснювати суд, як особистий, так і громадянський: «Суд справедливий чиніть!» (Ів. 7:24).

Зараз розглянемо два судові процеси та зробимо висновки, який із них справедливий.

Учитель переказує біблійну розповідь про останній суд, Мт. 25:31–46.

— Що очікує людей у майбутньому? — запитали якось Ісуса Його учні.

Ісус відповів:

— Світ не завжди буде таким, як зараз. Настане час, коли все зміниться. Бог зі Своїми ангелами спуститься на землю й почне судити людей. Добрих Він поставить праворуч від Себе, злих — ліворуч.

І скаже Бог людям, котрі опиняться від Нього з право-го боку, тобто праведникам:

— Прийдіть, благословенні Батька Мого, успадкуйте Царство, яке Я для вас давно приготував.

І ці люди попадуть у рай.

Людям же, які опиняться від Нього зліва, тобто грішникам, Бог скаже:

— Ідіть від Мене, прокляті, у вогонь вічний, який для вас приготував диявол.

І ті підуть у пекло...

Учитель переказує біблійну розповідь про суд над Ісусом Христом, Мт. 26:57–68; 27:11–31; Ів. 18:28–19:16.

Юдейські первосвященники, засудивши на синедріоні Ісуса Христа на смерть, не могли самі привести вирок у виконання без затвердження римського намісника. Ісус був переданий римському прокуратору Юдеї Понтію Пилату. На суді прокуратор запитав: «Так Ти Цар?» Зазіхання на владу в ролі Царя Юдейського за римським законом — небезпечний злочин проти Римської імперії. Відповіддю на це запитання стали слова Христа: «Сам ти ка-

жеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те прийшов у світ, щоб засвідчити правду» (Ів. 18:37). Пилат, не знайшовши в Ісусові вини, схилився до того, щоб відпустити Його, він сказав первосвященникам: «Я не знаходжу жодної провини в Цій Людині» (Лк. 23:4).

Рішення Понтія Пилата викликало незадоволення юдейського натовпу, підбуреного старійшинами та первосвященниками. Аби не допустити заворушення, Пилат

звернувся до натовпу з пропозицією відпустити Христа, адже був звичай на Пасху відпускати одного зі злочинців. Але натовп волав: «Нехай розп'ятий буде!» (Мт. 27:22). Побачивши це, Пилат виніс смертний вирок — засудив Ісуса на розп'яття.

Учитель разом із дітьми складає порівняльну таблицю цих двох судових процесів. (Це може бути домашнім завданням.)

Питання для порівняння	Божий суд	Людський суд
Причина суду	У Царство Боже можуть увійти лише праведники	Заздрість, гріховність (не могли змиритися з праведністю Ісуса Христа)
Хто судить?	Христос, Син Божий	Люди (первосвященники + натовп)
Кого судять?	Усіх жителів землі	Сина Божого
За що судять?	За злі (неправедні) діла	За проголошення істини, за те, що в Ньому не було жодної провини (гріха)
Як судять?	Справедливо. Судом праведним	Несправедливо, жорстоко

ІІІ. ВИСНОВОК

Тільки Бог знає серце людини, і тільки Бог може покарати чи простити. Ми не знаємо, чому хтось чинить так чи інакше, і не в нашій владі засуджувати когось. Але своїм прощенням даємо можливість змінитися на краще на-

шому недругові, і, можливо, згодом він стане другом об-раженому та Богові.

ІV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити напам'ять ключовий вірш.

Не вбий... своєю байдужістю

Одного зимового морозного вечора дві дівчини поверталися з гостей додому. Весело перемовлячись, вони проходили безлюдною вулицею, як раптом... побачили на снігу щось велике, чорне. Зупинилися, придивилися — це лежав чоловік. «П'яний», — одностайно погодилися подружки. Стояти на морозі не хотілося, тому чимшвидше поспішили далі.

Через декілька днів до рук однієї з цих дівчат потрапила місцева газета. Погляд дівчини привернув заголовки невеличкої статті: «Жертвою морозу стала людина»...

Напевно, ви вже здогадалися, що буде далі. У статті зазначалася саме та вулиця, саме те місце й час. Та найстрашнішим фактом було те, що чоловік помер під ранок, пролежавши всю ніч на морозі...

На серце дівчини ліг тягар. Якби можна було повернутися в той вечір... Тоді все могло бути інакше!

Це невигадаана історія. Дівчиною, яка читала газетну статтю, була я. І хоча після цієї події минули роки, я

досі не забула болючий, але корисний урок, який тоді дав мені Бог.

Із жахом усвідомлюю, на яку жорстоку байдужість здатне моє серце. Лише Бог може змінити його!

Відтоді я намагаюся зупинитися біля будь-кого, щоб хоч чимось допомогти. Навіть коли знаю, що збоку це виглядає безглуздо та смішно.

Ось що хвилює мене тепер: що ми маємо на увазі, коли вчимо дітей бути милосердними? Сентиментальне співчуття до страждаючих, благодійну діяльність? Мені спадає на думку, що починати слід з проблеми, яка не завжди помітна, але може стати причиною великої біди — це байдужість. Зацікленість на собі, своїх успіхах та невдачах робить нас сліпими та глухими.

Хтось сказав, що через байдужість загинуло більше людей, ніж від війни. Ще інший стверджував, що саме байдужість є протилежністю любові, а не ненависть.

Чудова притча Ісуса Христа про доброго самарянина показує, якою є справжня любов. Незалежно від того, хто перед тобою — друг чи ворог, рідний чи чужий, — вияви реальну допомогу, на яку ти здатен. Адже помітити — мало, навіть зупинитися мало. Навіть щось сказати. Треба не побоятися наблизитися до ран цієї людини, і витратити на неї свій час, і гроші, і сили...

Нам слід учити дітей справжньої любові, Божої любові, щоб вони не стали вбивцями мимоволі.

Ольга Новікова

Ольга Новікова — учитель християнської етики, випускниця факультету релігієзнавства Національного університету «Острозька академія».

ОРИГІНАЛ ЧИ ПІДРОБКА?

Урок для старших класів

Автори Оксана Ярмушко, учитель біології

Костопільського спортивного ліцею,

Оксана Грицюта, учитель фізики

та математики, м. Рівне

Мета: з'ясувати різницю між коханням і закоханістю; показати переваги справжньої любові — такої, яку задумав Бог; пояснити точку зору Біблії на любов і її види.

Біблійна основа: 2 Сам. 13; 1 Кор. 13:4–8.

Ключовий вірш: «Води великі не зможуть загасити кохання, ані ріки його не заллють...» (Пісн. 8:7).

Обладнання: символи ключового вірша (листівки-сердечка); 2 пакетики чаю («оригінал» — чорний «Ліптон» і «підробка» — суміш трав); 2 чашки; гаряча вода.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Привітання.
Вирішення організаційних питань.
Перевірка домашнього завдання.
Молитва.

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зробіть дві склянки чаю: «оригінал» — чорний цейлонський чай, «підробка» — трав'яний. Запропонуйте учням визначити методом проб, де оригінал, а де підробка. Обговоріть дослід.

Бесіда з учнями на тему: «Бог дав нам почуття: кохання і закоханість. Як визначити, де справжнє почуття, а де «підробка»?»

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель читає розповідь «Краса та Гидота», завчасно роздрукувавши його для кожного учня.

Краса та Гидота

Одного дня на пляжі зустрілися Краса та Гидота.
— Скупаймося в морі, — запропонувала Гидота Красі.
Роздягнулися й попливли морем.

Через якийсь час Гидота вийшла з води, взяла одяг Краси й пішла собі своєю дорогою.

А Краса вийшла з води і, не знайшовши свого одягу, взяла вбрання Гидоти.

Та й вона пішла своєю дорогою.

К. Жібран

Ще й сьогодні чоловіки й жінки замінюють Красу Гидоту. Але є й ті, хто бачив справжнє обличчя Краси й пізнає її, незважаючи на одяг. Є й ті, хто пізнає обличчя Гидоти, і навіть вбрання не ховає її перед їхніми очима.

Висновок: у нашому житті часто справжня краса любові спотворена й підмінена фальшивкою. Як сказав Ф. Ларошфуко, любов одна, але підробок під неї — тисячі.

Запитання для обговорення

- Що ж таке справжня любов?
- Чим відрізняється кохання від закоханості?

Учитель разом з учнями складає таблицю відмінностей між коханням та закоханістю.

Закоханість

- ♦ Швидко минає.
- ♦ Егоїстична.
- ♦ «Сліпа» — бачить лише хороші риси.
- ♦ Забирає багато часу.

- ♦ Вимоглива.
- ♦ Виникає раптово.
- ♦ Шукає досконалості.
- ♦ Проявляє знаки уваги.
- ♦ Це сюрпризи, очікування, невідомість.

Кохання

- ♦ Вічне.
- ♦ Жертовне.
- ♦ Бачить недоліки, але все одно любить.
- ♦ Спонукує досягати чогось у житті.
- ♦ Віддає.
- ♦ Виростає, як квітка.
- ♦ Прощає помилки.
- ♦ Проявляє щиру турботу.
- ♦ Надійне.

— Як перевірити, чи справжнє почуття? (Відповідь: найкраще часом).

Учитель. На сьогоднішньому уроці ми будемо розглядати один з біблійних прикладів закоханості, а саме текст із Другої книги Самуїлової.

Учні читають 13 розділ Другої книги Самуїлової (розповідь про Амнона та Тамару).

Зауважте, що Тамара була дуже гарною й ця краса підштовхнула Амнона до недобрих думок. Аммон не мав права думати про подібне, адже за Законом Мойсея шлюби між родичами заборонені, тим більше зло, яке задумав юний принц.

«Любити — це значить жити життям того, кого любиш», — говорив відомий письменник Л. М. Толстой. Але Аммон так не вважав. Його пристрасть узяла гору над розсудливістю та сумлінням. Він керувався лише своїм бажанням, немов мала вередлива дитина: «Хочу!» Хіба таке почуття можна назвати любов'ю?

Сьогодні у світі переважають хибні уявлення про любов. Ознаками сучасного й модного юнака чи дівчини вважається швидко перемага. Уранці познайомилися, а ввечері — уже «кохання» в ліжку. Таке розуміння любові переконливо нав'язується нам засобами масової інформації через «мильні опери», бульварні романи, реклами. Сучасна культура підтримує цю оману. Хтось сказав, що сьогодні підліток «щоранку дорогою до школи зіштовхується з такою кількістю сексуальних спокус, про які його дід і мріяти не міг, коли підлітком ішов у суботу на танці. Сьогодні тільки який-небудь відлюдько може надіятися уникнути лавини спокусливих образів, які щоденно проносяться в нас перед очима». Це справді так. Навколо нас безліч спокусливих образів. Статисти підраховали, що за 10 років людина, яка регулярно дивиться телевізор, може

побачити 92000 зображень сексуального характеру. Сьогодні, як ніколи, телебачення пропагує секс, але не афішує при цьому, що тисячі людей щоденно заражаються хворобами, які передаються статевим шляхом.

«На це питання ми дивимось по-іншому, — скажуть молоді люди, — у нас інша мораль, інша етика». Але це лише порожні слова, гарний фасад, а за ними — біль, руйнація душі, темрява біди. Ми повинні навчитися не сліпо вірити сучасній рекламі, а протистояти шкідливому впливу та власній пожадливості. Для цього потрібна неабияка мужність.

Учитель пропонує учням проаналізувати результат стосунків Амнона й Тамари.

Учні. Після здійсненого вчинку залишилося розчарування, біль, горе.

Учитель. А все тому, що одне залишається незмінним: гріх є гріхом у всі часи. Якщо я грішу, то це гнітить мою совість. Як би ми не намагалися на зло одягнути маску добра, сутність його залишається незмінною.

Уранці Аммон виганяє Тамару. Чому? (Відповіді учнів.)

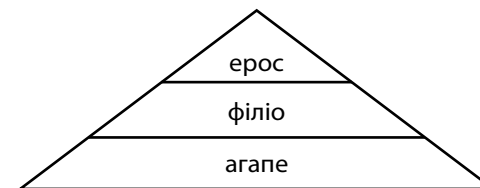
Коли кажуть: «Я розлюбив», це означає тільки одне: «Я і не любив». Любов вірна своєму вибору. Вона не на сміхається, не зазіхає на чуже. Любов — не пристрасть. Вона горить рівно, ясно й упевнено, як свічка в храмі. Любов — не плід фантазії, не гра, не просто статеве задоволення, як у Амнона.

«Любов — почуття сердечної, самовідданої прив'язаності, що витікає зі стосунків близької духовної спорідненості й дружби, заснованої на спільних цілях і намірах. Це щире бажання принести себе в жертву іншому, не чекаючи нічого натомість», — говорив Олександр Савченко.

Учні читають біблійний текст — 1 Кор. 13:4–8.

— Чи легко так любити? (Відповіді учнів.)

Учитель малює на дошці чи ватмані піраміду «Види любові».

«Агапе» — жертовна любов, «філію» — дружня любов, «ерос» — любов між особами протилежної статі.

— Чи всі види любові необхідні в шлюбі? Чому? (Відповіді учнів.)

Якщо шлюб побудований лише на «еросі», то він не буде довготривалим (якщо піраміду перевернути — вона впаде). Любити — не така вже й легка справа. Любов не сліпа, але вона вміє прощати, вміє любити попри всі недоліки характеру. «Любов — це голос Бога» (Грейс Аквілар).

IV. ВИВЧЕННЯ КЛЮЧОВОГО ВІРША

Чудовий гімн справжній любові звучить у Книзі Пісня над піснями. Цар Соломон та Суламита — двоє закоханих, які дуже ніжно та бережно ставилися одне до одного, між ними виникло велике поетичне кохання.

«Води великі не зможуть загасити кохання, ані ріки його не заллють...» (Пісн. 8:7).

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ

Бесіда:

У скільки років людина може закохатися?

У скільки років людина може полюбити по-справжньому?

Як на вашу думку, почуття, яке є у вас сьогодні, — це «оригінал» чи «підробка»?

Чи буває любов з першого погляду?

Чи сваряться люди, які люблять одне одного?

Учні читають та обговорюють розповідь Коліна Уркхарта «Правильний час».

Правильний час

Хлопець глянув на гору. Вона, здавалося, височіла просто над ним і була такою величною та непорушною.

— Можна, я підіймусь на цю гору? — запитав він свого батька.

— Чому ти цього хочеш? — почув хлопець зустрічне запитання. — Ти ще дуже юний. Ти не розумієш, як це небезпечно.

Хлопець був розчарований.

Збігали роки, а він усе дивився на цю гору, з нетерпінням чекаючи часу, коли стане достатньо дорослим, щоб звершити сходження...

Одного разу він рушив і почав підніматися на нижні схили. Минуло небагато часу, як хлопець зрозумів, що йти надто важко і він змушений повернутися додому, визнавши поразку. Його мрія знову залишилася нездійсненою.

— Чому ти такий засмучений? — запитав батько.

— Я намагався зійти на гору, — відповів син, — проте недалеко я дійшов.

Батько обійняв хлопця за плечі...

— Хіба я не говорив тобі, сину, що підніматися на такі гори небезпечно й важко? Це завдання надто складне для людини твого віку.

— Але я хочу піднятися на цю гору, — наполягав хлопець.

— Ти піднімешся, — переконливо сказав батько, — але не зараз. Коли настане потрібний час, я поведу тебе, і ти зійдеш на цю гору разом зі мною. Почекай, доки приїде час, сину.

Висновок

Коли наше почуття засноване не на умовах, які хтось повинен виконати, а на рішенні присвятити себе іншій людині, — ось тоді ми готові любити по-справжньому. На це потрібна зрілість духовна, моральна й фізична. І не варто прискорювати події. Краще думати про Того, Хто дає нам любов, без Кого життя на землі не мало б сенсу. Бог є любов. Він один може навчити нас любити по-справжньому. Якщо покладатимемося лише на свої емоції та почуття, а в Бога не будемо просити поради, то легко можемо згрішити. Тому сьогодні, як ніколи, актуальні слова апостола Павла: «Примиріться з Богом!» (2 Кор. 5:20) і Він благословить вас, й у виборі супутника життя також.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.

1. Вивчити ключовий вірш.

2. Написати твір на тему: «Чи може любов бути гріхом?»

ХРИСТІЯНСТВО ПРО ДОШЛЮБНІ СТАТЕВІ ВІДНОСИНИ

Виховна година для 9 класу

Автор Катерина Ридош, студентка 4-го курсу Національного університету «Острозька академія», спеціальність релігієзнавство

Мета

Освітня: розглянути негативні наслідки, до яких призводять дошлюбні статеві відносини; розповісти на основі Біблії про важливість утримання від розпусу.

Виховна: виховувати почуття цнотливості.

Розвиваюча: розвивати вміння відстоювати власну позицію.

Обладнання: прозорі склянки, вода, фарба для води.

Література

1. Біблія.
2. Чому я вибираю стриманість? // <http://dyvensvit.org/adam-i-jeva/170-adam-i-jeva-statti/1768-chomu-ja-vybyraju-strymanist>.
3. Дошлюбна чистота — шанс на щастя чи занадто вимогливий ідеал? // <http://www.rcs.org.ua/article/4>.

ХІД ЗАХОДУ

1. Бесіда

У сучасному світі секс до шлюбу пропагують ЗМІ та суспільство. Можемо почути про безліч позитивів дошлюбних стосунків, тому й нерідко складається враження, що негативів цього немає взагалі. І якщо в минулому дотримання дошлюбної чистоти вважалося честю, обов'язком, то зараз можемо почути, що це немодно та неактуально. Але хто диктує моду? І чи варто ризикувати своїм щастям заради того, щоб слідувати нав'язливій моді?

Кожна людина в житті прагне щастя. Здійснюючи певні вчинки, ми сподіваємося, що вони принесуть нам користь. Сьогодні поговоримо, чи актуальною для сучасної молоді є дошлюбна чистота й чого нам може коштувати нестриманість. У будь-якому разі — вибір за вами.

2. Рольова гра

А). З класу запрошується дівчина. Вона отримує склянку з прозорою водою (склянка з прозорою водою — символ чистоти, дарованої Богом).

Учитель. Юля закохалася в хлопця і через деякий час після того як вони почали зустрічатись...

Виходить хлопець, отримує склянку з брудною (каламутною) водою.

Учитель. ...провела з ним ніч, але згодом він її покинув.

Хлопець переливає частину каламутної води в склянку дівчини — вода в її склянці стає темною.

Учитель. Через деякий час вона почала зустрічатись з іншим хлопцем, але історія повторилась і вони розійшлись.

Виходить другий хлопець і теж переливає частину брудної води в склянку дівчини.

Учитель. Минає час, і Юля зустрічає хлопця, який їй дуже подобається, й знову віддається йому, через деякий час вона кидає його, тому що розуміє, що не кохає цієї людини.

Третій хлопець теж переливає в її склянку брудну воду.

Учитель. Та нарешті вона зустрічає хлопця, який був призначений їй Богом, але, на відміну від Юлі, він не мав статевого стосунку з дівчатами, тому що чекав свою другу половинку.

Четвертий хлопець має склянку з прозорою водою. Дівчина переливає свою брудну воду в його прозору, вода стає каламутною; склянка лишається в них.

Учитель. Вони одружуються, але Юля постійно живе зі спогадами про своє минуле з іншими хлопцями, які не дають їй спокою.

Б). **Учитель.** Але послухайте ще одну історію. Це молоді люди, які вірили, що прийде час, коли Бог подарує їм одне одного. Вони чекали й берегли себе.

Дівчина і хлопець отримують склянки з прозорою водою. Вони переливають воду одне одному, й вона лишається прозорою.

Питання до хлопців:

Уявіть, що є дві однакові дівчини. Одна з них мала статеві стосунки з декількома хлопцями, інша ні. З якою ви б хотіли одружитися? (Майже всі обирають другу дівчину). Але якщо ви хочете щось вимагати від дівчини, ви повинні самі чинити відповідно.

3. Висновок

У Біблії Господь неодноразово говорить, щоб ми уникали розпусу (1 Тим. 2:9, Кол. 3:5, 1 Кор. 6:16). Ось два приклади того, що написано в Біблії: «А розпустила та нечисті усяка й зажерливість нехай навіть не згадуються поміж вами, як личить святим...» (Еф. 5:3); «Нехай буде в усіх чесний шлюб та ложе непорочне; а блудників та перелюбів судитиме Бог» (Евр. 13:4).

Отож, ми повинні пам'ятати, що за всі наші вчинки будемо відповідати не тільки в цьому житті перед самими собою, але й перед Господом. Бо Його слово — беззаперечний закон.

Сьогодні в лоні християнських церков створюються організації, які пропагують дошлюбну стриманість та вірність у шлюбі. Однією з таких організацій є Рух Чистих Сердеч, який об'єднує молодих людей, що вважають цнотливість Божим даром, а стриманість — шансом на щастя в шлюбі.

Отже, сьогодні ми розглянули з вами тільки частину негативних наслідків, до яких призводять дошлюбні статеві відносини. Ви вільні в своєму виборі й можете обрати один з двох шляхів. Який шлях може принести вам спокій і щастя, ви сьогодні бачили.

БІБЛІЙНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

5 лютого 2011 р. в Києві відбулася конференція з питань християнської етики на тему «Біблійне виховання дітей: проблеми та шляхи їх вирішення», організована Міжнародною громадською організацією «Асоціація християнських медиків і педагогів».

На конференцію зібралися люди, небайдужі до майбутнього України, зацікавлені в духовному та фізичному здоров'ї підростаючого покоління. Прибули представники багатьох областей України, гості з Болгарії та США. Серед учасників конференції — спеціалісти християнської освітньо-виховної сфери: працівники Міністерства освіти та науки України, викладачі Національного університету «Острозька академія», Інституту образотворчого мистецтва та дизайну, Одеського інституту післядипломної педагогічної освіти, Християнського гуманітарно-економічного університету, представники правоохоронних органів України, а також представники закордонних організацій, зокрема Товариства євангелізації дітей.

Мета конференції: обговорення концепції християнської етики в школах і вузах України.

Вікторія Ригуліч

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ СПІЛКИ НАУКОВЦІВ І ОСВІТЯН РІВНЕНЩИНИ

26 лютого 2011 р. у Рівному відбулася перша конференція Християнської спілки науковців і освітян Рівненщини. Спількування колег-християн проходило під девізом: «Ми співробітники Божі» (1 Кор. 3:9).

Фото Валентини Бондарчук

Представники організаційного комітету — О. М. Бондарчук (магістр богослов'я, відмінник народної освіти, завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям»), В. В. Гребенюк (доктор комерції, член вченої ради Академії економічних наук і підприємницької діяльності) і О. А. Сташук (канд. педагогічних наук, доцент кафедри українознавства Рівненського державного гуманітарного університету) — познайомили присутніх із функціями й завданнями Спілки.

Функції:

- молитва, взаємне спілкування, духовне взаємозбагачення;
- обмін професійним досвідом;
- науково-теологічна діяльність;
- юридично-правова діяльність;
- культурно-просвітницька діяльність.

Завдання

1. Систематичне проведення різноманітних заходів (бесіди, дискусії, семінари, конференції).
2. Застосування раціональних форм і методів донесення біблійної інформації в навчальних закладах.
3. Систематичний пошук і апробація нових можливостей духовно-просвітницької діяльності.
4. Створення аргументованих системних рекомендацій щодо вдосконалення служіння церкви.
5. Активна участь у вирішенні духовних проблем у суспільстві.

Учасники конференції мали гарний час для знайомства й обміну досвідом роботи.

Надія Доля

Штрихи до портрета Гілберта Честертона

Одного разу зустрілися на якійсь імпрезі драматург Бернард Шоу й письменник Гілберт Честертон. Оглядаючи Честертон, поглянувши на художого Шоу, мовив:

— Дивлячись на вас, дорогий Бернарде, можна подумати, що Англія голодує.

— А дивлячись на вас, дорогий Гілберте, — мовив у відповідь Шоу, — можна зрозуміти, чому вона голодує.

Так, ці два визначні діячі англійської літератури жили й працювали в один час. Але їхня творчість кардинально різнилась. Якщо у творах Шоу, зокрема, у п'єсах, чітко відчувався революційно-просвітницький дух, то в Честертоні — це філософське осмислення світу й тих процесів, які відбувалися на зламі двох століть. Якщо Шоу відкривав і висміював те, що, на його думку, було ганьбою цивілізованого суспільства, то Честертон давав філософську оцінку процесу й показував причини виникнення цих явищ.

Хто ж він — Гілберт Кіт Честертон, якого знають, здебільшого, завдяки детективним оповіданням про отця Брауна? І що стало причиною, щоб зробити головним героєм пригодницьких оповідань і головним детективом цілого циклу розповідей священика, образ якого заслужено займає своє місце поряд із Шерлоком Холмсом, місіс Марпл та Екюлем Пуаро?

Гілберт Кіт Честертон народився 29 травня 1874 р. в Лондоні в англійській сім'ї. Релігійні традиції в сім'ї були міцними, адже мати майбутнього письменника була дочкою швейцарського проповідника-кальвініста й шотландки¹. Власне бабуся й відкривала світ для малого. Усе те, що доно-

сила ця жінка до свідомості молодого Гілберта, назавжди вплинуло на його світогляд: це і біблійні історії, і шотландські казки, і британські міфи. Тому не дивно, що вже змалечку хлоп'я захоплюється вигадкуванням власних творів. І першим його слухачем був молодший брат Сесіл.

Після підготовчої школи у 1886 р. Гілберт починає навчатися в лондонській школі св. Павла. Ця школа була славна своїми традиціями, тривалою історією й багатьма відомими людьми того часу, які пізнавали ази науки саме в стінах цієї цитаделі освіти. Уже в школі хлопчик пише перші вірші, а згодом і оповідання. І в нього це виходить усе краще й краще. Вінцем того періоду можна вважати присудження Честертону Мілтонівської премії² за поему про відомого місіонера-єзуїта Франциска Ксаверія.

Після закінчення цієї школи Гілберт учить в художній школі Слейда й пізніше вступає до університету, проте не закінчує навчання. У двадцять років, під тиском різних обставин, охолодження стосунків із друзями, певних невдач у навчанні й впливу раціоналізму, Честертон переживає дуже непростий період свого життя. Тут слід зазначити один момент: молодий чоловік жив у час зламу суспільних поглядів, сплеску ма-

теріалізму та критицизму. Саме тоді надзвичайно сильними були нападки на традиційні християнські погляди. Це було спричинено марксизмом, раціоналізмом, поглядами Дарвіна й німецьким біблійним критицизмом. Під шквалом такої агресивної критики багато хто розчаровувався у своїй вірі в Бога і звертався до спиритизму, адже потреба дотичності до духовного світу не зникла, і її задовольняли в такий спосіб.

Не уникнув цієї тенденції і молодий Честертон. Проте ні ці «наркологічні» впливи, ні інші речі не можуть принести полегшення в душу Гілберта. І тоді він звертається до того джерела, про яке він знав ще з дитинства, — до Біблії. І саме на її сторінках, у Книзі Йова, юнак знаходить ліки для душі. Адже ця книга розповідає про страждання людини і про її пошук сенсу своїх страждань у Бога. І, найголовніше, Бог пояснює те, що стається в житті Йова. Власне, це було співзвучним тому, що завдавало духовних мук Честертону. Слова цієї вічної книги відроджують душу молодого митця. І відтоді починається творчий злет Гілберта.

Він багато пише, співпрацює із двома видавництвами, здобуває славу й пошану у творчих колах Лондона й у англійських читачів. Знаючи, як Бог може принести мир у серця людей, він сміливо виступає проти англо-бурської війни³, не вважаючи її засобом вирішення конфлікту. Власне, його творчість здійснила переворот у англійській публіцистиці. У 1900 р. виходить збірка його віршів. У тому ж році він знайомиться з католицьким письменником, поетом і громадським діячем Хілером Белло-

³ Англо-бурська війна (1899–1902) — загарбницька війна Великої Британії проти бурських республік Оранжевої і Трансваалю (сучасна ПАР), одна з перших воєн епохи імперіалізму.

ком, дружба з яким супроводжуватиме його все життя.

Наступного року Гілберт одружується, а 1904 р. публікує свій перший роман «Наполеон Ноттінгхільський». І твори посипались, мов із рогу достатку. Це були і публіцистика, і біографії Шоу, Діккенса, Стівенсона. А 1908 р. виходить один із найважливіших творів Честертоні, «Ортодоксія», — філософсько-релігійний твір, свого роду автобіографія й символ віри автора. На сторінках цієї книги автор аналізує світогляди того часу: матеріалізм, пантеїзм, католицизм і кальвінізм. Але головним у цій книзі є те, що він відкриває читачам дуже близького Творця, Який завжди поряд з нами. Розважаючи про життя і страждання Ісуса Христа, Честертон із глибоким благоговінням пише: «В якомуś надлюдському сенсі Він пройшов через наш, людський, жах песимізму. Світ здригнувся і сонце затьмарилося не тоді, коли Бога розпізнали, а коли з хреста пролунав крик, що Бог залишений Богом». І, роблячи висновок із усіх своїх роздумів, стверджує, що лише християнство може привести до активної етики, громадянської позиції і соціальних змін.

1911 р. він із дружиною переїздить до Біконсфілда, де проживає до своєї смерті. Саме там народжується образ непомітного й дуже скромного католицького священика отця Брауна. Прообразом йому слугував отець О'Коннор, з яким Честертон любив проводити довгі розмови. Саме в цих розмовах письменник усвідомив, на-

скільки глибоко розуміють людські душі служителі церкви, як чітко знають і бачать глибину людського гріха й нездатність без втручання Бога щось кардинально змінити у своєму житті. Саме ці риси й це переконання і знання Честертон уклав у образ отця Брауна.

1922 р. письменник вступає в лоно католицької церкви. Це був свідомий вибір зрілої людини. (Слід сказати, що католики складають значну меншість на британських островах.) Значну роль у прийнятті цього рішення відіграли розмови як із його другом Беллоком, так і спілкування із О'Коннором. Хрестив Честертон монах-домініканець Вінсент МакНабб. Власне, ця подія була логічним завершенням як літературної творчості, так і духовних пошуків письменника. У своїй «Автобіографії» він пише, що поет не може просто черпати натхнення в природі, якщо не пов'яже її з Богом. А якщо зникає думка про Бога, про свідому мету творіння, то прекрасний і мальовничий пейзаж нічим не відрізняється від сміттевої купи. Саме в покаянні перед Богом Честертон вбачає зміни й сенс свого подальшого життя. «Таїнство покаяння дає нам нове життя і примирює нас зі світом, але не так, як примирюють оптимісти й поборники насолоди. Радість дається не дарма, вона обумовлена розкаянням. Іншими словами, ціна їй — істина, або, якщо хочете, реальність. Ми повинні побачити себе такими, які ми є. Коли так бачать лише інших, це називається реалізмом».

У цьому ж ключі він пише про «Св. Франциска Ассизький» («St. Francis of Assisi», 1923) і «Св. Фома Аквінський» («St. Thomas Aquinas», 1933). Свої соціологічні погляди Честертон виклав у працях «Що трапилось зі світом» («What's Wrong with the World», 1910) і «Контур здорового глузду» («The Outline of Sanity», 1926).

В останні роки життя автор багато подорожує й виступає на радіо в Європі, Америці, Палестині. Пише ще один теологічний твір «Ось це» (1929). Незмінним лейтмотивом його промов є те, як Бог працює в життях людей. Того ж року, відвідаючи Ватикан, він стає лауреатом ордену святого Григорія Великого. На той час він має звання почесного доктора наук університетів Единбурга, Дублінга й Нотр-Дама. 14 червня 1936 р. Гілберт Честертон пішов до Того, в Кому черпав усе своє натхнення й сили для життя.

Він пішов із життя перед періодом світової скорботи: часом, який показав світові плоди матеріалізму й використання грубої сили, що чинила звірства в ім'я «світлого майбутнього». Він не побачив жажі безбожного винищення цілих народів і смертельних судом Європи, що ледь не захлинулася від крові Другої світової війни. Але саме тому слова цього митця звучать як застереження для майбутніх поколінь. І все його життя свідчить нам про те, що без непохитної віри в Бога, як Законодавця і Суддю, світ не має шансу розплутати плетиво своїх же бажань, помилок і гріхів...

Олег Блощук

Вислови Г. К. Честертоні

Ніколи не ламайте паркан, не дізнавшись, навіщо його поставили.

Справа не в тому, що світ став набагато гіршим, а в тому, що висвітлення подій стало набагато кращим.

Виховання дітей цілком залежить від ставлення до них дорослих, а не від ставлення дорослих до проблем виховання.

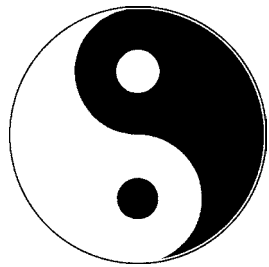
Найважче дійсно любити те, що любиш.

Психоаналіз — сповідь без відпущення гріхів.

Надія — це вміння боротись у безнадійній ситуації.

¹ У Шотландії, як і Швейцарії, панівне місце займає реформаторська гілка християнства, тоді як в Англії — англіканство (державний вид протестантської церкви).

² Джон Мільтон (1608–1674) — англійський поет, прозаїк, релігійний та політичний діяч, відомий епічною поемою «Втрачений рай».

Словосполучення «фен-шуй» перекладається з китайської як «вітер-вода». Це поняття з'явилося в Китаї у IX ст. для позначення напрямку, послідовники якого стверджують, що їхньою метою є відновлення гармонійних відносин людини з собою та оточуючим світом.

Практично це досягається налагодженням правильного руху так званої животворної енергії «цї», яка нібито пронизує все живе. Вона буде правильно рухатись, якщо будувати своє житло лише в певному місці, відповідно до вашого знаку зодіаку, розміщувати меблі також відповідно до енергетичних потоків тощо. Послідовники фен-шуй стверджують, що саме від правильної циркуляції цієї енергії залежить особисте щастя людини, її взаємовідносини з іншими, кар'єрне зростання та матеріальний достаток.

У середньовічному Китаї секрети фен-шуй зберігалися в суворій таємниці. Вони були доступні лише панівній верхівці: імператорам, аристократам та багатіям. Сьогодні фен-шуй — це стиль життя багатьох азіатських країн. У Гонконгу, Сінгапурі, Тайвані до майстрів фен-шуй звертаються не тільки окремі люди, які шукають гармонію й удачу в своєму житті, а й окремі корпорації. У Китаї фен-шуй приділяється настільки велика увага, що без консультації зі спеціалістами й без урахування всіх вимог цього вчення не будують навіть сучасні бізнес-центри та наукові лабораторії.

Широке розповсюдження отримав фен-шуй і в західних країнах. Його проникнення в європейську й особливо американську культури почалося ще в XIX ст., але особливу популярність фен-шуй завоював у 70–80-х рр. минулого століття, разом із східними філософськими та містичними вченнями, бойовими мистецтвами, нетрадиційною медициною.

В останні роки захоплення фен-шуй дійшло й до пострадянських держав. Цьому сприяє масова «фен-шуйська» істерія, яка заповонила й нашу країну. Література з фен-шуй широко представлена в книжкових

Фен-шуй

магазинах. В інтернеті йому присвячені різноманітні сайти. У популярних телевізійних програмах часто дають поради консультанти з фен-шуй. У крамницях є спеціальні відділи, де можна придбати різноманітні талісмани та інші предмети, які використовують у фен-шуй.

Узагалі можна сказати, що фен-шуй сьогодні в моді. Але наскільки глибоко ті, хто ним захоплюється, розуміють природу цього явища?

Отож, що ж таке фен-шуй?

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Існує легенда, згідно з якою китайський імператор У Ся, перший із трьох міфічних імператорів Китаю, проводив зі своїми підданими роботи на річці Хуанхе. В один момент із річки виповзла велетенська черепаха. Це було хорошим знаком, оскільки в ті часи вважали, що під панциром черепах живуть боги. Коли ж імператор придивився, то побачив на спині черепахи правильний магічний квадрат, утворений лініями панцира. У ньому сума чисел у кожному із вертикальних, горизонтальних рядів та діагоналей дорівнювала 15.

Роздуми над лініями на панцирі привели до створення знаменитої «Книги перемін» — Іцзин, китайської астрології, нумерології та основ китайської філософії. Саме на цьому фундаменті побудований і класичний фен-шуй.

Фен-шуй є одним із напрямків китайської даоської релігійної традиції. У буквальному перекладі «дао» означає — шлях. Не дорогу чи напрямок руху, а саме життєвий шлях, місце людини в житті, її долю, зв'язок із оточуючим світом. Поняття «дао» в чомусь схоже з індійською «кармою».

Напевно, ви бачили круг, у який вписані дві фігури, схожі на дві коми.

Одна з них «янь» чорна з білою крапкою, а друга «їнь» — біла з чорною крапкою. Символ «їнь-янь» — це даоський символ всесвіту, знак рівноваги, взаємного доповнення й проникнення.

Даоси вірять у існування енергії «цї», яка розповсюджується скрізь. «Цї» людини — це дух, який керує її діяльністю. Надмір чи недостатність «цї» в тілі визначає здоров'я та життєдіяльність людини. У даосизмі матерія та дух єдиносущі, вони існували завжди й не знали Творця. Даоси прагнуть злитися з «цї» і так отримати безсмертя. Слід зауважити, що даосизм учить не управляти природою, а скоріше, віддавати себе їй. Мета — не змінити світ, а злитися з ним. Звідки даоси дізналися про «цї»? Через медитації в результаті містичних просвітлень.

У сучасному Китаї лікування за допомогою «цї» давно отримало офіційне визнання й широко застосовується. Поняття «цї» лягло в основу багатьох систем оздоровлення, не обходяться без нього й бойові мистецтва.

Звичайно, у фен-шуй «цї» займає одне з головних місць серед джерел гармонії й засобів її досягнення. У книгах з фен-шуй можна зустріти фрази не тільки про рух «цї», але й про примановання та відлякування, ніби про живу сутність або про якогось духа.

Таким чином, теоретична база фен-шуй ґрунтується на релігійній доктрині даосизму. Чи має це щось спільне з християнством? Однознач-

но — ні! Для цього достатньо порівняти їх віровчення.

Християнство є монотеїстичним, даосизм — пантеїстичний.

Християнство сповідує Бога-Творця, у даосизмі Бога взагалі немає.

Для даоса космос є Бог і Бог є космос. Ідея створення світу з нічого, яку сповідує християнство, також заперечується у даосизмі.

У даосизмі немає ідеї безсмертної душі, яка є в християнстві.

Даос сприймає світ як неперервний процес перетікання одних форм енергії «цї» в інші. Цей процес вічний і безособовий.

За висловом Ліліан Ту, популярного гуру сучасного фен-шуй, «найкращим підходом у використанні фен-шуй є розвиток істинного благоговіння перед енергіями Землі й перед самою Матір'ю-Землею». А хіба християнин не повинен благоговіти лише перед Богом, а землю берегти?

Викликають сумнів і головні цілі фен-шуй, які з погляду християнського віровчення можна класифікувати просто як користюлюбство! Християнство не проти матеріального благополуччя, але не ставить його собі за мету. Християнин шукає перш за все Царства Небесного: «Яка ж користь людині, що здобуде весь

світ, але душу свою занапастить? Або що дасть людина взамін за душу свою?» (Мт. 16:26). А ідея всепоглинаючої зосередженості на досягненні багатства, яке досягається за допомогою фен-шуй, християнству просто ворожа.

У фен-шуй використовуються медитативні практики, елементи шаманства, які повністю несумісні з християнством.

Які висновки можна зробити з того, що ми дізналися про фен-шуй?

До науки фен-шуй не має ніякого відношення. Основи його лежать у релігійній доктрині даосизму. При цьому, якщо даоси прагнуть злиття з енергією «цї», сучасні послідовники фен-шуй явно намагаються нею маніпулювати.

З християнством фен-шуй несумісний. Це типове марновірство.

А тим, хто цікавиться ним та дотримується всіх порад, можна адресувати слова зі Святого Письма: «Цурайся нечистих та бабських байок, а вправляйся в благочестя» (1 Тим. 4:7).

Наталія Зайчук, 1968 р. н., закінчила Рівненський державний інститут культури, бібліотечно-бібліографічний факультет. Заміжня, має двох дітей.

Друзі, будьте пильні! Не купуйтеся на рекламу та красиві слова й обіцянки!

Перш ніж зануритися в нове модне вчення, подумайте: чим ви збираєтесь займатись? Кому ви починаєте служити?

Коли бачиш, що фен-шуй займаються невоцерковлені люди, розумієш, що людина завжди прагне до загадкового й таємничого. Але стає дуже сумно, коли бачиш, як люди суміщують християнство та фен-шуй, та ще й ображаються або обурюються, коли намагаєшся пояснити, що це неможливо поєднувати.

Як виявляється все легко й просто! Не потрібно працювати над собою: каятись у своїх гріхах та молитися, постувати та причащатися, виконувати Божі заповіді. Потрібно просто придбати в крамниці й повісити на стіні картинку з відповідними символами, розмістити в «правильних» місцях фонтанчики, фігурки тварин, божка хоттея, свічки... — повірити у все це й чекати, коли на тебе звалиться з небес удача, багатство та ще й сім'я укріпиться, стосунки з дітьми налагодяться.

...Як спритно відводить нас лукавий від Бога і Його заповідей. Навчійтесь розпізнавати його хитрощі. Бережіть чистоту душі та здоровий глузд.

Із шкільного курсу фізики ви, ймовірно, пам'ятаєте, що в кожній дії є протидія. Питання: а який же зворотний бік медалі під назвою фен-шуй? Чи готові ви розплачуватися за сумнівне задоволення потішити своє самолюбство відчуттям причетності до чогось таємничого, відчувши себе «господарями» своєї долі? Згадайте слова Ісуса Христа: «Ніхто двом панам служити не може, — бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматися одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні» (Мт. 6:24).

Наталія Зайчук

Що таке порнографія

Як і будь-який інший гріх, заохплення порнографією є пороком, який увійшов у світ і в людські серця разом із гріхопадінням перших людей. Як і будь-який інший гріх, порнографія для когось стала тим, що задовольняє «пожадливість тілесну, і пожадливість очам, і пиху життєву» (1 Ів. 2:16), стала тим плодом, який люди постійно зривають з дерева пізнання добра і зла, але так і не можуть сказати: «Досить», а лише: «Давай, давай!». Однак порнографія, як і будь-який інший гріх, ніколи не принесе вічної насолоди тому, хто нею наповнює свою душу. Наявність цього гріха в житті, як і інших, свідчить про те, що нам не вистачає для насолоди вічного Бога.

Мабуть, кожен винахідник очікує, що його творіння принесе йому славу, владу або гроші, яких ніколи не вистачає. Але Бог вічно щасливий, і тому в Нього нема того, чого б Йому не вистачало. Якщо для пересічної людини бути другом свого кумира честь і велике щастя, то чи не повинна дружба з Богом приносити незрівнянно більше задоволення, адже Його слава незрівнянно більша від усіх, ким ми захоплюємося на землі? Бог потрібен нам, бо ми цілком і повністю залежні від Нього, а не навпаки. Інтерес до порнографії — свідчення нашої залежності не від Нього, а від дешевих заміників, що є мерзотою в Божих очах.

Гріхозна суть порнографії стає ще очевиднішою, коли пригадати те, що Бог зробив з наготою перших людей. Одразу після гріхопадіння люди почали прикривати те, що раніше не викликало ніякого сорому. Вони це робили за допомогою листя фігового дерева, а Господь замість нього дав їм інший, шкіряний одяг. Творець Адама і Єви, шлюб та інтимних стосунків одягнув першу пару, щоб захистити їх від страху. Страх стискав їхні серця в очікуванні, що хтось побачить слабкі місця і вразить їх. Небесний Батько дозволив відкривати свою наготу чоловікові та жінці в шлюбі, де серця кожного захищені шлюбним завітом, де двоє — одне тіло. «Бо ніколи ніхто не зненавидів власного тіла, а годую та гріє його» (Еф. 5:29).

Зараз усе рухається в протилежному напрямку. Якщо раніше грішникам було соромно роздягатися, то те-

пер соромно одягатися. Є й такі поклонники тіла, які піднімають порнографію на рівень мистецтва, цінуювальниками якого самі й стають.

Якщо ми любимо Бога, то нам буде байдуже, що про нашу любов до Нього думають інші. Так само, як і закоханим парам байдуже, що про їхню любов думають інші. Консервативність зовнішнього вигляду має впливати саме з консервативності біблійної любові, яка за своєю природою є божественною, а тому — чистою, святою, жертвовною, бо такий Бог. Але тим грішникам, які не мають ні краплі Бога в собі, ніколи не зрозуміти краси Божої любові, від якої захоплює подих, бо вона для них незрозуміла, як і Сам святий Бог. Божа святість ясніша від сонця, бо її проміння проникає у все і не дає тіні. У ній немає нічого нечистого. Навіть ангели, які возносять Богові хвалу, прикривають своє обличчя й ноги від світла Божої святості, щоб бути поряд з Джерелом, що б'є шаленим, нестримним потоком.

Отож, хто з нас не побоїться плювати в славне Боже обличчя, намагаючись знайти насолоду в порнографії? Хіба Його немає там, де ми одні? Хіба Він не більший від батьків, рідні та друзів, від яких ще можна приховати свій гріх? Хіба Він не всюди?

Ті, хто знаходить замилювання в порнографії, не можуть водночас шанувати й любити Бога. Чоловік не може любити свою дружину й спати з іншою. Порнографія — це зрада. Зрада Богові, а потім і людям.

Порнографія починається не з «пташки», яка пролітає над головою, а з «гнізда», яке звив гріх у людському серці. Мислення людини, сконцентрованої на собі, обов'язково захоче того, що може породити людське «Я». Очі її будуть бачити поживу здалеку, як і очі хижака, що полює на здобич.

Для тих, хто особливо слабкий, уже немає різниці, у яке пір'я одягнені «пташки» і як вони себе ведуть. Образи в таких серцях повстають один за одним, і цьому брудному потоку думок немає ніякого опору, доки пожива не

втрапить свій смак і не захочеться чогось іншого або більшого.

Небезпека порнографії полягає ще й у її жакливих наслідках. Біда неодруженої людини в тому, що вона віддає своє серце комусь, а не Богові, і, відповідно, не береже його для тієї половинки, яку Бог обрав для неї. Кожного разу гріх виринає шматок серця і робить його дедалі слабкішим і більш невірним. І ця невірність неминуче виявлятиметься. Коли така людина вступить у шлюбний завіт, їй буде важче стати одним цілим зі своєю дружиною (чоловіком), важче, маючи «всі ті образи» в голові, будувати сім'ю з реальним Божим образом.

Біда одруженої людини, яка захоплюється порнографією, також у тому, що вона порушує вірність і руйнує себе, але разом з тим «вимивається» фундамент подружжя і стіни дають тріщину: скоро ще одна сім'я подасть на розлучення. І, можливо, ще одні діти залишаться без батька чи матері. Порнографія, як захворювання на рак, уражає один орган, але поступово вмирає весь організм.

Який вихід?! Де він?! — У ті ж двері, тільки у протилежному напрямку, від темряви до світла!

По-перше, Ісус Христос говорить: «Я — дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14:6). Ісус стверджує: «Я — двері...» (Ів. 10:9). Ісус говорить: «Я Світло...» (Ів. 8:12). Отож, вихід, дорога, правда, життя, двері та світло — одні, як і один Ісус Христос. Немає інших шляхів до свободи, як тільки Ісус Христос. Свобода в серці, де народився Христос. Чи народився Він у вашому серці? Ми ж розуміємо, що доки тіло паралізоване, людина не підніметься. Так само, доки Ісуса Христа немає в серці, ніхто не має

сили боротися з гріхом і перемагати гріх, бо гріх переміг лише Христос.

По-друге, будуйте міцну стіну навколо свого серця. Складіть завіт із вашими очима, щоб не шукати того, що вам не належить. Буквально відвертайте свій погляд, дивіться в інший бік, навіть коли щось саме собою з'явиться перед вами, коли ви й не шукали.

По-третє, будуйте ще одну стіну... Беріть у полон усяку думку, що починає формувати у вашому розумі той образ, який вам не належить. Не дозволяйте собі мріяти про те, про що не дозволив би собі мріяти Сам Христос. Дуже добре допомагає молитва, коли знову оновлюємо своє покаєння перед Богом і нагадуємо собі про ту свободу, яку маємо в Ісусі, Божому Сині.

З часом, коли Бог благословлятиме перемогами, ви зможете помітити, що ваш подружній партнер стає все привабливішим. А неодружені будуть шукати щастя в Бога, і коли настане той славний день зустрічі зі своєю половинкою, вони зможуть бути закоханими, а тому й вірними настільки, наскільки зберегли Богом даровану чистоту.

Артем Приступа

Хвороби Венери... або Поклоніння сучасного світу

Венеричні хвороби, хвороби Венери... На честь цієї богині (лат. — *Venus*; род. відм. *Veneris*) названий цілий букет хвороб, що передаються статевим шляхом. Термін «венеричні хвороби» запропонував 1527 р. французький учений Жан де Бетанкур, вказуючи у самій назві причину їхнього виникнення. Хвороб цих немало, варто лишень глянути у медичний довідник. Та на сьогодні істерія навколо СНІДу закрила всі інші неприємні наслідки безсистемної та непорядкованої статевої поведінки людей. І саме ця істерія породила, власне, боротьбу із наслідками (як от — за життя ВІЛ-інфікованих, за правильне ставлення до них тощо), а відсунула на задній план ті причини, які призвели до подібних наслідків. Проте, забуваючи про головне заради сьогодиншнього порятунку хворих, будемо займатись тільки тим, що постійно зриватимемо верхки бур'яну, не викопуючи корінь. Адже ці хвороби є наслідками способу життя людей. А спосіб життя базується на тому, у що ми віримо і що є пріоритетом нашого світогляду.

Трішки історії. Римська богиня Венера була богинею весни, садів та городів. Проте із плином часу й еллінізацією самої римської культури Венеру почали асоціювати із грецькою богинею кохання Афродітою. Їй почали присвячувати храми й місця зі священними деревами. Найвідомішим місцем поклоніння був храм у Сіцилії на горі Еріцін. У грецькій культурі ця богиня мала багато імен. І дуже часто її називали Гетерою чи Порнео, а жриці, які служили в цих храмах, займалися храмовою проституцією. Тобто подорожній, який хотів поклонитися богині, приходив у храм і за дрібну монету мав статевий акт із жрицею. І ця дія зараховувалася як акт поклоніння.

Тут потрібно зазначити один факт. Будь-яка релігія у своїй суті має вплив і відображається в статевому житті людини. Наша моральність у стосунках із протилежною статтю завжди буде відображати ту систему релігійних поглядів, якими ми керуємось. Чи первіснообщинний лад, де процвітав проміскуїтет¹, чи антична релігія із поняттям того, що боги Олімпу сходять на землю кохатись із земними жінками, чи богиня фінікійців Астарті — богиня пристрасті й хтивості, чи ще інші боги й богині, — всюди присутній момент статевих стосунків як частини поклоніння.

¹ Проміскуїтет — стадія нічим не обмежених статевих зносин у первісному суспільстві перед виникненням будь-яких норм шлюбів і форм сім'ї.

Десять заповідей не оминають і цю сферу людського життя. Адже заповіді — це ті постанови, на яких має будуватися життя будь-якої людини. І через них Бог указує і те, яким має бути статеве життя людини, яка каже, що вона вірить у Бога Біблії як свого Господа. Бо через статево життя ми теж виражаємо поклоніння Богу. Адже утримання себе в чистоті та святості, присвячення себе лише одній жінці (чоловікові) на все життя, розбудова стосунків між чоловіком та дружиною на всіх рівнях їхнього життя — це ті невід'ємні елементи поклоніння Богу, які Він Сам зазначає у Своему Слові. І якщо кажемо, що багато людей у нашій країні живе непорядкованим статевим життям, то це свідчить лише про те, що в нашій «християнській» країні об'єктом поклоніння є не християнський Бог, а вшанування своїх егоїстичних бажань. Адже, таким чином, стверджуємо, що у сфері свого статевого життя я буду сам вибирати лінію поведінки, незалежно від того, хто і що мені каже.

Але Бог осміяним бути не може. Тому що закони, записані в Біблії, мають у своїй суті духовну основу, тобто вони базуються не на нашому розумінні, а на значенні, яке вклав у них їхній Творець. Тому, як наслідок розпусу, сьогодні квітне букет венеричних хвороб. І вони — наслідок поклоніння сучасному «богу». І цим богом є наше «его». Людину змалечку привчають до того, що вона чогось варта, вона мусить це мати, це її приватне життя, це її рішення, ніхто нікому не може нічого вказувати тощо. І люди виростають у культурі поклоніння власному «я». Це проявляється й у тому, як люди ставляться до тих слів, які каже їм Бог. «Це можна розуміти по-іншому», «я не хочу так жити», «я варта більшого!», «у сучасному світі так ніхто не живе!» — це лише невеликий перелік тих фраз, які звучать у відповідь на заклик привести своє життя у відповідність із Словом Божим.

Тому не дивуймося, що, незважаючи на величезні кошти, які виділяють на подолання цих хвороб, нічого не змінюється на краще, а, можливо, і погіршується. Бо спочатку слід навчити людей, що Бог не лише в церкві чи у визначені святкові дні діє в нашому житті, а перебуває поряд із нами кожної миті. Що поклоніння Богові — це не лише молитви й побожний вираз обличчя, а життя, яке будується на вічних принципах. Лише після цього ситуація почне змінюватись, і будуть урятовані ті десятки тисяч людей, що свою цноту приносять у жертву богам сучасності.

Олег Блошук

Артем Приступа, 1991 р.н., — навчається на факультеті журналістики Міжнародного економіко-гуманітарного університету в м. Рівне, працює в МГО «Надія — людям».

Народжена

Мода змінюється. Те, що було писком моди в ХІХ-ХХ ст., зараз має кумедний і незграбний вигляд. Змінюються стилі, довжина сукні, висота й товщина підборів... Змінюється все. Але в усі століття залишається незмінним одне: жінка завжди прагне бути гарною. Що ж таке краса?

Краса майже синонім Божої слави

Краса — один з найбільших проявів Бога. Людині, створеній за Його образом і подобою, властиве прагнення краси, властиво проявляти себе через прекрасне. Очевидно, через те людина й прикрашає своє житло, ділянку навколо будинку й себе саму. Тільки людина здатна бачити красу й насолоджуватися нею. Коли ми милуємося чудовими краєвидами, тендітним метеликом, яскравим оперенням птаха або такою граціозною твариною як кінь чи олень, ми захоплюємося красою Божого творіння, тому що в нас закладене відчуття краси. Бог виявляє Себе через красу Свого творива.

ЩО НАПИСАНО В СТАРОМУ ЗАВІТІ

Господь створив усе прекрасним, а шедевром Його творіння була жінка. «І Бог на Свій образ людину створив... як чоловіка та жінку... І побачив Бог усе, що вчинив. І ото, — вельми добре воно!» (Бут. 1:27, 31).

Бог не засуджує, а навпаки, високо цінує зовнішню красу: Сара була такою гарною, що Аврам боявся, що інші чоловіки вб'ють його, щоб заволодіти його дружиною (Бут. 12:11–12); Ребека була «вельми вродлива з обличчя» (Бут. 24:16); Авігаїл була «доброго розуму та вродлива» (1 Сам. 25:3); Естер була «хорошої пошти та вродливо вигляду» (Ест. 2:7) тощо.

Біблія неодноразово згадує про те, що жінки тих днів користувалися косметикою, щоб підкреслити свою красу, наприклад, Естер причепурювали дванадцять місяців, це був установлений порядок для жінок (Ест. 2:12). Для більшої краси єврейки використовували різні засоби: мазі, масла, парфуми, рум'яна, білила (Пісн. 4:14).

У жінок головною прикрасою були сережки із золота, срібла, слонової кістки, часто з коштовними каменями (Вих. 32:2; Чис. 31:50). В Ізраїлі відомі з найдревніших часів намиста, кулони, ручні й ножні браслети, персні. Їх виготовляли зі срібла й золота, прикрашаючи відшліфованими дорогоцінними й напівкоштовними каменями. Зі слонової кістки робили гречені, брошки, вази, скриньки для зберігання косметики.

Коли Мойсей виводив ізраїльтян з Єгипту, то вони взяли з собою свій найкращий одяг і прикраси. Біля гори Синай, поки Мойсей розмовляв з Господом, ізраїльтяни, зібравши свої прикраси, розплавляли їх і відлили золотого тельця. Однак, покавшись у своїй невірності Господу, «...приходили ті чоловіки з жінками, кожен щедросердий, і приносили гачка, і носову сережку, і персня, і сережку, всякі золоті речі, та все, що людина приносила, як золоте

бути гарною

приношення для Господа» (Вих. 35:22). Зібраним золотом і коштовностями ізраїльські майстри прикрасили скинію.

Усе вищезгадане доводить, що жінка за всіх часів прагнула оточувати себе гарними речами й бути модною. Але є два «але»:

- ♦ не потрібно сліпо підкорятися моді;
- ♦ прагнення «крокувати в ногу з часом» не слід робити всепоглинаючою метою.

ЩО НАПИСАНО В НОВОМУ ЗАВІТІ

Нетлінна краса

Ісус Христос проголошує важливий принцип переваги небесних цінностей над земними: «Чи ж не більше від їжі життя, а від одягу тіло?» (Мт. 6:25).

Апостол Павло так звертається до жінок: «Так само й жінки, — у скромнім убранні, з соромливістю та невинністю, — нехай прикрашають себе не плетінням волосся, не коштовними шатами, але добрими вчинками, як то личить жінкам, що присвячуються на побожність» (1 Тим. 2:9–10). Слово «прикрашати» походить від грецького «космео», що означає «упорядковувати». У цьому тексті Павло не забороняє жінкам прикрашати себе, а радить їм приводити свій зовнішній вигляд у порядок.

Кожна християнка повинна мати такі духовні якості, які зроблять її здатною самостійно приймати правильні рішення щодо її одягу й прикрас, а не світ повинен їй указувати, що вона повинна одягати. Отже,

- ♦ перший принцип: порядок у зовнішньому вигляді;
- ♦ другий принцип: зовнішній вигляд жінки визначають якості її серця.

Духовні якості

Апостол конкретно називає ці якості: соромливість і цнотливість.

Соромливість (грецькою aidous) — це почуття сорому або честі, скромність, благоговіння, повага до інших. Це риса серця, що робить його здатним розуміти й уникати того, що ганебно. Це унікальна риса, притаманна християнському характеру благочестивої жінки, яка своїм одягом не прагне привернути увагу до свого тіла, але прикрашає себе з почуттям поваги до інших. Її вбрання не говорить про сексуальну розбещеність і чуттєвість, що нерідко диктують деякі тенденції в сучасній моді.

Одне із значень грецького слова sofrosuneis, яке перекладено як цнотливість, — «здоровий глузд». Воно вказує на здатність християнки тверезо мислити, на її самодисципліну, вміння контролювати себе щодо одягу та прикрас.

Істинна краса

Павло закликає жінок-християнок концентруватися на своїх внутрішніх красі, яка є найкращою прикрасою для тих, хто шукає благочестя. Джерелом і засобом досягнення цієї краси є, насамперед, їхні добрі справи.

Одного разу я познайомилася з жінкою, зовні схожою, м'яко кажучи, на казкового персонажа, яким лякають маленьких дітей. Гачкуватий ніс, випнута щелепа, окуляри з величезними скельцями, рідке безбарвне волосся і такі ж безбарвні очі. Це знайомство відбулося в одній із лікарень, де лежали мами із застудженими крихітками. Жінки в палаті цуралися її, я ж вирішила поспілкуватися з нею. Жінка виявилася розумною, милою й чарівною. Через півгодини я перестала помічати її вади. Незабаром вона, підбадьорена моєю увагою, стала відвертішою й розповіла, що дітей у неї не може бути, а дочка — прийомна, що незабаром вона всиновить і братиків дівчинки, оскільки батьки в них алкоголіки, жорстоко поведуться з дітьми, забувають годувати тощо. Вона підняла кофтинку своєї однорічної крихітки й показала мені шрами від опіків на животик дитини. «Це її п'яний тато так гасив сигарети», — пояснила жінка. На її очах забриніли сльози, і тепер вони не здавалися мені безбарвними — вони були прекрасні! А на ранок сусідка по палаті повідомила мені, що добре знає сім'ю моєї нової знайомої, що в неї дуже хороший чоловік, що живуть вони дружно, що вона гарна господиня, що симпатичний костюмчик дитини вона в'язала сама. Я не знаю, що тепер робить ця жінка, ми більше не зустрічалися. Але вона завжди була для мене прикладом справжньої краси. Тієї краси, що не в'яне!

Дорогі жінки, краса — це не риси вашого обличчя й не форми вашої фігури. Краса — це те, ким ви є насправді, це те, як ви мислите, як відчуваєте, як реагуєте на те чи інше.

«Не робить спокуси...» (1 Кор. 10:32) за допомогою одягу

Апостол Павло не подає список рекомендованих і заборонених стилів одягу й прикрас. Замість цього він концентрує увагу своїх читачів на належному стані серця християнки, що безперечно здатне зробити її гарною, сформувати її правильне ставлення до вбрання. Віруюча людина, яка зростає в благочесті й праведності, зможе вибрати з різних модних тенденцій такий одяг, що підкреслить її красу та індивідуальність, але не стане «спотиканням слабом» (1 Кор. 8:9).

Чоловіки люблять очима

Головний персонаж однієї з біблійних книг, Йов, робить різке визнання: «Умову я склав був з очима своїми, то як буду дивитись на дівчину?» (Йов. 31:1). Чому Йов був змушений піти на такий крок? Сам Бог сказав, що «немає такого, як він, на землі: муж він невинний та праведний, що Бога боїться, а від злого втікає» (Йов. 1:8). Але, виявляється, і така непорочна, справедлива, богобоязлива людина, що віддаляється від зла, не могла уникнути цієї внутрішньої боротьби!

У Біблії достатньо прикладів, коли, споглянувши на жіночі принади, не встояли такі чоловіки, як Самсон, Соломон, Давид та інші. «Калейдоскоп» чуттєвих образів обертається в чоловічій голові зі скаженою швидкістю. І це все мимоволі! Духовні чоловіки дисциплінують себе, вони суворі до себе. Тому дуже важливо нам, жінкам, зрозуміти, що краще одягатися так, щоб не збуджувати в чужих чоловіках гріховних бажань!

Американська письменниця Шонті Фельдан у книзі «Строго конфіденційно: жінкам про чоловіків» пише: «Абсолютно неосвічені в цьому питанні жінки й дівчата ускладнюють становище чоловіків. Оскільки більшість жінок, на відміну від чоловіків, люблять аж ніяк не очима, вони не усвідомлюють факту свого впливу на оточуючих

їх чоловіків, у що чоловіки, до речі, відмовляються вірити.

Батько одного сімейства запитав мене, навіщо його розсудлива донька, студентка коледжу, крутиться перед хлопцем, який їй подобається, в облягаючому топіку. «Невже моя дочка не розуміє, що робить?» — сказав цей чоловік. «Так, — відповіла я, — не розуміє. Вона знає, що гарна, але навіть не підозрює, що відбувається в голові в цього хлопця. Їй здається, що він думає: «Ой, яка вона чарівна!» І це все, що приходить їй на розум». «Чарівна?! — перепитав уражений батько. — Він же уявляє її роздягнутою!»

Ось про це ми часто й не здогадуємося. Багато жінок просто шукають чоловічої любові й уваги, не розуміючи при цьому, що «увага», якої вони в результаті домагаються, зовсім не те, чого вони прагнули, і що вона не має нічого спільного з любов'ю. Запевняю вас, мами, що ваша юна дочка, якби ви їй пояснили, не буде в захваті від думки, що, надягаючи облягаючий одяг, вона підштовхує своїх однокласників до того, щоб вони уявляли собі її в оголеному вигляді.

На жаль, можу гарантувати, що навіть багато дорослих жінок не уявляють, які думки й образи народжуються в головах вірних одружених чоловіків, коли ті бачать їх у подібних «карколомних» убраннях. Кожній жінці приємно, коли на неї звертають увагу. Але чоловіки не хочуть, щоб ви змушували їх звертати на вас увагу. Ви забуваєте голови вірних чоловіків усякою дурницею й провокуєте їх на негідне ставлення до їхніх дружин. Ми з вами зобов'язані розуміти, як багато залежить від нас, і намагатися зробити все, щоб уберегти чоловіків від спокус.

Секрети жіночої краси

- ♦ Щоб губи були гарними — вимовляй тільки добрі слова.
- ♦ Щоб очі були прекрасними — дивися на людей з любов'ю.
- ♦ Щоб фігура була ідеальною — ділися своєю їжею з голодними.
- ♦ Щоб руки були ніжними й витонченими — однією рукою допомагай собі, а другою — людям.
- ♦ Для гарної пошти — ходи з повною впевненістю, що поруч із тобою йде Сам Господь.
- ♦ Справжня краса жінки в сердечній турботі про інших і прояві добрих почуттів. А з віком така жінка стає ще гарнішою!!!

Матеріал підготувала Алла Алексєєва

Фото Тетяни Артерчук і Анжели Ферар-Кокран

Джерела

Чемякина О. Дело Его — слава и красота // Екклесиаст. — 2008. — №11.

Фельдан Ш. Строго конфиденційно: жінкам о мужчинах. — С.-Пб.: Шандал, 2008. — 224 с.

Алла Алексєєва, 1959 р. н., закінчила живописно-педагогічне відділення Республіканського художнього училища ім. І. Ю. Рєпіна в Кишиневі. Головний редактор і художник журналу для підлітків «Фрегат "Надія"» і для малюків «Фрегатик». Автор низки дитячих книг. Заміжня. Мама трьох дітей.

Неначе пташка...

Раїса Володимирівна Обшарська, 1964 р. н., — педагог із 28-річним стажем. Упродовж 14 років очолює дошкільний навчальний заклад № 1 м. Чорткова Тернопільської обл. Позаштатний кореспондент Чортківського районного радіомовлення, член Національної спілки журналістів України. Автор 11 книг прози і поезії.

Я Богу дякую за все:
За всі земні Його щедроти.
Як день прийдешній принесе
Мені тривоги і турботи,
Здолаю все. Розвію сум,
В життя з надією ітиму
У суєті невпинних дум,
Як сонце, віру я нестиму.
Мої молитви спопелять
Усе гріхове й неправдиве.
Свята Господня благодать
В душі розквітне, наче диво.
А від просвітлення мій шлях,
Як щире золото засяє.
Я славу Богові в піснях,
Неначе пташка заспіваю.

Говорить до людини Бог,
Але вона не чує.
Душа, поділена на двох,
У сутінках ночує.
Добро і зло, як день і ніч,
І важко оцінити
Серед прощальних жовтих свіч,
Як праведно прожити.
Найвища мудрість, наче цвіт,
Захована у серці.
Через потік бурхливих літ
Прозрінням відізнеться.
І дні нещастя пропадуть,
Зотлівши, як вугілля.
Відкриє Бог найвищу суть —
Любов — цілюще зілля.
Той пропаде, хто клав до ніг
Багатства пишні шати,
Коли за вічності поріг
Прийде пора ступати.
Від злота щирого цінніш
На Господа надія.
Гріхи, немов до горла ніж,
А совість, як лелія.
За сонцем новий день гряде,
Життя на сонях схоже.
Усе на порох перейде,
Пребуде слово Боже.

В день дощу

Для подорожніх в день дощу
Я двері відчиняю.
Усіх сьогодні я прошу,
Усіх благословляю.
В моім будинку зібрання
Отих, котрі мандрують.
Для спраглих душ нове вбрання
В молитві приготують.
Засяє барвами мій дім
У квітах веселкових.
Відкриє серце кожен в нім
Для щирої любові.
Ловінням вітру я назву
Мирські мілкі бажання,
Життя для Бога проживу,
Неначе пташка рання.

Просьба

В серці немає миру,
Дух мій гроза жене.
Точать думки сокиру,
Хто ж підмінив мене?

Боже, світи для мене
Променем у пітьмі.
Листя зелене в клена
Наперекір зими.

Отче, не дай гніздитись
В розумі зміям зла.
Буду тобі молитись,
Де би я не була.

Буду просити Бога, —
Світом мене веди.
Дай мені перемогу,
Будь зі мною завжди.

Прозріння

О, не служіть мамоні, юродиві.
Кричить душа, уста ж мої мовчать.
Скупаю серце в теплій, літній зливі.
Піду туди, де сонця благодать.

Серед земного тихого чарунку
Усе не так, усе мені не те.
До Біблії, немов до порятунку,
Я припаду, як рута зацвіте.

Забуду світ спокусливий, гріховний.
З'єднаюся із Господом святим.
І каяття, неначе келих повний,
Я вип'ю, не жаліючи за тим,

Що тлінне і минуче в цьому світі
І справжню цінність втратило давно.
Прозрійте, я благаю, Божі діти,
Знайдіть в любові істини зерно.

Любов'ю змерзлі душі зігрівайте,
Не забувайте Бога ні на мить.
Всевишньому «Осанна!» заспівайте,
Мелодією миру зазвучать.

Дасться тому, хто буде просити,
Бо Всещедрий Небесний Отець.
Лиш не треба ніколи робити
Затверділими ваших сердець.

Бог не милує гордих ніколи,
А смиренним дає благодать.
Хрест життєвий, мережаний болем,
Божі діти терпінням святять.

Кожен день має радість і втому,
Та марнотне й минуче усе.
Боже Царство і райські хорони
Вічний спокій душі принесе.

Фото Оксани Кузьменко, Юрія Тивончука,
Віталія Поровчука

Я дорогами смутку ходила вночі,
Оповита туманом безвір'я страшного.
Темні сили, неначе лихі сіячі,
Мені сіяли терням гріхи попід ноги.

Я боялася впасти, тікала від них.
І для того, щоб в серце мені не проникли,
Помолилася щиро, і гамір їх стих,
І усе навкруги затаїлось, принишло.

Бо з'явилося світло, таке золоте,
Що від нього у мене душа засіяла,
Я відчула, що в тілі у мене росте,
Наче лілія, сила нова, небувала.

Обгорнула мене вона дивним теплом,
Я гріхове минуле навіки забула.
Божий Ангел до мене торкнувся крилом
І Господню опіку в цю мить я відчула.

Впасти на коліна у кутку глухому
У старій каплиці, де нема нікого.
Відігнати думи, клопоти і втому,
Лиш молитись Богу, лиш молитись Богу.

Це Його незрима, нездоланна сила
Підіймає того, хто був у безодні.
Це ж вона Ісуса з мертвих воскресила,
Це ж вона будує світ наш і сьогодні.

І не досягнути розумом людини
Тих чудес небесних таємницю кожну,
Але той безпечний і щасливий нині,
Хто повсюди має охорону Божу.

Як прийде неждано день отой останній,
Коли суд Господній на землі здійсниться,
То ж нехай в безвір'ї нас він не застане,
Помолімся щиро у старій каплиці.

До Скадовська з перемогою

За ініціативи Громадської ради при Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту з питань співпраці з Церквами і релігійними організаціями 18 березня 2011 р. на базі Національного університету «Острозька академія» відбулася IV Всеукраїнська олімпіада «Юні знавці Біблії».

Троє підлітків зі Скадовського р-ну Херсонської обл. подолали шлях у 1000 км, познайомилися з дивом державних вузів України — «Острозькою академією» та повернулися до рідного дому з дипломами переможців. Два перших місця та одне третє — це вам не жарти! Дехто з переможців уперше у своєму житті подорожував поїздом, катався на ескалаторі та бачив вечірній Київ. Огляд історичних пам'яток легендарного Острога — ще одна визначна подія для наших молодих земляків. Адже саме в це місто в XVI ст. князь Костянтин Острозький запросив першодрукаря Івана Федорова, де він і надрукував Острозьку Біблію, першу повну Біблію старослов'янською мовою. А ще — Замкова гора, Бого-явленська церква, Кругла вежа, Мурована вежа... Та все ж дамо слово переможцям Всеукраїнського конкурсу з християнської етики «Юні знавці Біблії». Ось вони:

Ангеліна Володимирівна Кухарчук, Марія Бичковська, Віталій Юскович, Катерина Цяпка, Василь Петрович Гнатів

— семикласниця Марія Бичковська зі Скадовської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3 (учитель Ангеліна Кухарчук) — перше місце;

— восьмикласниця Катерина Цяпка з Антонівської ЗОШ І-ІІІ ст. (учитель Володимир Цяпка) — третє місце;

— дев'ятикласник Віталій Юскович з Шевченківської ЗОШ І-ІІІ ст. (учитель Василь Гнатів) — перше місце.

Із запитаннями до них звернулася голова Асоціації вчителів християнської етики Херсонщини Алла Іванівна Кухарчук.

А. І. Ваші враження від того, що відбувалося в Національному університеті «Острозька академія» в день конкурсу?

Віталій. Особливо вразило ввічливе, доброзичливе ставлення керівництва та студентів до учасників олімпіади. Дуже велика кількість учнів приїхала з різних областей України, щоб показати, на що вони здатні, але один до одного ставились по-доброму.

Катя. Було й хвилювання, і велика несподіванка від такої великої кількості учасників. В очах кожного можна було побачити прагнення перемогти.

Марія. Графік перебування в академії був дуже насиченим. Зранку, в першу чергу, ми помолилися в церкві, розміщеній у самій академії... Мені також дуже сподобалося відкриття конкурсу... І взагалі, все було просто чудово й вражає!

А. І. Що ви відчули, коли ваше прізвище було зачитане серед переможців?

Марія. Коли зачитали моє ім'я, я спочатку навіть не повірила... Йдучи за дипломом, я відчувала добру гордість за себе, за своє місто, за школу...

Віталій. А я відчув здивування та водночас радість! Зрозумів, що, пройшовши нелегкий шлях, все-таки здобув перемогу.

Катя. Я була щаслива і дякувала Богу, що все так склалося.

А. І. Що вам найбільше сподобалося чи запам'яталося під час поїздки?

Віталій. Найбільше запам'яталась екскурсія «Острозькою академією» та визначними місцями Острога, яку для нас на другий день після олімпіади влаштувала Ангеліна Володимирівна Кухарчук (магістрант «Острозької академії», учитель християнської етики Скадовської ЗОШ І-ІІІ ст. № 3).

Катя. Мені в цій подорожі найбільше сподобалась екскурсія в Острозький замок. Стародавні речі викликали гордість за свою країну, за її багатства й цінності. Важливо, щоб молоде покоління зберігало й примножувало цінні експонати. Як можна не хвилюватися біля Острозької Біблії, якій 430 років?

Марія. А мені взагалі було приємно перебувати в «Острозькій академії». В її стінах було закладено стільки духовності й любові людей.

А. І. Ваші побажання для предмета християнської етики.

Віталій. Хотів би, щоб у кожній школі вивчали християнську етику, щоб ставилися до цього предмета не гірше, ніж до інших, адже він такий важливий.

Катя. Розвитку й процвітання. Щоб у кожній школі України діти мали можливість вивчати Біблію, бо ж християнські діти повинні мати знання про Христа.

Марія. Цей урок чи не найважливіший з усіх предметів. Саме цей урок допомагає застерегти людину від помилки всього її життя. Я б дуже хотіла, щоб він розвивався в Україні та в усьому світі.

Після канікул діти знову сядуть за парти. У їхньому розкладі в переліку предметів поряд з математикою, хімією та літературою стоятиме — «Основи християнської етики». Хто знає, може це покоління стане добрішим, чеснішим, вивчаючи предмети духовно-морального спрямування?

Олена Засименко,
голова ГО «Батьківський комітет опіки закладами освіти», м. Скадовськ

Літня практика

Шановні колеги, хочу запропонувати ідею проведення літньої навчальної практики з християнської етики. Вона виникла, так би мовити, випадково. Під час минулорічного Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року з предметів морально-духовного спрямування» мене вразила одна річ. Конкурс проводили в приміщенні НУ «Острозької академії» в будні дні, навчання студентів у цей час продовжувалось, як завжди, було вельми людно. І ось, коли я виходила з академії, а назустріч прямував великий гурт студентів, я мимоволі зупинилась, даючи їм дорогу (за приказкою «від гріха подалі»). Але молоді люди теж зупинились і спокійно чекали, доки я пройду перша.

Дрібниця? Але з таких дрібниць складається наше життя. І тому цей випадок усе не йшов мені з голови. А чому в нас, на півдні, не так? Чому я і всі ми, дорослі, з цим тихенько змирилися? Саме з цієї причини й виникла ідея — на літню практику винести предмет християнської етики, і саме на практиці, а не за шкільними партами, хоч щось зробити в цьому напрямку.

Повага до людей

Здавалося б, коли в школі лунає останній дзвоник, навчання закінчується. Але це не так. Ще півмісяця йде навчальна практика. Отримані в школі знання діти втілюють у життя. Кожен учень бере участь у певному проекті. В Авторській школі М. П. Гузика під час такої практики проектні предмети діти обирають самі — що кому до душі. Про один із таких проектів наша розповідь. А розповідають будуть самі учні.

Рошка Микита: «Ми працювали над проектом з християнської етики на тему «Повага до людей». Спочатку ми відшукали, що про повагу написано в Божому Слові (Біблії), чому треба поважати всіх людей, а особливо людей похилого віку та батьків. Ми навчалися проявляти таку повагу самі й дивились, як проявляють повагу мешканці нашого міста. Ми ходили по місту й брали у різних людей інтерв'ю...»

Руденко Володимир: «Ми зробили багато фотографій, як люди переходять дорогу. І більшість чекає, коли загориться зелене світло. Ми зустріли біля світлофора нашу вчительку з молодшої школи Асауляк Олену Миколаївну. Під час інтерв'ю вона сказала, що теж переходить дорогу тільки на зелене світло й старається подавати дітям тільки хороший приклад»...

Тюленев Максим: «Ми були на пішохідному переході біля світлофорів і брали інтерв'ю в пішоходів. Адже на дорозі особливо важливо поважати водіям пішоходів, а пішоходам — водіїв. Я запитав одну жінку: «Чи зустрічалися вам водії, які їхали в п'яному стані?» Вона відповіла: «Ні». І додала, що ніколи б не хотіла таке бачити. А сама вона переходить дорогу тільки на зелене світло».

Мурга Владислав: «Ми запитали трьох пішоходів, а як чинять вони. І кожен із них відповів, що переходити потрібно тільки на зелене світло. А одна жінка додала, що поспішаючи, вона переходить на червоне світло. Але так робити не можна — це неповага до водіїв».

Кириченко Олексій: «Ще ми були на автостанції. Брали у водіїв та пасажирів інтерв'ю, але не всі люди погоджувались давати інтерв'ю. Мене цікавило питання, як часто молоді люди поступаються місцем в автобусі людям похи-

лого віку. Ми опитали п'ятьох пасажирів, і з'ясували, що частіше люди поступаються місцем».

Алла Кириченко, учитель християнської етики Авторської школи М. П. Гузика, м. Южне Одеської обл., переможець Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року з предметів духовно-морального спрямування 2010» в номінації «Краще знання Біблії»

лого віку. Ми опитали п'ятьох пасажирів, і з'ясували, що частіше люди поступаються місцем».

Духно Ольга: «Після автостанції ми зайшли до міліції. Адже всім відомо, що ставлення до міліціонерів у нас не найкраще. Після розмови з жінкою-міліціонером ми зробили висновок про те, що людей цієї професії потрібно особливо поважати, тому що вони сліdkують за порядком та спокоєм у нашому місті».

Духно Віктор: «Коли ми зустріли двірників, то запитали: «Чи часто ви бачите, що люди погано ставляться до вашої праці?» І ось що відповіла нам одна жінка: «Да, воле скамеек гадят постійно, мусорят семечками. Никто не уважаєт наш труд, это я честно говорю. По клумбам цветы рвут. Вот растут розы красиво — приятно посмотреть, а приходят дети — ломают, вырывают цветы. Оторвал — и бросил. Взрослые то же самое делают: семечки, булочки. Только позаметали возле скамеек, они тут же сразу щёлкают, хотя урны рядом». На прощання вони побажали нашим городянам перестати курити й смітити лушпинням від зернят. Давайте разом почнемо поважати таку нелегку працю, щоб наше місто було ще кращим і ще чистішим!».

Тішанінов Валентин: «Був такий випадок: хлопчик ішов до магазину. На той час із магазину виходила бабуся. Хлопчик відштовхнув бабусю й зайшов у магазин. Хіба так поводитись чемні люди? Я запитав у одного дідуса (це було в Одесі), як часто це буває. Він відповів: «Молодечко даже не замечает нас. Они не только не относятся к нам по совести, они забирают у нас последнее добро. Они даже грабят нас! Какой-то паренек, когда я нёс кулёк с товарами, взял и вырвал его из рук!» Дідусь аж заплакав...»

Урсолова Ганна: «...Ми з Аллою Михайлівною пішли в будинок людей похилого віку. Я несла новий великий плед... Ми подарували цей плед дідусеві, у якого не було не тільки обох ніг, але й не було нікого з родичів. Йому ніхто не відповідав на листи. Він був таким враженим, що ніяк не міг повірити, що це йому. Він довго роздивлявся свій новий плед, і я думаю, що він все-таки зрозумів, що не всі забули про нього. І найголовніше те, що про нього пам'ятає Господь і ніколи його не залишить».

Ось таку картину про повагу в нашому місті «намалювали» мої учні. Вони змогли помістити на своє «полотно» далеко не все, що зустрілося нам під час проекту. Але головне те, що поки руки «малювали», їхні серця не раз згадували нетлінні слова поваги: «Перед лицем сивизни встань, і вшануй лице старого, і будеш боятися Бога свого. Я — Господь!» (Лев. 19:32), а також п'яту заповідь: «Шануй свого батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі» (Вих. 20:12). Не раз чиясь рука тягнулася до кишені за зернятками, а потім хтось окликав: «Де твоя повага? А ще на такий проект прийшов!» І дитина вкотре згадувала прикрі слова наших двірників і ховала насіння. А як приємно

було бачити, коли при вході мої хлопчики притримували двері й пропускали вперед не тільки мене, а й інших дорослих. І коли після екскурсії мої дівчатка попри втому й спеку погодилися зайти до будинку людей похилого віку, і коли вони говорили скривдженим людям утішні слова, а самі ледве стримували сльози...

Дай Бог, щоб цей проект залишився не тільки на диктофонах і фотоапаратах дітей. Хочеться вірити, що вони будуть більше шанувати людей і їхню працю, а люди їм говоритимуть тільки добрі слова.

Алла Кириченко

ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ

Джозеф Райл

Цю книгу написано понад сто років тому. Однак настанови щодо виховання дітей, які викладає Джозеф С. Райл, не можна назвати порадами прадіда. Сімнадцять мудрих, конкретних, чітких і практичних рекомендацій досвідченого служителя Церкви Божої подають біблійний погляд на обов'язки чоловіка та дружини. Ці поради не можуть застаріти, оскільки Біблія є вічним Божественним Словом. Крім того, доки існує гріх і сатана, існують проблеми в сім'ях, особливо в царині виховання дітей. Чи варто переконувати, що ці проблеми є надзвичайно гострими в наш час? Саме тому книгу «Обов'язки батьків» Джозефа С. Райла можна назвати сучасною й актуальною для найширшого кола читачів.

Райл Дж. С. Обов'язки батьків / Пер. з рос. Ольги Кошелевої. — «Прийди і допоможи», 2010. — 96 с.

ПРИСТРАСТЬ І ЧИСТОТА

Елізабет Елліот

Автор цієї книги дає відповіді на актуальні для будь-якого християнина питання щодо особистого життя й стосунків з представниками протилежної статі. Відповідає щиро й чесно, спираючись на Слово Боже й життєвий досвід. «Якщо я можу допомогти комусь уникнути гріха, я хочу це зробити, — пише Елізабет Елліот. — Моя головна мета — змусити читачів усвідомити владу Христа над людськими пристрастями й віддати своє серце чистоті».

Елліот Э. Страсть и чистота. — С.-Пб.: Шандал, 2006. — 224 с.
ISBN: 5-94861-059-

СЕКС? НУ ЙЩО ТУТ ТАКОГО? ЛЮБОВ, ЯКОЮ ЇЇ ЗАДУМАВ БОГ

Джим Берген

Ця книга дохідливо, переконливо, з тонким гумором пропонує чесні й прямі відповіді на дуже важливі запитання: Що таке справжня любов? Чому потрібно чекати? Як навчитися чекати? Як подолати гомосексуальні нахили? Чи можна зустрічатися з людиною, яка має інший колір шкіри? Що робити тим, хто вже припустився великої помилки?

Берген Дж. Секс? Ну и что тут такого? Любовь, какой ее задумал Бог. — Христианский научно-апологетический центр, 2002. — 158 с.

ЩО НЕОБХІДНО ЗНАТИ КОЖНОМУ ХЛОПЧИКУ

Сільванус Столл

Немає такої дитини, яка б рано чи пізно не поцікавилася, звідки і як вона з'явилася на світ. Книга доктора богослов'я Сільвануса Столла дає розширену відповідь на ці запитання. Укладена у формі листів хлопчику Гаврику, вона розповідає про перших людей, створених Богом, про здатність усіх живих організмів відтворювати собі подібних, про важливість з раннього дитинства турбуватися про своє здоров'я, про необхідність берегти не лише своє тіло, але й думки в чистоті.

Ця книга підготує юного читача до переходу від дитинства до юності й допоможе здолати труднощі підліткового періоду.

Столл С. Что необходимо знать каждому мальчику. — Черкасы: Смирна, 2010. — 124 с.
ISBN 9-6677-7411-2

ЩО НЕОБХІДНО ЗНАТИ КОЖНІЙ ДІВЧИНЦІ

Мері Вуд-Аллен

Ніщо у світі не завдає людям стількох проблем, як статевая сфера їхнього життя. Безліч скалічених доль у результаті зрад, розлучень, абортів, проституції — усе це ціна, яку платять за гріхи молодості.

Доктор медицини Мері Вуд-Аллен у своїй книзі торкається питання статевого виховання дівчаток на основі християнських цінностей і загальнолюдських принципів моралі. У доступній і цікавій формі вона радить юним представницям прекрасної статі цінувати власну гідність, правильно розуміти своє материнське й подружнє призначення і вміти радіти кожному дню.

Вуд-Аллен М. Что необходимо знать каждой девочке. — Черкасы: Смирна, 2009. — 112 с.
ISBN: 978-966-8617-72-0

СЕКС, ЯКОГО НЕ ЗНАЄТЕ

Ксаверій Кнотц

Хтось запитує: «А що Богові до мого сексу?». Дехто, чує про святість подружнього акту, відразу уявляє, що в такому сексі немає втіхи, фривольних жартів, фантазій та чуттєвої насолоди. Такий секс так само сумний, як більшість церковних пісень.

Отець Ксаверій Кнотц дуже просто та відкрито показує, що помиляються й одні, і інші. Обдаровуючи чоловіка та дружину своїми щедротами, Бог зацікавлений у щасливому сексуальному житті подружньої пари. Суть сексуального життя полягає не лише в отриманні насолоди, але й у будівництві зв'язку, перехитрі едності та в інтимній зустрічі двох люблячих осіб.

Кнотц К. Секс, якого не знаете. — Львів: Свічадо, 2010. — 224 с.
ISBN: 978-966-395-368-7.

Фотоконкурс «Життя моє – як воно є» Мій лагідний і ніжний звір

Фото Юрія Тивончука

Фото Лариси Віселевої

Фото Ксенії Леонової

Фото Юлії Качковської

Фото Юлії Полюхович

Фото Алли Смаль

Фото Олени Яремчук

Передплатити часопис «Слово вчителю» можна в будь-який час. Передплатний індекс — 99864.
Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76; slovo@hopetopeople.org

Літературний конкурс!

До розгляду приймаються твори українською мовою всіх жанрів (поезія, оповідання, новели, есе тощо) на морально-етичну та духовну тематику. Будь ласка, надсилайте свої роботи на адресу редакції з поміткою «Літературний конкурс».

Фотоконкурс!

До участі у фотоконкурсі приймаються видрукувані чорно-білі та кольорові фотографії хорошої якості розміром не менше 10х15 см² або фотографії в електронному форматі (бажано не менше 300 dpi). Тема фотоконкурсу: «Життя моє — як воно є». Фото будуть розміщені в журналі за підписом автора, тому не забудьте вказати своє прізвище та ім'я, а також поштову адресу й телефон. Роботи надсилайте на адресу редакції з поміткою «Фотоконкурс».

Підбиття підсумків конкурсів проводитиметься в кінці 2010-2011 навчального року!